

Onderzoek risico's en meerkosten Uithoflijn

Onderzoek naar verdeling risico's en meerkosten tussen opdrachtgevers en opdrachtnemer.

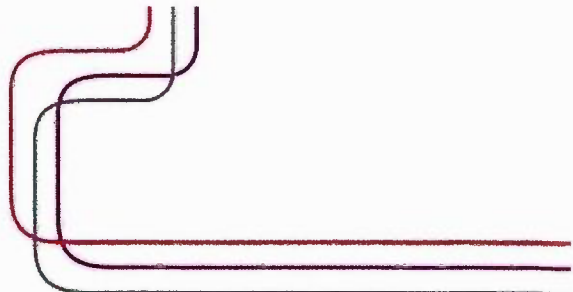
Opgesteld in kader van onderzoek Rekenkamer Utrecht en Randstedelijke Rekenkamer

19 november 2018

adviseurs en projectmanagers

procap

Onderzoek risico's en meerkosten Uithoflijn

Onderzoek naar verdeling risico's en meerkosten tussen
opdrachtgevers en opdrachtnemer.

Opgesteld in kader van onderzoek Rekenkamer Utrecht en
Randstedelijke Rekenkamer

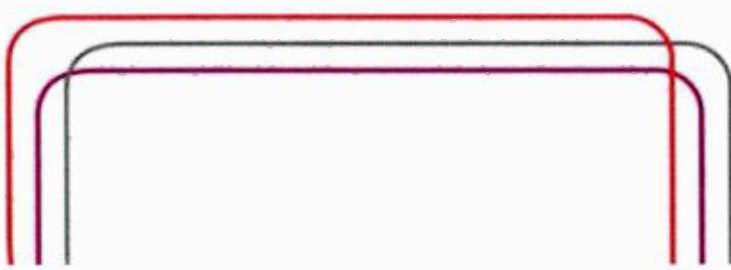
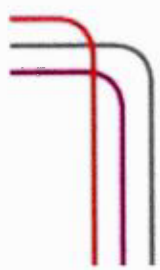
19 november 2018

Opdrachtgever: Rekenkamer Utrecht

Auteur: Procap adviseurs en projectmanagers
[redacted]

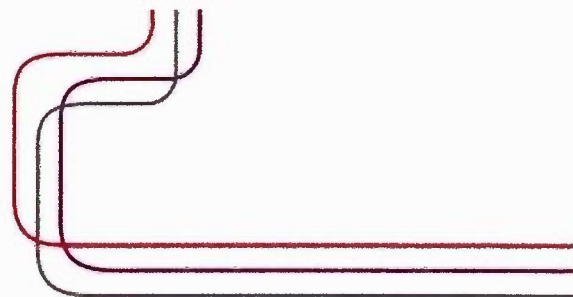
Versie: 2.0

Goedgekeurd en vrijgegeven door: [redacted]

adviseurs en projectmanagers

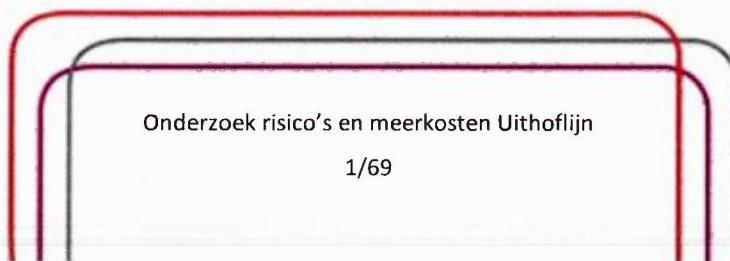
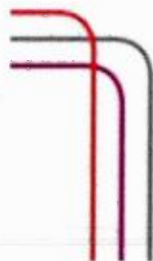
procap

Inhoud

1	Aanleiding en doel onderzoek	2
1.1	Aanleiding onderzoek	2
1.2	Doel en onderzoeksvragen	3
1.3	Definitie helder en evenwichtig	5
2	Gevolgte methodiek	6
2.1	Bepalende momenten in de samenwerking	6
2.2	Aanpak onderzoek	6
3	Bevindingen	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Uitvraag en aanbieding	9
3.3	Contractering BAM	13
3.4	Afspraken BAM over risico's door nevenprojecten	20
3.5	Aanpassingen in de contractafspraken	22
3.6	Lopende meningsverschillen	31
4	Eindconclusies	32
	Bijlage I: Toelichting begrippen en termen	36
	Bijlage II: Geraadpleegde bronnen	41
	Bijlage III: Voorbeelden afwijkingen UAV-GC	44
	Bijlage IV: Genoemde paragrafen/artikelen uit de UAV-GC 2005	47
	Bijlage V: Doorsnedes VTW's	64

© 2018, Procap adviseurs en projectmanagers. Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Procap adviseurs en projectmanagers.

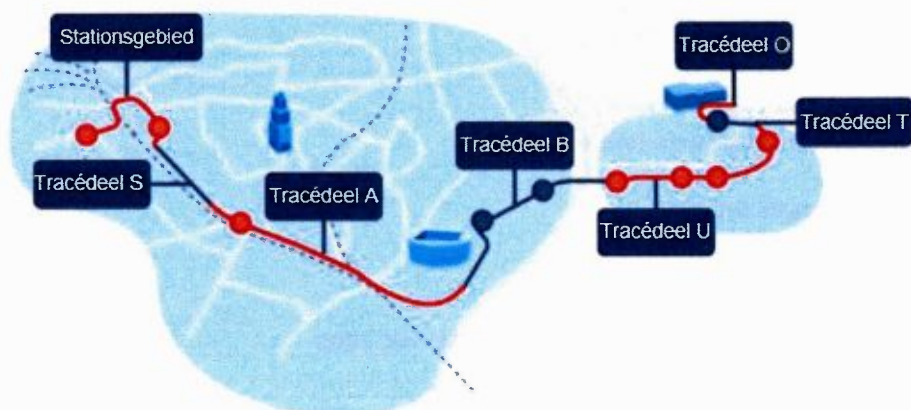

1 Aanleiding en doel onderzoek

1.1 Aanleiding onderzoek

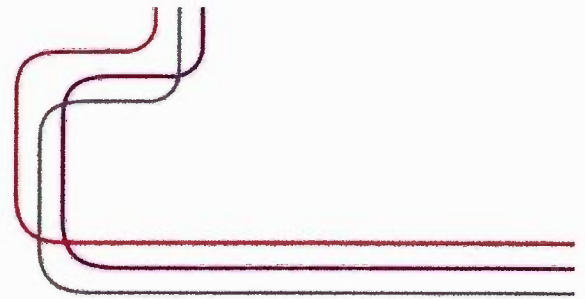
In gezamenlijke opdracht van de provincie Utrecht en gemeente Utrecht is de projectorganisatie Uithoflijn bezig met de aanleg van de Uithoflijn, een sneltramverbinding vanaf Utrecht Centraal naar de Uithof. Volgens de op 20 juni 2012 afgesloten bestuursovereenkomst zou deze lijn uiterlijk in het eerste kwartaal van 2018 in gebruik genomen worden en zouden de kosten om de traminfrastructuur te realiseren maximaal € 321,2 miljoen bedragen. Tussentijds zijn begroting en planning op onderdelen aangepast met instemming van gemeenteraad en Provinciale Staten, waardoor het initiële budget voor de infrastructuur € 341,5 miljoen bedraagt.

Gedurende de tweede helft van 2017 is bij de Raad en Staten bekend geworden dat het project Uithoflijn vertraagd is en een forse kostenoverschrijding heeft opgelopen. Begin 2018 is aan de Raad en aan de Staten meegedeeld dat de volledige exploitatie van de Uithoflijn is verschoven naar december 2019 en dat de extra kosten € 84 miljoen bedragen.

Motie gemeenteraad en Provinciale Staten

Op 8 maart jongstleden heeft de gemeenteraad unaniem motie M 2018/37 aangenomen betreffende verzoek om rekenkameronderzoek Uithoflijn. Vervolgens hebben de Provinciale Staten van Utrecht op 19 maart 2018 ook unaniem motie M025 aangenomen, waarin wordt verzocht om een onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer naar de Uithoflijn. Provinciale Staten heeft de Randstedelijke Rekenkamer verzocht dit te doen in overleg met de Rekenkamer Utrecht. Inhoudelijk bezien kennen de moties van de Gemeenteraad en de Provinciale Staten een grote overlap.

Op 23 maart 2018 heeft op bestuurlijk niveau overleg tussen beide rekenkamers plaatsgevonden. Op 27 maart 2018 heeft de Rekenkamer Utrecht de Raad per brief laten weten gehoor te geven aan de motie van de Raad. Dat besluit is gelijktijdig ook gecommuniceerd met Provinciale Staten van Utrecht. Beide rekenkamers hebben gezamenlijk een onderzoeksplan opgesteld en dit plan gepresenteerd aan respectievelijk Provinciale Staten en de Gemeenteraad. In het najaar van 2018 moet het rekenkameronderzoek afgerond zijn.

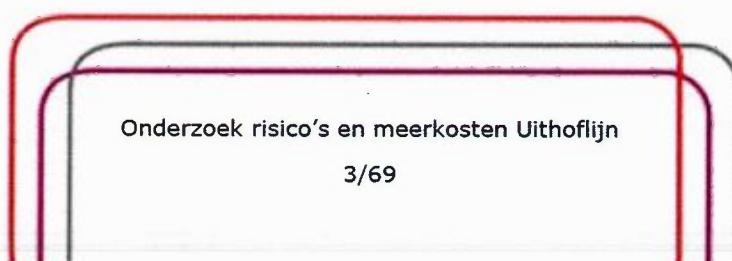
1.2 Doel en onderzoeksvragen

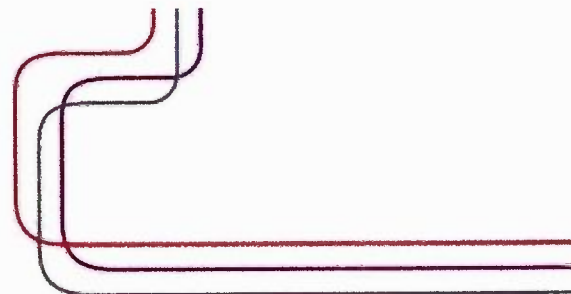
Een onderdeel van het rekenkameronderzoek is om inzicht te verkrijgen in de verdeling van risico's en meerkosten tussen opdrachtgevers en de centrale aannemer van de traminfrastructuur. Dit deelonderzoek is door Procap uitgevoerd en de uitkomsten zijn in dit rapport verwerkt.

De rechtmatigheid van de aanpassingen van de contractafspraken in VTW's en nadere overeenkomsten is door Procap niet onderzocht en vallen buiten de scope van dit onderzoek.

Hoofdvraag van het onderzoek en deelvragen

Zijn er (tussen opdrachtgever en opdrachtnemer) heldere en evenwichtige afspraken gemaakt over de meerkosten, en is de huidige verdeling van tot nu toe opgetreden meerkosten, gezien de gemaakte afspraken, evenwichtig en naar redelijkheid verdeeld tussen opdrachtgevers en de BAM?

Bij het beantwoorden van de hoofdvraag heeft de Rekenkamer Utrecht verzocht aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

1. Contractering BAM onderdeel traminfrastructuur in het licht van de toenmalige praktijk.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- a) Passendheid offerte bij toenmalige marktsituatie en de aanbestedingsopdracht (onder andere door het betrekken van eerdere onderzoeken en audits);
- b) Eventuele efficiëntievoordelen voor BAM bij andere projecten (in onder andere het Stationsgebied gemeente Utrecht);
- c) Consistentie en eenduidigheid van rechten en plichten van opdrachtgever en opdrachtnemer in de aanbestedingsovereenkomst(en);
- d) Afspraken over aansprakelijkheid, boeteclausules, projectrisico's, vertraging en meerkosten;
- e) Bescherming van de publieke belangen;
- f) Afspraken over informatievoorziening (via bijvoorbeeld voortgangsrapportages).

2. Afspraken met BAM over (vertragings-)risico's door nevenprojecten.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- a) Afspraken in de contracten in geval van vertraging/meerkosten ten laste van de opdrachtgevers;
- b) Onderscheid tussen nevenprojecten BAM en andere opdrachtnemers;
- c) Afspraken over het verhalen van meerkosten van de Uithoflijn op nevenprojecten en omgekeerd;
- d) Sluitendheid van afspraken en mate van waarborging publiek belang.

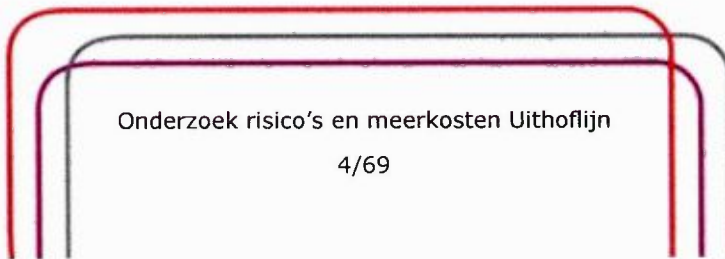
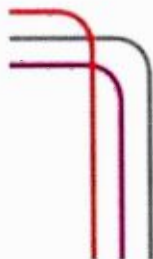
3. Aanpassingen in de contractafspraken met BAM (in het verleden en recentelijk in 2018).

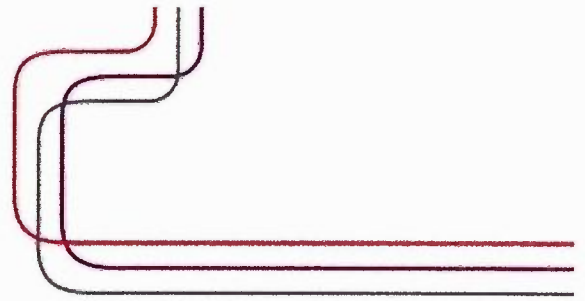
Waarbij aandachtspunten zijn:

- a) Aanleiding voor en inhoud van de aanpassing(en);
- b) Afspraken over aansprakelijkheid, boeteclausules, (verdeling van) projectrisico's, vertraging en (verdeling van) meerkosten (zie ook 1d);
- c) Financiële risico's en gevolgen van deze aanpassingen voor opdrachtgever en opdrachtnemer (zie ook 1d);

4. Lopende meningsverschillen over meerkosten

- a) Zijn er lopende meningsverschillen met BAM over de toedeling van meerkosten in het project Uithoflijn? Zo ja:
- b) Om welk deelproject of onderdeel van de uitvoering hebben deze meerkosten betrekking?
- c) Wat is de oorzaak van die meerkosten?
- d) Wat is de financiële omvang van de meerkosten?
- e) Is er een termijn voor uitsluitel van het meningsverschil?

1.3 Definitie helder en evenwichtig

'Helder'

In dit onderzoek worden afspraken *helder* genoemd, als ze eenduidig zijn vastgelegd en idealiter dus ook voor één uitleg vatbaar zijn. Naast deze eenduidigheid is het van belang dat de afspraken volledig zijn, dat ze alle aspecten van de samenwerking bestrijken (bijvoorbeeld taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden van de betrokken partijen) en dat deze afspraken vastleggen welke rechten en plichten elk van de partijen heeft.

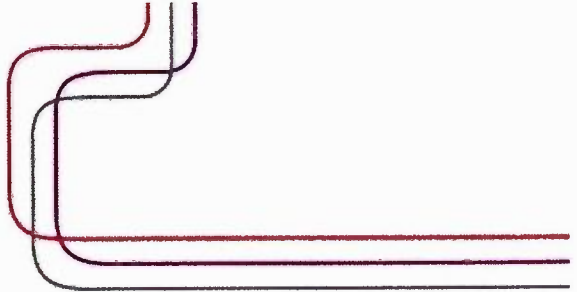
Ook moet afgesproken zijn hoe partijen handelen in het geval vastgelegde afspraken niet toereikend zijn om een verschil van inzicht op te lossen.

'Evenwichtig'

Afspraken zijn *evenwichtig* als de betrokken partijen deze afspraken in alle redelijkheid en onder normale omstandigheden kunnen nakomen. Wanneer er in een contract bijvoorbeeld afwijkingen of uitzonderingen van de (standaard)voorwaarden worden geïntroduceerd, kan het evenwicht in gevaar komen. Dat geldt ook voor de situatie waarin een risico bij een partij wordt neergelegd die hier geen invloed of beheersing op kan uitoefenen.

De basis van evenwichtige afspraken moet liggen in het afgesloten contract. Het contract wordt onder andere gevoed door de uitvraag en de aanbieding die een marktpartij daarop heeft gedaan. Op het moment dat in de uitvraag of de aanbieding onduidelijkheden zitten of wanneer er sprake is van niet specifiek gemaakte veronderstellingen kan dit leiden tot ontoereikende afspraken in het contract.

2 Gevolgde methodiek

2.1 Bepalende momenten in de samenwerking

Om een goede analyse uit te voeren van de gemaakte afspraken over meerkosten, inclusief de verdeling van de kosten, is een aantal bepalende momenten in de samenwerking in beeld gebracht. Weeffouten of omissies in de uitvraag of in de aanbidding werken mogelijk door in zowel de samenwerking, als afhandeling van wijzigingen en nadere contractuele afspraken. Daarom is bij het beantwoorden van de vragen naar de volgende opbouw gekeken:

1. Wat was de **uitvraag** aan BAM (en aan de andere marktpartijen tijdens de aanbesteding) en welke raming hoorde hierbij? Met andere woorden: wat exact wilde de opdrachtgever contracteren? Door een beeld te schetsen van de gestelde vraag (en vervolgens van het gegeven antwoord) kan inzicht worden gegeven in hoeverre dit van invloed is geweest op vragen, kostenverdelingen, meningsverschillen, etcetera, gedurende de uitvoering van het project.
2. Hoe zag de **aanbidding** van de BAM er destijds uit en wat was de overeengekomen prijs? Wat exact is er gecontracteerd? Is er opdracht verleend op basis van de laagste aanbidding of was de combinatie van kwaliteit en prijs (EMVI) doorslaggevend? Wat is er vastgelegd over de afhankelijkheid van nevenprojecten en over hoe om te gaan met eventuele raakvlakrisico's van deze projecten?
3. Wat is er na start uitvoering ontstaan aan **Verzoeken tot Wijziging (VTW's)** en **aanvullende (contract)afspraken**? En waren deze VTW's en aanvullingen het gevolg van scopewijzigingen, aanvullend werk of omissies in het contract? In het verlengde hiervan is gekeken naar eventuele lopende meningsverschillen over meerkosten.

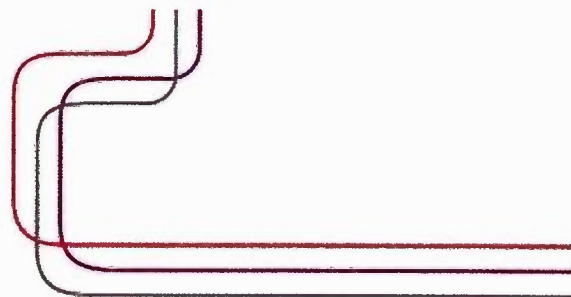
2.2 Aanpak onderzoek

Hieronder zijn de vervolgstappen van onze aanpak weergegeven.

Stap 1: Inventariseren beschikbare informatie

Het onderzoeksteam heeft allereerst de (door projectorganisatie Uithoflijn) aangeleverde informatie geïnventariseerd. Voor de analyse van de directieraming¹ en de inschrijving van de BAM is een externe kostendeskundige ingezet. Voor de relevante stukken uit de aanbestedingsfase is een externe aanbestedingsjurist ingezet. De opbrengst van deze stap is een eerste beeld van de uitvraag zoals die geformuleerd is en de aanbidding zoals BAM die heeft ingediend.

¹ De directieraming is de raming die is opgesteld door de opdrachtgever. Zie ook bijlage 1 met nadere toelichting op veel gebruikte begrippen.

Stap 2: Toetskader

Het toetskader bestaat uit de aspecten en aandachtspunten zoals in paragraaf 1.2 opgenomen. Hierbij zijn de begrippen 'helder' en 'evenwichtig' de belangrijkste beoordelingscriteria (zie paragraaf 1.3). Deze zijn aangevuld met de 'bepalende momenten in de samenwerking' zoals in paragraaf 2.1 is weergegeven.

In hoofdstuk 3 staan de bevindingen per subvraag in een eigen paragraaf. Elke paragraaf wordt afgesloten met een compacte conclusie. Daar waar mogelijk en relevant is de balans opgemaakt van de helderheid en evenwichtigheid van de afspraken en zijn andere voor dit onderzoek relevante conclusies getrokken.

Stap 3: Analyse documenten

Allereerst is nagegaan of de basis op orde was. Tot de basis rekenen we de uitvraag (aanbestedingsdocumenten, Nota's van Inlichtingen en de uitkomsten van de dialoofase), de aanbidding van BAM en het overeengekomen contract. Van de uitvraag en de aanbidding zijn respectievelijk de raming en de inschrijving gecontroleerd. Gekeken is of de bedragen marktconform zijn (in het licht van de toenmalige praktijk en marktsituatie), of de ramingen compleet zijn en of ze anderszins opvallen in de zin van bijvoorbeeld gehanteerde opslagen en kostenopzet.

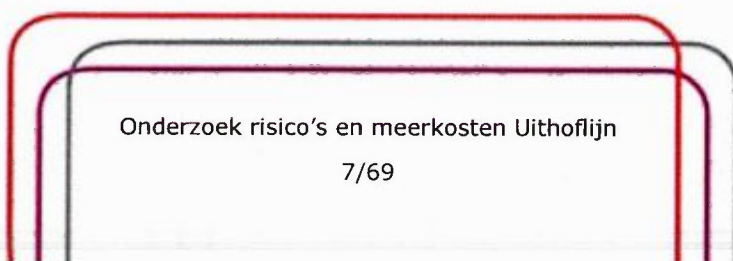
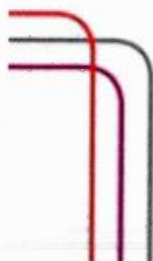
Het contract en de latere aanpassingen in de contractafspraken (waaronder VTW's en Nadere Overeenkomsten) zijn beoordeeld op de manier waarop afspraken zijn vastgelegd. Bekeken is in hoeverre sprake is van:

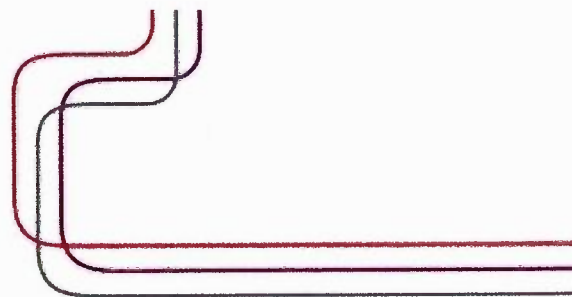
- eenduidigheid;
- afspraken die consistent en consequent doorgevoerd zijn;
- mogelijke tegenstrijdigheden;
- (on)volledigheid;
- afspraken die redelijk en billijk zijn binnen de context van het project Uithoflijn.

Vervolgens is gekeken naar de verdeling en aanleiding van meerkosten en hoeverre dit aansluit bij de eerdere afspraken.

Stap 4: Interne challenge

De analyse en conceptbevindingen zijn besproken met een aantal Procapcollega's die dagelijks bezig zijn met vergelijkbare (tram)projecten, projectramingen en contracten. De opbrengst van deze challenge is verwerkt in deze rapportage.

Stap 5: Opstellen rapportage

De gevolgde onderzoeksaanpak en de bevindingen naar aanleiding van de onderzoeksvragen zijn weergegeven in dit rapport. Vervolgens zijn de bevindingen aangevuld met conclusies.

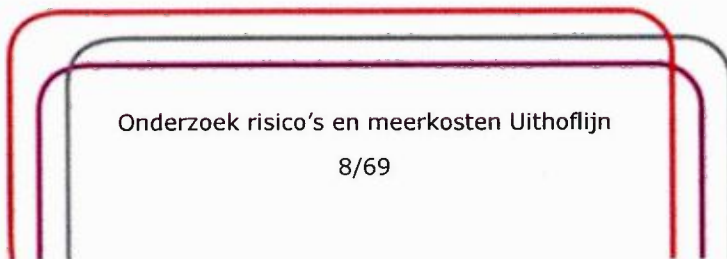
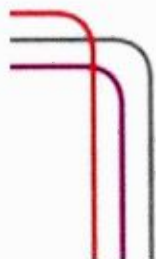
Termen en afkortingen

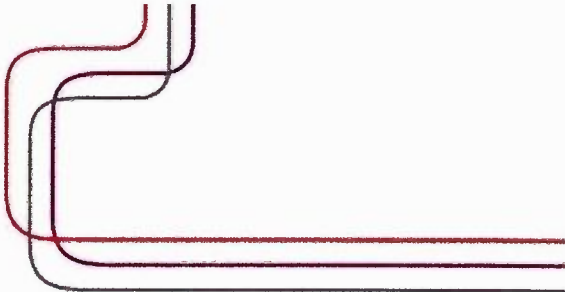
In dit rapport worden diverse termen en afkortingen gehanteerd die gebruikelijk zijn bij de aanbesteding en uitvoering van infrastructurele projecten. De meest relevante termen en afkortingen zijn in bijlage I toegelicht. De voor dit onderzoek geraadpleegde bronnen zijn in bijlage II weergegeven.

Documentenonderzoek

Benadrukt wordt dat voorliggend rapport tot stand is gekomen na documentenonderzoek. De in dit onderzoek betrokken informatie is beschikbaar gesteld door de projectorganisatie Uithoflijn. Ook tijdens het onderzoek zijn, op ons verzoek, nog aanvullende stukken ter beschikking gesteld en is informatie waar nodig door de projectorganisatie Uithoflijn verduidelijkt. Voor een paar documenten geldt dat deze pas in het eindstadium van dit onderzoek alsnog zijn aangeleverd. Dat is in dit rapport waar van toepassing aangegeven.

Een conceptversie van dit rapport is aan de projectorganisatie voorgelegd ten behoeve van een feitencheck. Uit deze feitencheck kwam onder andere naar voren dat een aantal door ons geconstateerde afwijkingen in de contractafspraken (dat wil zeggen: afwijkend van de standaard UAV-GC voorwaarden) in de praktijk niet tot problemen heeft geleid en/of niet ongebruikelijk is om overeen te komen. De standaard UAV-GC voorwaarden betreffen een uitgebalanceerde set afspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Afwijkingen hierop zijn inderdaad niet ongebruikelijk. Omdat met de afwijkingen de balans mogelijk in gevaar komt en omdat de afwijking niet altijd voortkomt uit het 'risico daar leggen waar het het best beheerst kan worden', is het relevant om de afwijkingen (en de risico's die daar mogelijk in schuilen) te identificeren, ook al hebben de afwijkingen in retrospectief in de praktijk niet tot problemen geleid.

3 Bevindingen

3.1 Inleiding

Bij het weergeven van de bevindingen en het beantwoorden van de onderzoeksvragen worden de aspecten uit de 'subvragen' (zoals weergegeven in paragraaf 1.2) behandeld. De aspecten worden echter niet volgordekelijk behandeld en de uitgebreidheid van de bevindingen per subvraag varieert.

In dit rapport wordt veelvuldig over opdrachtgever(s)(OG) en opdrachtnemer(ON) gesproken. In dit geval wordt met opdrachtgever de Projectorganisatie Uithoflijn (POUHL) bedoeld. Dit is een samenwerkingsverband van de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht. Dit is tevens de reden dat er soms over opdrachtgevers wordt gesproken, namelijk de provincie en de gemeente.

Met opdrachtnemer wordt in dit rapport de aannemingscombinatie bedoeld, bestaande uit verschillende onderdelen van BAM, de aannemer van de Uithoflijn.

De aanbesteding is in 2014 verzorgd door Bestuur Regio Utrecht (BRU). In de uiteindelijke overeenkomst met de BAM is vastgelegd dat per 1 januari 2015 de aanleg van de Uithoflijn van de BRU overgaat naar de provincie Utrecht en dat ook onderhavige overeenkomst door de provincie Utrecht zal worden overgenomen. De overeenkomst tussen opdrachtgever en opdrachtnemer is op 23 december 2014 ondertekend door BRU en BAM.

3.2 Uitvraag en aanbidding

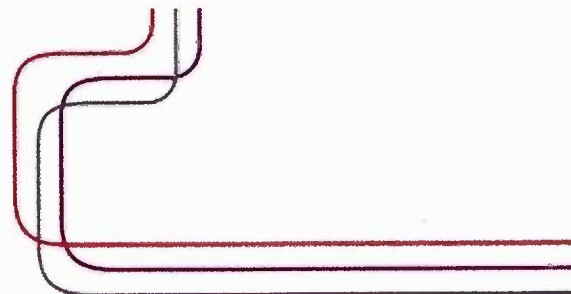
Contract en procedure

Het bovenbouwcontract voor de Uithoflijn is een contract gebaseerd op de UAV-GC (de uniforme administratieve voorwaarden voor geïntegreerde contracten) met de gebruikelijke en herkenbare contractstukken als vraagspecificatie, basisovereenkomst, annexen en leidraden.

Naast de contractvorm is er de aanbestedingsprocedure. De aard en omvang van het project en het type opdrachtgever bepalen de wijze waarop het aan de markt wordt aangeboden. In het geval van de Uithoflijn is een Onderhandelingsprocedure met aankondiging gevolgd overeenkomstig het Aanbestedingsreglement Nutssectoren 2013. Bij de Inschrijvingsfase is een voorselectie gehouden. Aangezien BRU als aanbestedende dienst is aangemerkt als 'speciale sectorbedrijf', is dit een gebruikelijke gang van zaken.

Uitvraag

De destijds (2014) gevolgde aanbestedingsprocedure voor de uitvraag Uithoflijn (onder de naam 'Traminfrastructuur Uithoflijn') is goed gedocumenteerd. Op basis van de aangeleverde informatie, zoals vraagspecificaties, selectie-, dialoog- en inschrijvingsleidraad en het gunningsadvies, ontstaat een beeld van een zorgvuldig gevolgd traject.

Uit de opdrachtomschrijving blijkt duidelijk dat het gaat om de aanbesteding van een complex project dat uitgevoerd dient te worden in een zeer dynamische projectomgeving en waar sprake is van vele raakvlakken en afhankelijkheden met andere projecten en partijen in de stad Utrecht. Met name de complexiteit van de raakvlakken met het Stationsgebied wordt nadrukkelijk benoemd.

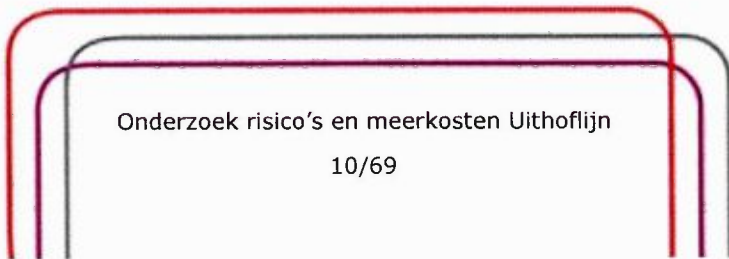
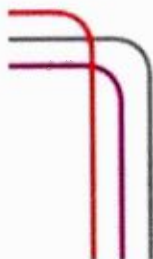
Uit de stukken blijkt dat zich tijdens de selectiefase in de aanbestedingsprocedure vier partijen hebben gemeld. Het aantal van vier was ook het gestelde maximum aantal partijen in deze fase. Tijdens de dialoofase hebben twee partijen zich alsnog teruggetrokken. De reden daarvoor was hun interne prioriteitsstelling waar dit project blijkbaar niet meer inpaste, respectievelijk het gegund krijgen van een andere grote opdracht in geval van de andere partij. De inschrijvingsfase is vervolgens met twee partijen gestart.

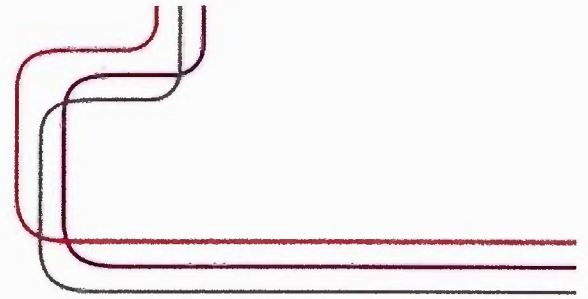
Directieraming en plafondprijs

In opdracht van de aanbestedende dienst is door ingenieurbureau Movares een directieraming opgesteld van het te contracteren werk. Deze raming komt uit op € 89,8 miljoen, dit is inclusief een risicoreservering van € 11,5 miljoen. In dit bedrag van € 89,8 miljoen zitten alle componenten van de traminfrastructuur. Na vaststelling van het Definitief Ontwerp van Movares is besloten om een aantal componenten niet uit te vragen aan de markt, maar deze als leverantie door de opdrachtgever in het contract onder te brengen. Dit betrof onder andere de wissels, de beveiliging (URTS), het ontwerp en de software van de verkeersregelinstallaties (VRI's) en het Dynamisch Reizigersinformatiesysteem (DRIS)). De waarde die deze componenten vertegenwoordigen is niet uit de beschikbaar gestelde raming te herleiden. Ook navraag bij de projectorganisatie Uithoflijn leidt niet tot een vast te stellen waarde en was mede door wisselingen in de projectbezetting gedurende de jaren niet meer te achterhalen.

Wel is duidelijk dat de geraamde kosten van deze componenten van het totaalbedrag van de directieraming afgetrokken zijn om op een raming uit te komen die als vergelijking kan dienen voor de inschrijvingen. Behalve het vergelijken van de inschrijvingen met de directieraming wordt er in de aanbestedingsstukken een plafondprijs gehanteerd die als maximum geldt voor de inschrijvers. In de dialoogleidraad is de plafondprijs op € 70 miljoen gesteld. Deze plafondprijs is normaal gesproken een afgeleide van de directieraming. Een inschrijving boven de plafondprijs wordt ongeldig verklaard.

Het weglaten van de waarde van de leveranties uit de directieraming verklaart echter niet geheel het verschil tussen directieraming en de oorspronkelijke plafondprijs. Oftewel: de waarde van de leveranties is niet zo groot als het verschil tussen de gehanteerde plafondprijs en de directieraming. Er is bij het bepalen van de plafondprijs ook rekening gehouden met marktwerking en met innovaties van aanbieders. De veronderstelling van de aanbestedende dienst is dat de markt met slimme en

goedkopere oplossingen komt. Het is niet ongebruikelijk om op deze manier rekening te houden met kennis en innovatie uit de markt en de daaruit eventueel volgende financiële voordelen.

Het hanteren van een plafondprijs als beoordelingscriterium voor de aanbidding van de aannemers is ook niet ongebruikelijk. Uit de Nota van Inlichtingen (1) is te herleiden dat naar aanleiding van vragen over deze plafondprijs, de plafondprijs verhoogd is naar € 75 miljoen. Het aanpassen van de plafondprijs in dit stadium van de aanbestedingsprocedure is nog steeds mogelijk en rechtmatig, maar geeft op z'n minst aan dat de potentiële inschrijvers hebben aangegeven de oorspronkelijk gehanteerde plafondprijs te laag te vinden.

De plafondprijs van € 75 miljoen wordt ook in de definitieve inschrijvingsleidraad gehanteerd. Van de twee inschrijvers zat één aanbidding onder het oorspronkelijke plafondbedrag van € 70 miljoen en één erboven. Wanneer aan het plafondbedrag van € 70 miljoen was vastgehouden, was er mogelijk slechts één inschrijving op dit project overgebleven. Dan zou er sprake zijn geweest van een mislukte aanbesteding.

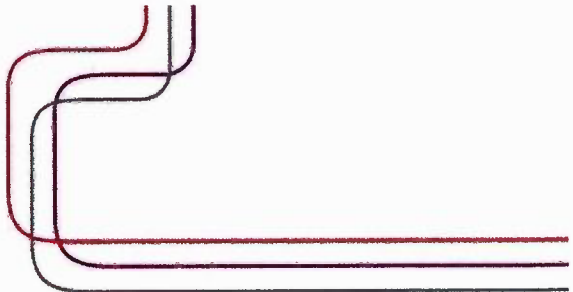
Opvallend is dat de directieraming qua opbouw niet voldoet aan de daaraan gestelde eisen zoals de opdrachtgever in vraagspecificatie 02, paragraaf 6.5 heeft vastgelegd. Daar staat namelijk dat bij de directe kosten minimaal onderscheid gemaakt moet worden naar arbeid, materiaal en materieel. Dat gebeurt niet in de directieraming. In principe gelden deze eisen voor de inschrijvers, maar voor een goede vergelijking is het noodzakelijk of op zijn minst logisch dat de directieraming conform dezelfde eisen is opgesteld.

Uit de Nota van Inlichtingen (1) is te achterhalen dat BAM vraagt of het voldoende is om in de aanbestedingsfase te volstaan met een opgave van de eenheidsprijzen en geen specificatie te doen naar loon, materieel, materiaal en derden. De reden is dat dit detailniveau meer als onderdeel van de latere detailbegroting wordt gezien (temeer omdat deze specificatie ook gebruikt gaat worden bij de verrekening van wijzigingen). Opdrachtgever stemt hiermee in blijkt uit de Nota van Inlichtingen. Overeengekomen is dat pas na gunning deze detailinformatie beschikbaar zal komen.

Nota van Inlichtingen (Nvl)

Uit de Nvl blijkt dat er vragen zijn gesteld over de krappe doorlooptijd van de aanbestedingsprocedure. Er wordt gevraagd om deze aan te passen. Opdrachtgever stemt hier mee in en past de data aan. Voor de gehele procedure (selectie-, dialoog en aanbestedingsfase) is een jaar uitgetrokken, wat niet ongebruikelijk is. De ervaring leert dat een aanbesteding eigenlijk altijd leidt tot een 'race tegen de klok' zowel aan opdrachtgeverszijde (alle vragen op tijd en zorgvuldig beantwoorden) en aannemerszijde (de antwoorden verwerken in de aanbidding en die vervolgens op tijd aanleveren).

Ter illustratie: BAM stelt meer dan 300 vragen blijkt uit de NvI (1). Deze worden allemaal afdoende beantwoord door opdrachtgever. Er springt geen onderwerp uit waarover opvallend veel vragen zijn gesteld. Uit de hoeveelheid en diverse vragen blijkt dat er veel aanvullende uitleg nodig is, deels rondom de interpretatie van eisen. Dit betreft zowel technisch-inhoudelijke eisen als procedurele eisen.

Aanbieding

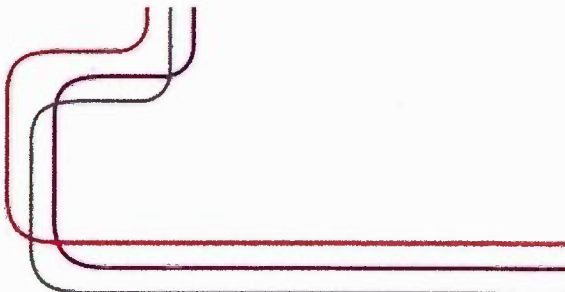
Op basis van informatie van de projectorganisatie is gebleken dat de aanbestedingsbegroting van BAM is beoordeeld door een financiële commissie. In de financiële commissie, die onderdeel is van het aanbestedingsteam, zitten doorgaans deskundigen van de aanbestedende dienst, eventueel aangevuld met externe deskundigen zoals de opsteller van de directieraming. Zij beoordelen de inschrijving op financiële aspecten. Deze commissie heeft geconcludeerd dat alle aspecten van de traminfrastructuur, zoals door de aanbestedende dienst is uitgevraagd, ook in de raming van een prijsopgave zijn opgenomen.

Wat opvalt is dat er relatief veel stelposten of 'PM' posten worden gehanteerd in de inschrijving van BAM. Het relatief grote aantal van dit soort 'nader te bepalen' posten kan worden uitgelegd als onduidelijkheid of onzekerheid op die specifieke projectonderdelen. Positief is dat deze onduidelijkheden zijn onderkend en (deels) als stelpost onderdeel uitmaken van de raming. Immers, deze onderdelen zijn in ieder geval gesignaleerd en zijn niet per ongeluk door opdrachtgever of opdrachtnemer over het hoofd gezien.

In de raming van BAM wordt de opslag voor bijkomende kosten (à ■■■%) niet nader onderbouwd, datzelfde geldt voor de gehanteerde eenheidsprijzen. Verder lijken de percentages voor Algemene Kosten (■%), Winst (■%) en Risico (■%) enigszins aan de hoge kant voor de periode waarin de inschrijving is gedaan (2014), maar niet dusdanig dat dit als afwijkend beschouwd kan worden.

Conclusie

- De aanbestedingsprocedure is zorgvuldig doorlopen en goed gedocumenteerd;
- Er zijn veel vragen gesteld tijdens de aanbestedingsfase, zowel over de inhoud als over de procedure. Afgaande op de Nota van Inlichtingen worden alle vragen afdoende beantwoord;
- Er was sprake van een beperkt aantal inschrijvers, slechts twee. Als nog een partij was afgehaakt, zou de aanbesteding mislukt zijn en had de opdrachtgever een probleem gehad;
- De plafondprijs van €70 miljoen is een afgeleide van de directieraming. De verhoging naar €75 miljoen lijkt nodig om het minimum van tenminste 2 geldige aanbiedingen te kunnen krijgen nadat, in een eerder stadium, twee andere geselecteerde bedrijven zijn afgevalen;

-
- Opslagen die worden gehanteerd in de aanbidding en later in de VTW's zijn aan de hoge kant gezien in de context van de marktsituatie in 2014. Anderzijds kwamen deze percentages vaker voor.

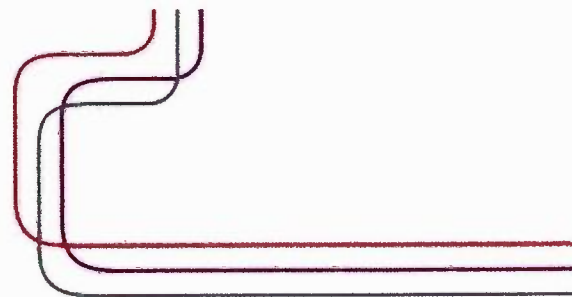
3.3 Contractering BAM

De inschrijving van de BAM sluit aan bij de gedane uitvraag. Dat komt mede omdat de definitieve aanbestedingsdocumenten tot stand zijn gekomen na de dialoofase waarin BAM al haar vragen over eventuele onduidelijkheden heeft kunnen stellen. Anders gezegd: de inschrijving van BAM geeft antwoord op de gestelde vraag en past daarmee dus bij de omschreven scope.

Uit het gunningadvies blijkt een zorgvuldige afweging en beoordeling van de beide inschrijvingen op kwaliteit en prijs. De hoogte van de aanneemsommen van de twee inschrijvingen ten opzichte van de gehanteerde plafondprijs (circa █%, respectievelijk █% lager dan de plafondprijs) wijst op een marktconforme aanbidding. Een mogelijk beeld dat er bij inschrijving op prijs gedoken zou zijn, komt niet naar voren uit de beschikbare informatie. Wel lijkt de BAM een scherpe aanbidding te hebben gedaan. Het gunningadvies geeft geen reden tot twijfel en meldt bovendien dat er geen onduidelijkheden of bijzonderheden waren die aanleiding waren voor een verzoek door de twee inschrijvers tot opheldering van het werk van de beoordelingscommissie.

In het algemeen geldt dat de basisovereenkomst en ook de latere Nadere Overeenkomsten helder zijn opgesteld. In de eerste versie van de aanbestedingsstukken was er voor de gegadigde partijen aanleiding om veel vragen te stellen en verduidelijking te vragen. Echter de beantwoording van die vragen en de verwerking daarvan in de overeenkomst zijn helder en eenduidig, naar de inzichten van dat moment. Dit is een gebruikelijke gang van zaken in een aanbestedingsprocedure en leidt ertoe dat opdrachtgever en opdrachtnemer elkaar beter (gaan) verstaan. De consideransen zijn duidelijk geschreven, waardoor de aanleiding, doel en overwegingen van de overeenkomsten helder zijn. Datzelfde geldt voor de artikelen over betalingsregeling, boete- en bonusbeding en garantiebepalingen. Deze zijn eenduidig geformuleerd. Wat opvalt is dat de aanneemsommen van de optionele werken niet in de basisovereenkomst worden genoemd, terwijl de optionele werken zelf wél worden benoemd. Aangezien deze bedragen al bekend waren, hadden deze voor de duidelijkheid ook direct in de basisovereenkomst opgenomen kunnen worden.

Als uitgangspunt voor de afgesloten overeenkomst heeft opdrachtgever het Model Basisovereenkomst van de UAV-GC 2005 gehanteerd. Door dit model te volgen ontstaat er in beginsel een heldere en evenwichtige set van afspraken. In de standaardversie van deze voorwaarden is een zorgvuldige balans bepaald tussen verantwoordelijkheden en risicoverdeling aan de zijde van de opdrachtgever en de opdrachtnemer. In een UAV-GC contract draagt de opdrachtnemende partij ook een verantwoordelijkheid voor bijvoorbeeld ontwerp en

omgevingsmanagement, dit in tegenstelling tot meer klassieke contractvormen als bijvoorbeeld RAW.

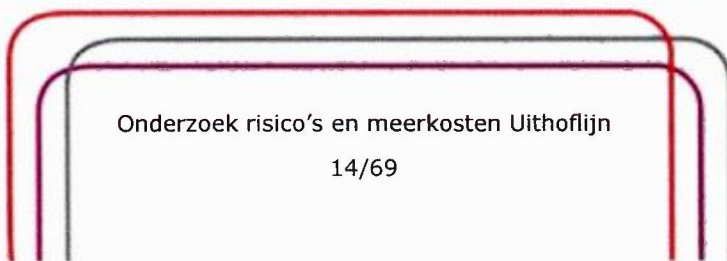
Wat opvalt is dat de opdrachtgever in de uitvraag aanpassingen op deze standaardvoorwaarden introduceert. Hiermee brengt de opdrachtgever onbalans in de standaardvoorwaarden en daarmee heeft hij de taak een nieuwe en goede balans te creëren.

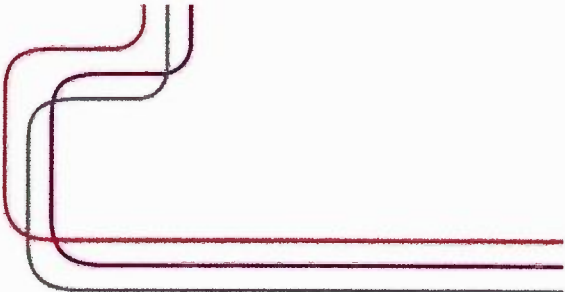
Uit de Nota van Inlichtingen (1) blijkt dat er vragen zijn gesteld door BAM over de verdeling van verantwoordelijkheden en risico's tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Deze vragen komen voort uit de afwijkingen die opdrachtgever voornemens was te doen ten opzichte van de UAV-GC basisovereenkomst. Ter verduidelijking: bij de eerste aanbestedingsdocumenten heeft opdrachtgever een conceptovereenkomst gevoegd als basis voor de te sluiten overeenkomst met de toekomstige opdrachtnemer. Dat geeft de inschrijvers gelegenheid vragen te stellen over de overeenkomst op basis waarvan deze overeenkomst eventueel aangepast kan worden.

De strekking van de vragen van BAM op dit punt is dat er een onevenredig deel van de risico's bij opdrachtnemer wordt gelegd. Naar aanleiding van de gestelde vragen worden delen van de overeenkomst aangepast (dat wil zeggen: wordt weer de oorspronkelijke tekst van de modelovereenkomst UAV-GC gehanteerd), op andere afwijkingen ten aanzien van de basisovereenkomst houdt de opdrachtgever voet bij stuk.

Opvallend is dat BAM vragen stelt naar aanleiding van het, door opdrachtgever, niet van toepassing verklaren van diverse bepalingen uit de UAV-GC 2005 in de conceptovereenkomst. BAM voert aan dat dit in strijd is met de Gids Proportionaliteit. In de Gids Proportionaliteit worden adviezen en voorschriften gegeven voor het gehele inkoopproces, van voorfase tot aan contractvoorwaarden. Dit is een wettelijk verplicht te volgen richtsnoer. Het verplicht gebruik geldt zowel voor Europese aanbestedingen, nationale aanbestedingen als voor meervoudig onderhandse procedures. In reactie wordt door de aanbesteder (BRU) aangevoerd dat zij optreedt als 'speciale sectorbedrijf', waardoor het volgen van de Gids Proportionaliteit geen verplichting is. De aanbesteder geeft aan de Gids Proportionaliteit wel zo veel mogelijk te volgen, maar heeft er in voorkomende gevallen voor gekozen om een projectspecifieke uitleg te geven aan de UAV-GC 2005. Hoewel dit destijds (2014) juridisch juist was, kan worden gesteld dat er nog steeds onevenwichtigheden in het contract zitten. Dit ondanks het feit dat diverse voorgenomen afwijkingen op de standaard tijdens de Inlichtingenronde worden teruggedraaid door de aanbestedende dienst. Per 1 juli 2016 is de Gids Proportionaliteit overigens alsnog ook verplicht gesteld voor speciale sectorbedrijven.

Geen van de aanpassingen of afwijkingen die overeen zijn gekomen in de uiteindelijke overeenkomst, is in het nadeel van de opdrachtgever. De afwijkingen zijn neutraal of in het nadeel van de opdrachtnemer, omdat ze een grotere verantwoordelijkheid leggen bij de opdrachtnemende

partij. Nb. Afwijkingen op de standaard UAV-GC 2005 zijn niet ongebruikelijk. Omdat het een afwijking betreft van een gebalanceerde set afspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, is de mogelijke uitwerking of risico van de betreffende afwijking relevant voor dit onderzoek. In het kader hieronder is een tweetal voorbeelden van deze afwijkingen weergegeven. Voor de overige afwijkingen wordt verwezen naar bijlage III. Voor de oorspronkelijke artikelen uit de UAV-GC 2005 zie bijlage IV.

Voorbeeld 1:

Basistekst uit modelovereenkomst UAV-GC 2005:

§ 28 Aansprakelijkheid voor gebreken na de feitelijke datum van oplevering

- 1) *Na de feitelijke datum van oplevering is de Opdrachtnemer niet meer aansprakelijk voor gebreken in het Werk of in enig onderdeel daarvan, tenzij:*
- a) die gebreken te wijten zijn aan zijn schuld, of krachtens wet, rechtshandeling of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komen, en bovendien*
 - b) de Opdrachtgever voorafgaande aan de oplevering die gebreken niet heeft opgemerkt, en bovendien*
 - c) de Opdrachtgever die gebreken op het tijdstip van de feitelijke datum van oplevering redelijkerwijs niet had moeten ontdekken.*

Tekst zoals gehanteerd in basisovereenkomst tussen BAM en opdrachtgever

Artikel 13: Bewijslast ingeval van gebreken of tekortkomingen

Indien na de feitelijke datum van oplevering een gebrek in een of meer van de volgende onderdelen van het Werk aan het licht komt, dient de Opdrachtnemer in afwijking van het bepaalde in paragraaf 28 lid 1 sub (a) UAV-GC 2005 te bewijzen dat die gebreken niet te wijten zijn aan zijn schuld, en dat zij evenmin krachtens wet, rechtshandeling of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komen.

Artikel 25: Afwijkingen UAV-GC 2005

Lid 8. De volgende paragrafen van de UAV-GC 2005 zijn niet van toepassing: 16-7, 28-1 (c), 32-1 (c), 38-2, 38-6, 38-7, 38-8, 44-8 en 45-6.

Duiding

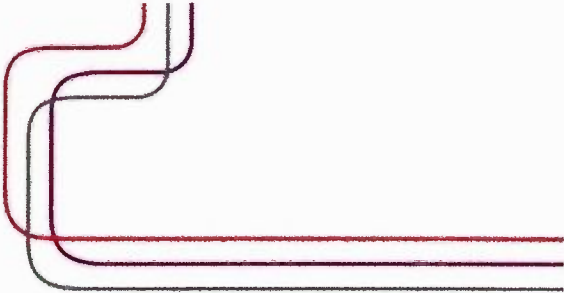
In afwijking van de UAV-GC 2005 wordt hier de bewijslast in geval van gebreken en tekortkomingen geheel bij de opdrachtnemer gelegd. Dit werkt risicoverhogend voor de opdrachtnemer. Bovendien wordt door het schrappen van artikel 28-1 (c) dit risico voor de opdrachtnemer verder versterkt omdat de kennis en verantwoordelijkheid van de opdrachtgever op het moment van oplevering geen noemenswaardige rol meer lijken te spelen.

Voorbeeld 2:

Basistekst uit modelovereenkomst UAV-GC 2005:

§ 24 Keuring, aanvaarding en oplevering van het Werk

- 1) *Zodra de Opdrachtnemer van oordeel is dat het Werk gereed is voor aanvaarding, zendt hij een schriftelijk verzoek daartoe aan de Opdrachtgever.*
- 2) *Indien de Opdrachtgever gebruik wenst te maken van zijn bevoegdheid het Werk te keuren, geschiedt de keuring met bekwame spoed en in de regel binnen 10 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek. In dat geval worden de dag en het tijdstip van de keuring tijdig en met bekwame spoed maar ten minste 3 dagen tevoren schriftelijk aan de Opdrachtnemer meegedeeld. De Opdrachtgever kan verlangen dat de Opdrachtnemer of zijn gevolmachtigde bij de keuring tegenwoordig is.*
- 3) *Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek de mededeling als bedoeld in lid 2 heeft gedaan, wordt hij geacht geen gebruik te willen maken van zijn bevoegdheid tot keuring van het Werk.*
- 4) *Binnen 14 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek deelt de Opdrachtgever schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee of het Werk al dan niet is aanvaard, in het laatste geval met opgaaf van de gebreken die de redenen voor de weigering van het Werk zijn. Indien de gebreken naar hun aantal, aard en omvang zo substantieel zijn dat van de Opdrachtgever in redelijkheid niet kan worden verlangd dat hij een dergelijke opgaaf doet, geeft hij slechts een summier overzicht van die gebreken. Wordt het Werk aanvaard, dan wordt als de feitelijke datum van oplevering aangemerkt de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek.*
- 5) *Indien de Opdrachtnemer niet binnen 15 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek een van de in lid 4 genoemde schriftelijke mededelingen heeft ontvangen, kan hij de Opdrachtgever per aangetekende brief opnieuw verzoeken tot aanvaarding van het Werk over te gaan. Een dergelijk verzoek schept geen hernieuwde bevoegdheid van de Opdrachtgever het Werk op te nemen in de zin van lid 2.*
- 6) *Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van de in lid 5 genoemde brief aan de Opdrachtnemer schriftelijk heeft meegedeeld of het Werk al dan niet is aanvaard, wordt het Werk geacht te zijn aanvaard. In dat geval wordt als de feitelijke datum van oplevering aangemerkt de dag waarop het in lid 1 bedoelde verzoek is gedaan.*
- 7) *Kleine gebreken die gevoeglijk vóór een nog volgende betalingstermijn kunnen worden hersteld, mogen geen reden tot weigering van het Werk zijn, mits zij een eventuele ingebruikneming niet in de weg staan. De Opdrachtnemer is gehouden de in dit lid bedoelde gebreken zo spoedig mogelijk te herstellen.*
- 8) *Indien in de Basisovereenkomst een afzonderlijke termijn is gesteld waarbinnen een onderdeel van het Werk gereed dient te zijn voor aanvaarding, wordt voor de toepassing van deze*

paragraaf alsmede van de §§ 4 lid 1, 25 tot en met 28, 36 en 41 dat onderdeel als een afzonderlijk Werk aangemerkt.

- 9) *Indien de Opdrachtnemer geen verzoek tot aanvaarding van het Werk als bedoeld in lid 1 heeft ingediend, doch de Opdrachtgever niettemin het Werk wenst te aanvaarden, kan aanvaarding op verzoek van de Opdrachtgever plaatsvinden. Hiertoe deelt de Opdrachtgever de Opdrachtnemer schriftelijk mee het Werk als aanvaard te beschouwen. De dag van verzending van deze mededeling geldt dan als de feitelijke datum van oplevering.*

Tekst zoals gehanteerd in basisovereenkomst tussen BAM en opdrachtgever

Artikel 25: Afwijkingen UAV-GC 2005

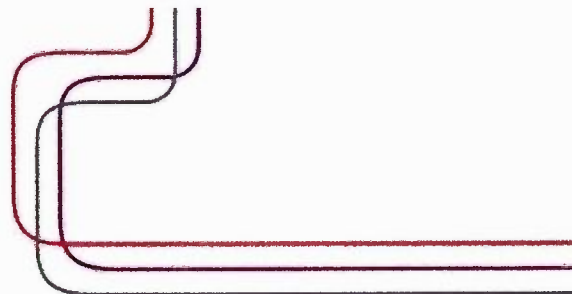
Lid1: Ongeacht andersluidende bedingen in de UAV-GC 2005 kan de opdrachtgever nimmer worden geacht stilzwijgend te hebben ingestemd of afstand hebben gedaan van een bepaalde bevoegdheid vanwege het feit dat de Opdrachtgever niet heeft gereageerd op een vraag of verzoek van de Opdrachtnemer.

Duiding

Dit lid (artikel 25, lid 1) kan uitgelegd worden alsof het risico van stil zitten of niet reageren van de opdrachtgever, feitelijk voor risico van de aannemer komt. Dit is in beginsel geen evenwichtige bepaling. Zeker niet, wanneer in de UAV-GC 2005 met recht gewerkt wordt met (fatale) termijnen. Bijvoorbeeld in paragraaf 24-3 (keuring) en paragraaf 24-6 (oplevering). Een opdrachtnemer is gebaat bij een actieve opdrachtgever die zich inspant om binnen afgesproken termijnen te reageren.

Samengevat kan gesteld worden dat er een contract is afgesloten tussen opdrachtgever en opdrachtnemer dat op diverse punten afwijkt van de UAV-GC. Hoewel het in generieke zin niet ongebruikelijk is dat aanbestedende diensten afwijken van de standaard UAV-GC, zijn de geconstateerde afwijkingen in deze situatie naar het oordeel van de onderzoekers vaak in het nadeel voor de opdrachtnemer omdat ze deels ook risicoverhogend zijn. Aangenomen mag worden dat BAM het contract weloverwogen heeft ondertekend en hier een eigen afweging in heeft gemaakt. Wellicht was het, gezien de marktsituatie, geen optie om af te zien van een contract om redenen van enkele nadelige voorwaarden.

Het is aannemelijk dat een contract dat op onderdelen risicoverhogend is geweest voor de aannemer, leidt tot een houding (of op zijn minst een houding versterkt) waarin de aannemer scherp in de gaten houdt waar zijn project wijzigingen ondergaat en wie daarvoor verantwoordelijk is. Als bijvoorbeeld de opdrachtgever zijn besluitvorming niet op orde heeft, niet tijdig de juiste informatie

verstrekt of als stakeholders zorgen voor wijzigingen in de omgeving, zal de aannemer aan de bel trekken en de gevolgen in kaart brengen.

Andere BAM projecten in Utrecht

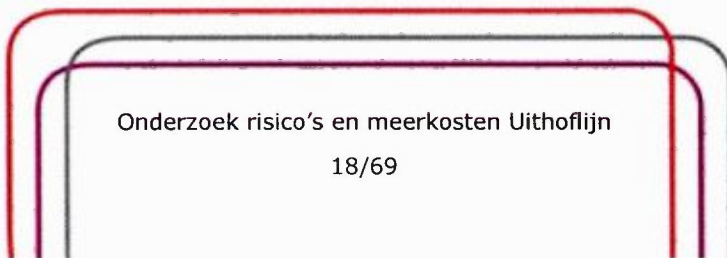
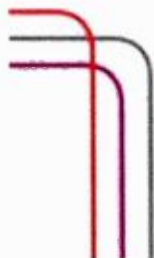
Behalve het project Uithoflijn voert BAM ook projecten uit in het stationsgebied Utrecht. De realisatie van de Uithoflijn en de ontwikkelingen in het stationsgebied Utrecht kennen een hoge mate van interactie en afhankelijkheden. "Er moeten 2 bewegende doelen op en aan elkaar aangesloten worden". In de inschrijving van BAM wordt melding gedaan van het gebruik maken van bestaande depots (die door BAM ook voor andere projecten in Utrecht worden ingezet). Dit levert weliswaar een efficiëntievoordeel op in de uitvoering van het werk, maar het is niet meer dan logisch dat een aannemer dit soort slimme combinaties probeert te maken. Het is ook niet meer dan dat. Er volgt geen groot efficiëntievoordeel voor de BAM bij het uitvoeren van het werk. Beide projecten (i.e. Uithoflijn en ontwikkeling stationsgebied) kennen een eigen projectorganisatie met elk een andere opdrachtgever en aansturingslijn. Bovendien is BAM verdeeld in vele zuster- en dochterondernemingen die relatief onafhankelijk van elkaar opereren. Op dat vlak is uit de informatie weinig synergievoordeel te herleiden voor de BAM.

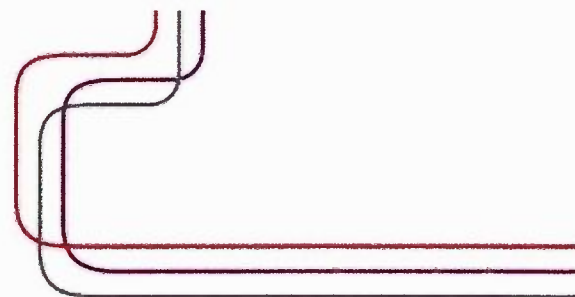
Publiek belang

Het publieke belang is gebaat bij een efficiënte besteding van overheidsgeld. De aard en omvang van de meerkosten kunnen hiervan een indicatie geven, bijvoorbeeld wanneer bedragen buiten verhouding hoog zijn of wanneer de meerkosten het gevolg zijn van gebrek aan afstemming of een niet-optimale volgorde van werkzaamheden.

Ten aanzien van de meerkosten kan gesteld worden dat alle VTW's, kostenvergoedingen en termijnverlengingen zorgvuldig zijn vastgelegd en goed zijn onderbouwd. In het VTW-proces is op meerdere niveaus een juridische check ingebouwd. Er is geen reden om hierin een inefficiënte besteding van geld te zien. Een deel van de meerkosten had sowieso gemaakt moeten worden om te komen tot een functionerend tramsysteem ondanks dat dit niet in de aanvankelijke uitvraag zat. Dit deel heeft onder andere te maken met een andere situatie buiten dan op basis van beschikbare informatie was voorzien (bijvoorbeeld ten aanzien van kabels en leidingen).

Het publiek belang is tevens gebaat bij een stad die zo min mogelijk hinder ondervindt bij de realisatie van een tramlijn ten behoeve van een optimaal OV-aanbod voor de reizigers. Het spreekt voor zich dat een project als de Uithoflijn niet zonder hinder voor de omgeving gerealiseerd kan worden. De hinder neemt onnodig toe wanneer als gevolg van onvoldoende afstemming met de omgeving of met andere projecten die in uitvoering zijn de planning uitloopt, de bereikbaarheid onder druk komt te staan of bijvoorbeeld de tijdelijke situaties veelvuldig wijzigen.

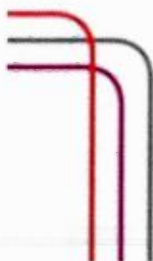

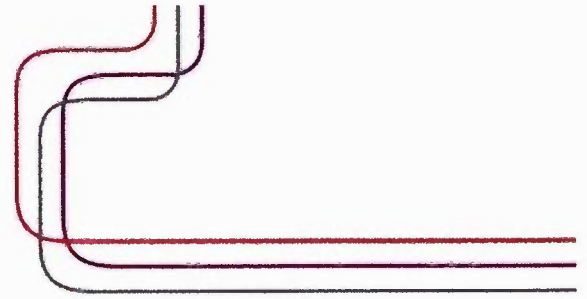

Zoals eerder gesteld is er een hoge mate van afhankelijkheid tussen de realisatie van de Uithoflijn en de ontwikkelingen in het stationsgebied. Contractueel ligt er een rol bij BAM om hier de afstemming en coördinatie in te verrichten. Tegelijkertijd mag er van de opdrachtgever een integrale afstemming tussen beide projecten verwacht worden. In dit kader valt de realisatie van de wand van de fietsenstalling te noemen (later gereed), het verwijderen van de traverse (ook wel patatstraat) (later gereed) en de resterende kolom onder deze traverse in het tracé van de tram (onvoorzien obstakel) en het herontwerp van de tafelconstructie Zuidgebouw (besloten na oorspronkelijke aanbesteding) en de tegenvallende draagkracht van de bodem waardoor een zettingsvrijeplaat (onvoorziene situatie) nodig was. Dit zijn zaken die buiten de invloedssfeer van de opdrachtnemer liggen.

Uit onze analyse van de VTW's blijkt een relatief groot aantal van de VTW's gerelateerd te zijn aan ontwikkelingen binnen het Stationsgebied en aan het tracédeel nabij de Uithof (zie paragraaf 3.5 en tabel 3). Van belang is te vermelden dat de aangeleverde VTW-informatie zich beperkt laat lenen om uitgebreid en compleet een goede analyse te maken van diverse types VTW (bijvoorbeeld naar omvang, oorzaak, etcetera). Dit komt omdat de informatie over meerdere bestanden is verspreid, maar ook binnen een bestand (bijvoorbeeld in Excel) dusdanig is opgebouwd dat hier niet eenvoudig doorsnedes of filters op toegepast kunnen worden. We hebben informatie uit meerdere bestanden gecombineerd en geprobeerd op relevante steekwoorden (voorkomend in de omschrijving van VTW's) een globaal beeld te schetsen van de 'oorzaak' van de diverse VTW's. Het voorgaande houdt ook in dat van de in beeld gebrachte VTW's die een relatie hebben met (de vertraging in) het stationsgebied niet direct te zien is wat de daarbij behorende kosten zijn.

Daarnaast wijst het projectverloop van de afgelopen jaren (zoals een aantal maal onderwerp van gesprek is geweest in gemeenteraad en provinciale staten) erop dat hier een betere afstemming en samenwerking op zijn plek was geweest. Het Stationsgebied is vooral een ingewikkelde gebiedsontwikkeling waar projecten worden gerealiseerd door derde partijen (ontwikkelaars, Klépierre (Hoog Catharijne)) en waarbij de gemeente als opdrachtgever kaderstellend regisseert, faciliteert en vanuit samenwerking stuurt. De Uithoflijn daarentegen is een project dat weliswaar door veel deelgebieden heenloopt, maar dat maar één bouwende partij kent. Het project wordt heel anders aangestuurd: er zijn harde deadlines en stevige contractuele afspraken waarvan de risico's voor een deel bij de opdrachtnemende partij liggen. Diezelfde opdrachtnemende partij moet erop kunnen vertrouwen dat afspraken 1-op-1 worden nagekomen zodat zij verder kunnen met hun werkzaamheden. Beide bovenstaande situaties zijn heel begrijpelijk en 'normaal' in de wereld van gebiedsontwikkeling en infrastructurele projecten, maar het zijn tegelijkertijd twee lastig te combineren werelden.

Voortgangsrapportages

Uit de aangeleverde informatie blijkt dat BAM maandelijks rapporteert aan POUHL over de stand van zaken van het project Uithoflijn. Dit gebeurt uitgebreid en over alle aspecten van het project, zoals: planning, risico's, eventuele incidenten, afwijkingen/bevindingen, omgevingsmanagement, raakvlakken etcetera. Ter illustratie: de voortgangsrapportage van juni 2018 bestaat uit 116 pagina's waaraan meer dan 10 personen (van de BAM) bijdragen hebben geleverd.

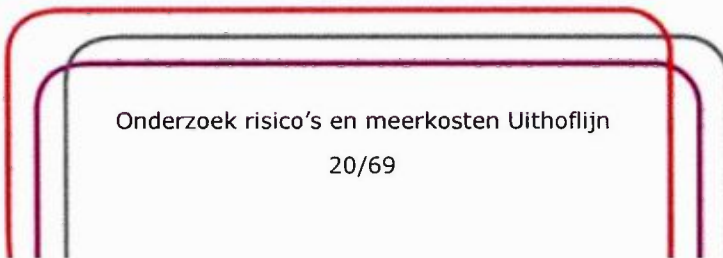
Conclusie

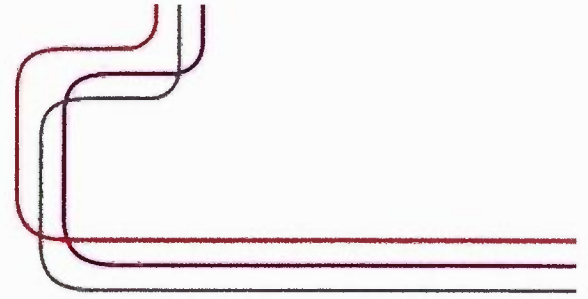
- Er zijn geen opmerkelijke zaken gevonden rondom de aanbidding;
- De verschillende afwijkingen op de standaard voorwaarden van de UAV-GC hebben tot onevenwichtigheden in het contract geleid in het nadeel van de opdrachtnemer (i.c. BAM). Het gaat te ver om het contract als geheel onevenwichtig te noemen, mede omdat afwijkingen niet ongebruikelijk zijn en soms gedaan worden om tot een betere verdeling van risico's te komen. Dit geldt echter niet voor alle afwijkingen (zie voorbeelden). De onevenwichtigheden geven daarnaast meer aanleiding voor een opdrachtnemer om scherp toe te zien op waar de verantwoordelijkheden voor risico's liggen en daar op te acteren op het moment dat deze risico's zich voordoen en (indien van toepassing) deze bij opdrachtgever onder de aandacht te brengen;
- De BAM heeft geen bovenmatig voordeel vanwege het gelijktijdig uitvoeren van meerdere projecten in Utrecht;
- De samenwerking tussen opdrachtnemer en opdrachtgever met betrekking tot de coördinatie van afhankelijkheden en interactie tussen Uithoflijn en Stationsgebied had optimaler gekund. Het wringt hier tussen de contractuele verplichting en de verwachting wat de opdrachtgever hierin ('als hoeder van de stad') had kunnen betekenen;
- Hoewel de meerkosten en de opgelopen vertraging een negatief imago in de hand werken, is er uit de stukken geen aanleiding te herleiden waaruit een inefficiënte besteding van financiële middelen blijkt.

3.4 Afspraken BAM over risico's door nevenprojecten

Met het aangaan van de overeenkomst heeft BAM ingestemd met de verplichting om samen te werken met andere projecten en partijen waaronder ook de leveranciers van het trammaterieel en de directieleveranties, en heeft de BAM een coördinatieplicht op zich genomen met een groot aantal andere partijen. Alleen al door de hoeveelheid 'derde partijen' ontstaan in theorie veel veragingsrisico's door nevenprojecten.

Daarnaast legt een 'standaard' UAV-GC-contract veel verantwoordelijkheid bij de opdrachtnemer ook ten aanzien van afstemming, coördinatie en risicobeheersing in de omgeving. Al eerder is geconstateerd dat het contract met de verschillende afwijkingen op de UAV-GC, niet per se in het

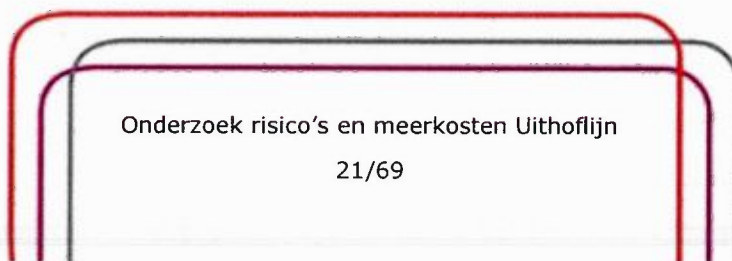
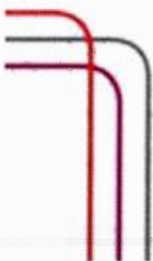
voordeel van BAM is geschreven en dat er een verschuiving van risico's naar BAM plaats vindt. De coördinerende taak en uitvoeringsverantwoordelijkheid van BAM wordt daarmee vergroot. Het is niet direct uit de onderzochte informatie te herleiden, maar het is denkbaar dat opdrachtgever de verwachting had dat BAM relatief eenvoudig tot coördinatie en afstemming zou komen met andere projecten van BAM die gelijktijdig in Utrecht (en in het stationsgebied) uitgevoerd worden. Omdat BAM uit diverse zuster- en dochterorganisaties bestaat, die elk een relatief onafhankelijke wijze van opereren hebben, is er in de praktijk niet gebleken dat hier veel voordeel in integrale afstemming tussen diverse BAM projecten heeft plaatsgevonden.

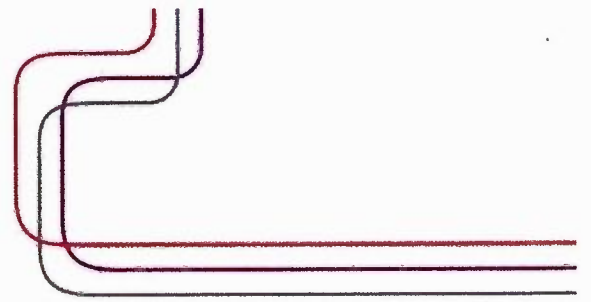
Hoewel het niet direct uit de projectstukken blijkt, kan de vraag gesteld worden of het wel een realistische verwachting is geweest van de opdrachtgever dat een private partij in staat is die rol te pakken in een omgeving waar de gemeente Utrecht naast de provincie (tevens mede opdrachtgever) een ander fors project aan het realiseren is met een andere aard en dynamiek. Als publieke partijen zijn de gemeente en de provincie veel meer dan de BAM in de positie om partijen die binnen hun grondgebied werkzaam zijn tot overleg en afstemming te bewegen en eventueel te dwingen. Gedacht kan worden aan voorwaarden bij vergunningen (als bevoegd gezag) of als eigenaar van de stad + infrastructuur hebben de gemeente en de provincie ook een stem als (weg)beheerder. In de complexe situatie van het stationsgebied was de opdrachtgever eerder de aangewezen partij om af te stemmen en te coördineren dan BAM als private partij.

Tegelijkertijd had BAM zich af moeten vragen of zij deze coördinatierol wel op zich had moeten nemen. Wellicht had BAM de impliciete verwachting dat de gemeente Utrecht als beheerder van de stad een en ander integraal zou coördineren aangezien de gemeente Utrecht in beide projecten (publiek) belanghebbende is.

In het VTW-proces wordt onder andere beoordeeld of de aanleiding en/of het verzoek voor de VTW buiten het project Uithoflijn ligt (en dus buiten de invloedssfeer van aannemer en opdrachtgever), zo is tijdens dit onderzoek door de projectorganisatie POUHL toegelicht. In deze gevallen worden de kosten die met deze onverwachte wijzigingen gemoeid gaan ook doorbelast naar betreffende partij of project. Dat kan bijvoorbeeld aanpassing op verzoek van een derde partij zijn of de wijze van uitvoering van een aangrenzend project heeft onverwacht consequenties voor het ontwerp van de Uithoflijn. Andersom gebeurt dat overigens ook. Waar andere projecten last hebben van een wijziging of vertraging in het project Uithoflijn, belasten zij de VTW die daar het gevolg van is ook door aan het project Uithoflijn.

Een voorbeeld is het verzoek van WKZ/PMC (Wilhelmina Kinderziekenhuis/Prinses Máxima Centrum) om gebruik te maken van de tijdelijke busbaan. Hierdoor is deze busbaan langer in gebruik gebleven. Een ander voorbeeld is dat er sprake is van een gewijzigde fasering in het stationsgebied, waardoor

het werkterrein niet langer beschikbaar is, de BAM ziet zich hierdoor genoodzaakt om een tijdelijk expeditielospunt op een andere locatie aan te leggen.

Bovenstaande twee voorbeelden zijn ter illustratie herleid uit de aangeleverde VTW-informatie. Op basis van de omschrijving wordt duidelijk dat de VTW het gevolg is van een verzoek van een derde partij. Of een VTW wel of niet een oorzaak buiten de projectscope heeft, wordt niet als apart gegeven in de aangeleverde overzichten bijgehouden. Het is daarom op basis van de beschikbare informatie niet te herleiden hoeveel VTW's en hoeveel kosten afkomstig zijn van dit soort VTW's (die doorgelegd kunnen worden) of hoeveel VTW's en kosten de Uithoflijn door andere projecten in rekening gebracht heeft gekregen. Procap heeft niet aan de hand van de administratie van de POUHL onderzocht of de kosten daadwerkelijk verrekend zijn, maar de overzichten en de mondelinge toelichting van de POUHL geven een goede indicatie dat kosten zijn doorbelast wanneer oorzaken buiten het project lagen.

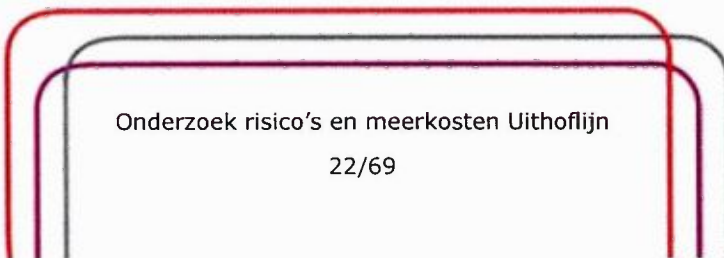
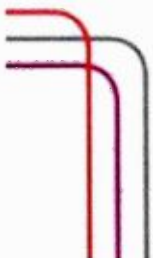
Conclusie

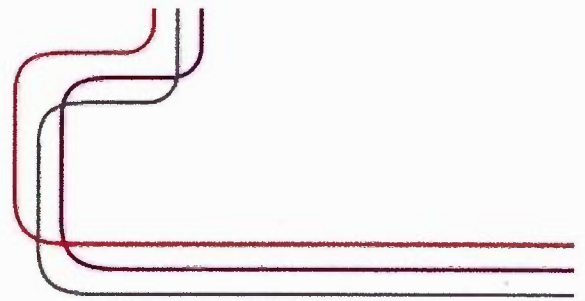
- Met het schuiven van verantwoordelijkheden en risico's in het contract heeft de opdrachtgever zich (deels) onttrokken aan een coördinerende rol, terwijl de opdrachtgever als hoeder van de stad deze wel had en hiertoe ook beschikte over meer mogelijkheden. Nb. het gaat hier om de wisselwerking tussen de (contractueel vastgelegde) coördinatierol van opdrachtnemer en de 'morele plicht' van opdrachtgever als hoeder van de stad;
- Het is aannemelijk dat partijen meer van elkaar verwacht hadden qua integrale afstemming (onder andere BAM-projecten onderling en gemeentelijke projecten onderling) tussen de Uithoflijn en Stationsgebied Utrecht. De grote hoeveelheid VTW's die gerelateerd is aan het Stationsgebied is een indicatie dat dit onvoldoende uit de verf gekomen is;
- Meerkosten met een oorzaak buiten de scope van de Uithoflijn worden doorgelegd aan de 'veroorzaker'. Andersom gebeurt het ook dat de Uithoflijn op die manier meerkosten van andere projecten in rekening gebracht krijgt.

3.5 Aanpassingen in de contractafspraken

Bij een groot en complex project als de Uithoflijn waarbij een enorme ingreep plaats vindt in een bestaande stad, is de kans dat er sprake zal zijn van wijzigingen en aanpassingen tijdens de uitvoering bijna 100%. Een belangrijke oorzaak daarvoor is dat de bestaande situatie, met de ligging van kabels en leidingen in het bijzonder, vrijwel altijd afwijkt van wat op tekening staat en bekend is. In een historische binnenstad wordt die kans uiteraard alleen maar groter.

Een aanbestedingsprocedure gaat per definitie uit van een *fixatiemoment*, dat wil zeggen: de inschrijving is gebaseerd op de op dat moment beschikbare kennis en aangeleverde informatie en die dan op dat moment als waar en compleet wordt verondersteld. Het is evident dat meer en beter uitzoekwerk naar de bestaande situatie leidt tot meer zekerheid op het fixatiemoment. Per saldo leidt dit niet per se tot een goedkoper project, aangezien alleen het moment en de partij die het

uitzoekwerk doet verschuift. Wel zal dan sprake zijn van minder verrassingen gedurende de uitvoering.

Gevolg van nieuwe kennis en voortschrijdend inzicht tijdens de uitvoering, is dat er aanpassingen volgen op het overeengekomen contract. Dit gebeurt in de vorm van Nadere Overeenkomsten en VTW's.

Nadere Overeenkomsten

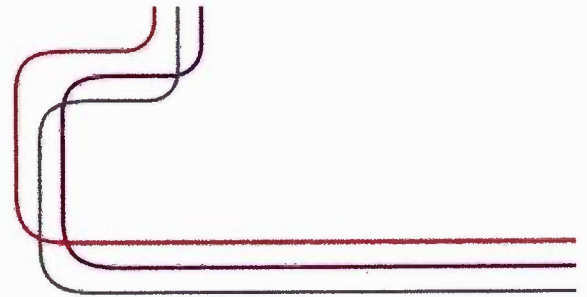
Na het sluiten van de (basis)overeenkomst UAV-GC 2005 'Traminfrastructuur Uithoflijn' zijn er twee Nadere Overeenkomsten gesloten, namelijk:

- Nadere Overeenkomst provincie Utrecht-BAM inzake de 'overeenkomst traminfrastructuur d.d. 23 december 2014'. In deze overeenkomst worden afspraken vastgelegd over in totaal € 4,3 miljoen. Ondertekening van deze nadere overeenkomst was in augustus/september 2016 door BAM en provincie Utrecht;
- Nadere Overeenkomst Traminfrastructuur vanwege herijking Uithoflijn planning (HUP). In deze overeenkomst worden afspraken vastgelegd over in totaal € 14,4 miljoen. Ondertekening van deze overeenkomst was in juni 2018 door BAM en provincie Utrecht.

De aanleiding voor de 1e Nadere Overeenkomst ligt in een aantal wijzigingen dat is opgetreden in het proces van ontwerpen en voorbereiden van de realisatie. Deze wijzigingen waren voor BAM aanleiding om een aantal VTW's aan de provincie ter acceptatie voor te leggen. Deze VTW's hadden betrekking op de opgetreden wijzigingen en met de 1e Nadere Overeenkomst zijn over deze set VTW's als geheel afspraken gemaakt. De betreffende VTW's worden benoemd in de Nadere Overeenkomst. In de overeenkomst worden dus afspraken vastgelegd ten aanzien van de VTW's die betrekking hebben op de wijzigingen en wordt daarnaast afgesproken een aantal stelposten (namelijk 'K&L derden', 'Ontwerpwijzigingen sectionering', 'Versnellingsmaatregelen Contractplanning revisie C' en 'Versnellingsmaatregelen Contractplanning revisie D')) op te nemen, met elk een vastgesteld maximum. De kostenconsequenties van de 1e Nadere Overeenkomst zijn terug te vinden in het totaaloverzicht aan VTW's zoals door POUHL wordt bijgehouden.

De aanleiding voor de 2e Nadere Overeenkomst ligt hoofdzakelijk in het niet tijdig beschikbaar stellen van werk- en bouwterrein en het te laat ter beschikking stellen van de leverantie URTS (Trambeveiliging en –signalering) en AHOB (Overweginstallatie). De gevolgen van dit risico van vertraging worden in de Nadere overeenkomst tot de verantwoordelijkheid en risicosfeer van de provincie Utrecht (als contracthouder) gerekend.

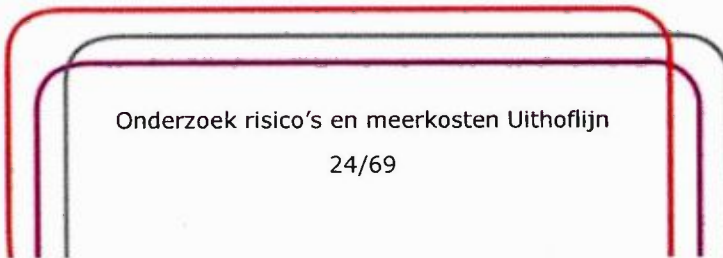
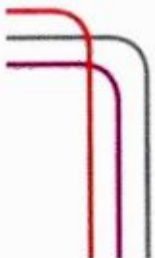
Wat opvalt is dat in beide Nadere Overeenkomsten de intentie is vastgelegd om met een 'schone lei' te beginnen en het aantal toekomstige VTW's tot een minimum te beperken. Uit het totaaloverzicht aan VTW's blijkt dat dit niet is gelukt na de eerste Nadere Overeenkomst.

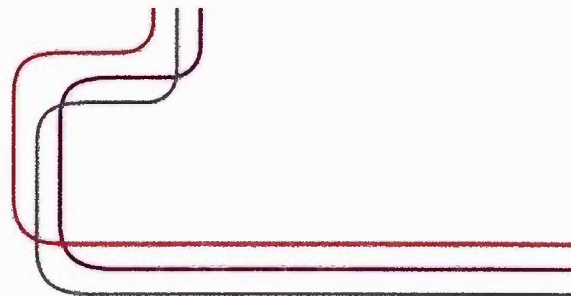
In de 2e Nadere Overeenkomst wordt een kostenvergoeding voor BAM van ca. € 10,3 miljoen overeengekomen. De onderbouwing van dit bedrag in bijlage 4 bij die overeenkomst betreft een niet-limitatieve opsomming van werkzaamheden en oorzaken. Dit is voor een dergelijke grote kostenvergoeding een zeer beknopte onderbouwing. Uit de aangeleverde informatie is verder niet te herleiden hoe dit bedrag tot stand is gekomen. Het overeengekomen bedrag is het resultaat van een onderhandeling en dit bedrag kan op basis van de aangeleverde informatie niet beoordeeld worden.

Ter verduidelijking van deze kostenvergoeding is onderstaande tekst uit de 2e Nadere Overeenkomst overgenomen:

De € 10,3 miljoen is een eenmalige kostenvergoeding ten gevolge van de termijnsverlenging vanaf 1 januari 2018 tot en met de feitelijke datum van oplevering van de tracédelen DOVT, behalve indien een of meer van de hieronder genoemde omstandigheden zich voordoet. In dat geval heeft BAM recht op vergoeding van de werkelijk gemaakte indirecte kosten vanaf 11 juni 2019 voor de hieronder genoemde eerste omstandigheid en vanaf 11 augustus 2019 voor de overige vier hieronder genoemde omstandigheden (genummerd 2 tot en met 5) tot aan de feitelijke datum van oplevering, mits die een gevolg zijn van omstandigheden die geheel buiten de invloedssfeer van BAM liggen:

- 1. Vertragingen die hun oorzaak vinden in werkzaamheden van de opdrachtnemer van de provincie aan de levering URTS (leverantie URTS, genoemd in annex VI van de overeenkomst);*
- 2. Vertragingen die hun oorzaak vinden in werkzaamheden verricht door de opdrachtnemer van de gemeente Utrecht aan de Traverse stationsgebied (sloop oude traverse Utrecht Centraal, genoemd in annex VI van de overeenkomst) inhoudende sloop-en conditioneringswerkzaamheden aan de traverse binnen de systeemgrenzen van TIUHL en daarbij horende fundering;*
- 3. Vertragingen die hun oorzaak vinden in bouwwerkzaamheden verricht door de opdrachtnemer van de gemeente Utrecht aan de wand SPO (Stationsplein Oost, genoemd in annex VI van de Overeenkomst);*
- 4. Vertragingen die hun oorzaak vinden in werkzaamheden verricht door de opdrachtnemer van ProRail aan de middenwand van de Leidseveertunnel: en*
- 5. Vertragingen die hun oorzaak vinden in aanvullende werkzaamheden van BAM vanwege de bodemgesteldheid en afstemming op bodemgesteldheid conform paragraaf 13 UAV-GC 2005 ter hoogte van de pendelconstructie voor het oostelijk spoor, voor zover deze aanvullende werkzaamheden hun oorzaak vinden in het door de provincie verstrekte uitvoeringsontwerp.*

Behalve de kostenvergoeding worden in de 2e Nadere Overeenkomst afspraken gemaakt over een éénmalige bijdrage aan mitigerende maatregelen (ter voorkoming van risico's), vanwege de risico's die de dan actuele contractplanning kunnen beïnvloeden, à € 4,1 miljoen. Dit betreft alle risico's die zowel binnen de invloedssfeer van BAM als de provincie liggen alsook buiten de invloedssfeer van BAM als provincie liggen.

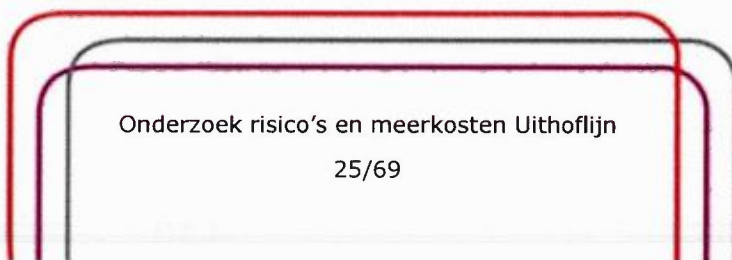
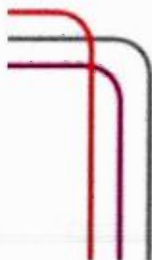
Ter verduidelijking: de € 10,3 miljoen betreft een kostenvergoeding voor indirecte kosten die wordt toegekend aan BAM als gevolg van de vertraging (die tot verantwoordelijkheid en risicosfeer van de provincie wordt gerekend). Indirecte kosten zijn kosten voor projectmanagement dan wel staffkosten dan wel overige indirecte kosten zoals die volgen uit de gehanteerde standaard kostenopstelling voor VTW's. Alleen in het geval zich één van de omstandigheden voordoet zoals in het citaat uit de overeenkomst hierboven is weergegeven, kan de BAM aanspraak maken op vergoeding van meer indirecte kosten. Daarnaast wordt een eenmalige bijdrage van € 4,1 miljoen door de Provincie betaald ten behoeve van mitigerende maatregelen. De maatregelen betreffen alle werkzaamheden van BAM die nodig zijn om planningsafspraken en de resultaatsverplichting ten aanzien van mijlpaaldata te halen en omvatten onder andere zowel preventieve als correctieve maatregelen om de traminfrastructuur te realiseren volgens de overeenkomst.

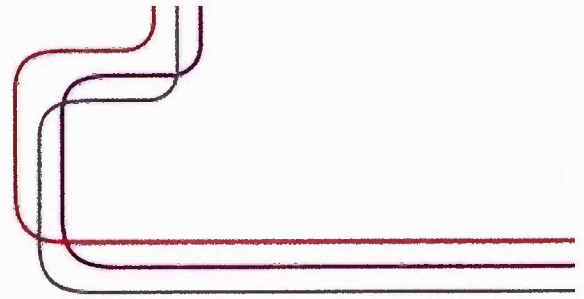
Het bedrag van € 10,3 miljoen kan hoger worden als één van de geschetste omstandigheden zich voordoet. Ten aanzien van de € 4,1 miljoen is afgesproken dat dit bedrag niet meer aangepast wordt.

Een aandachtspunt in de contractaanpassingen is dat scopewijzigingen en/of financiële verhogingen vanaf 15% (art. 2.163b sub a Aanbestedingswet 2012) tot een wezenlijk gewijzigde opdracht (kunnen) leiden met een nieuwe aanbestedingsplicht tot gevolg. Bij het aangaan van de 2^e Nadere Overeenkomst is dit behandeld en beoordeeld door afdeling Inkoop van de provincie Utrecht. Naar hun oordeel is hier geen sprake geweest van een wezenlijke wijziging. Dit blijkt uit het GS-voorstel van 5 juni 2018 waarin onder andere wordt voorgesteld om de 2^e Nadere Overeenkomst vast te stellen.

Voor de volledigheid: de Aanbestedingswet stelt daarnaast eisen aan noodzakelijk aanvullende werken en onvoorziene omstandigheden ten aanzien van lopende (reeds aanbestede) opdrachten. De prijs van noodzakelijke aanvullende werken (of diensten of levering) mag niet hoger zijn dan 50% van de waarde van de oorspronkelijke opdracht. Cumulatief mag het wel hoger dan 50% zijn. Eventuele wijzigingen als gevolg van onvoorziene omstandigheden mogen geen verandering in de algemene aard van de opdracht betekenen en de prijs van de wijziging mag niet hoger zijn dan 50% van de waarde van de oorspronkelijke opdracht.

De overeengekomen wijzigingen tussen BAM en opdrachtgever voldoen aan deze eisen van de Aanbestedingswet en vormen daarmee geen discussiepunt.

VTW's

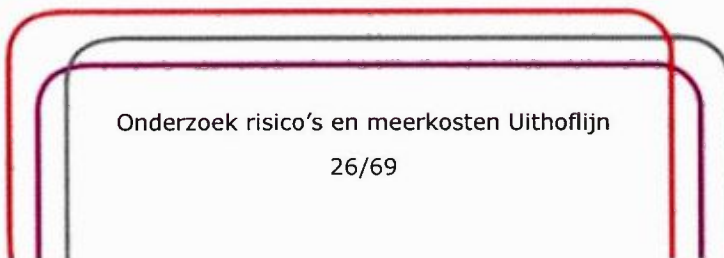
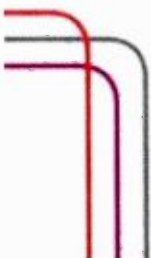
De routing van de VTW's lijkt volgens de regels van de UAV-GC te zijn gegaan. Ze zijn goed gedocumenteerd en op schrift gesteld met een goede onderbouwing en kostenraming. De VTW's worden geadministreerd in een overzicht die overeenkomstig de contractafspraken wordt beheerd door BAM. De basis voor die lijst is een set van 7 ordners waarin de VTW's in hardcopy worden bewaard. In deze hardcopy versies is alle relevante informatie over de VTW's beschikbaar.

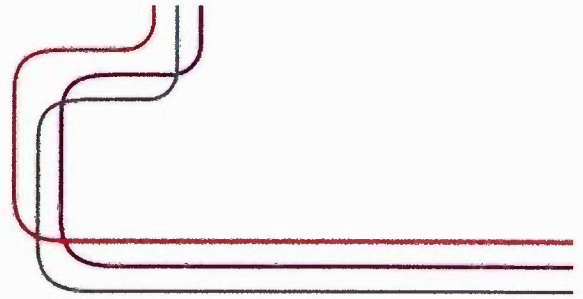
Daarnaast werkt de projectorganisatie met het databaseprogramma Relatics. In dit programma worden onder meer alle eisen vanuit de Systems Engineering die rondom het project zijn opgesteld beheerd en bewaakt. Ook worden de VTW's hierin opgenomen. Echter, de aangeleverde informatie heeft niet tot gewenste relevante inzichten in relaties tussen VTW's en objecten en/of eisen geleid. In dit onderzoek is, zover dat kon op basis van de beschikbare informatie, gekeken naar aantallen, gemiddelden, doorlooptijden en verdeling van de VTW's in de tijd. Doel van deze analyse is enige inzichten te verwerven en vooral te kijken of zich opmerkelijke zaken voordoen. In bijlage V is een aantal doorsnedes van de VTW's weergegeven.

Een relevante VTW om te vermelden is OG-VTW-150. Dit betreft overeenstemming tussen opdrachtgever en opdrachtnemer ten aanzien van "Versnellingsmaatregelen SABUTO" à € 3,5 miljoen. Deze is op 6 juni 2017 overeengekomen. Aanleiding voor de VTW is dat BAM en opdrachtgever tot de conclusie zijn gekomen dat er gewijzigde en aanvullende afspraken nodig zijn om de beoogde datum van oplevering (en daarmee de startdatum van exploitatie van de Uithoflijn) zo veel als mogelijk veilig te stellen. Hiervoor zijn in ieder geval versnellingsmaatregelen nodig op de tracédelen SABUTO en een intensievere samenwerking met andere opdrachtgevers en opdrachtnemers op de tracédelen D en OVT. VTW-150 heeft alleen betrekking op SABUTO. Afspraken ten aanzien van tracédelen D en OVT zijn later in de 2e Nadere Overeenkomst vastgelegd.

In VTW-150 wordt overeengekomen dat de nieuwe datum van oplevering (voor het SABUTO-deel) uiterlijk 13 oktober 2017 is. Op dat moment moet er een geaccepteerde vrijgave gedaan zijn voor de start van het Testbedrijf. Uit dezelfde VTW blijkt dat 'vanwege onvoorziene omstandigheden die niet aan BAM zijn toe te rekenen' de provincie BAM opdracht geeft tot het toepassen van de versnellingsmaatregelen die nodig zijn voor het behalen van de gewijzigde mijlpaaldatum (i.e. 13 oktober 2017). BAM ontvangt voor het toepassen van de maatregelen een vaste vergoeding van € 3,5 miljoen (dit is inclusief een eventuele vergoeding voor verdragingskosten).

Uit een presentatie van de BAM (d.d. 14-4-2017) blijkt dat, om de datum van 16 oktober 2017 (deze is blijkbaar later in vrijdag 13 oktober 2017 gewijzigd) te halen, het werk dat oorspronkelijk voor 15,5 maanden gepland stond, in 8 maanden gerealiseerd moet zijn. Het uiteindelijke doel is een exploitabele tram vanaf 8 juli 2018. Om hierin te slagen wordt onder andere: met een aantal

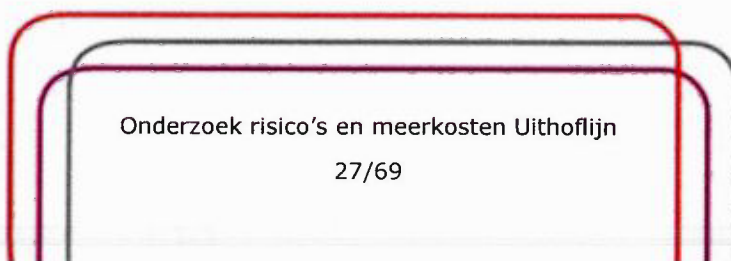
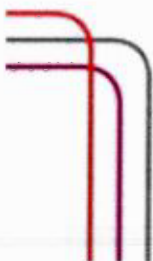

onderdelen eerder gestart, worden verkeersstromen aangepast, andere fasering toegepast, gelijktijdig gebouwd aan bovenleidingen op meerdere locaties, langere werktijden gehanteerd + 6 dagen per week werken, etcetera. Bij de onderscheiden onzekerheden wordt onder andere aangegeven: OVT niet volledig beschikbaar voor BAM, status/kwaliteit van gerealiseerd werk door derden, wijzigingen ontwerp, geen buffers in de planning, derden en neven opdrachtnemers en het besluitvormingsproces. Het totale pakket aan versnellingsmaatregelen à € 3,5 miljoen heeft niet geleid tot het alsnog halen van de planning op het SABUTO deel. Daaruit mag verondersteld worden dat inderdaad één of meer van de (in de presentatie) onderscheiden onzekerheden is opgetreden. Tegelijkertijd is het ook aannemelijk dat de ingezette versnellingsmaatregelen wel degelijk een positief effect op de planning hebben gehad, waarmee een nog verdere vertraging is voorkomen. Dit is echter niet te kwantificeren.

Het totaaloverzicht van VTW's (afdrukdatum 26-6-2018) bevat 393 overeengekomen VTW's. Het totale bedrag van lopende en overeengekomen VTW's bedraagt € 38,5 miljoen. Daarvan is € 35,5 miljoen reeds overeengekomen (aan VTW's en evt. aanvullende vergoedingen zoals de contractueel vastgelegde indexering of bonussen). Over de resterende € 3 miljoen is het overleg nog gaande. Daarnaast loopt er nog een geschil bij de rechter (zie paragraaf 3.6) à € 7,2 miljoen. Vergeleken met de oorspronkelijk aanneemsom van € [REDACTED] is het genoemde totaal een buitengewoon groot bedrag. Voor zover mogelijk is een analyse van de VTW's gemaakt om de aard en achtergrond te herleiden.

In de lijst is een onderscheid te maken tussen VTW's op initiatief van de opdrachtgever (OG-VTW's) en VTW's op initiatief van de opdrachtnemer (ON-VTW's). OG-VTW's zijn per definitie door de opdrachtgever geïnitieerd. ON-VTW's zijn door de opdrachtnemer ingediend, maar in veel voorkomende gevallen zijn ze ook op verzoek van de opdrachtgever opgesteld. Het totaal van OG-VTW's (lopend en overeengekomen) bedraagt € 29,1 miljoen, hieronder valt bijvoorbeeld ook het bedrag van de 2^e Nadere Overeenkomst. Het totaal van ON-VTW's bedraagt € 5,6 miljoen (waarvan een deel ook op initiatief van de opdrachtgever). De overige bedragen zitten in stelposten, indexering, bonussen en een lopend meningsverschil (zie paragraaf 3.6). In onderstaande tabel is dit verduidelijkt.

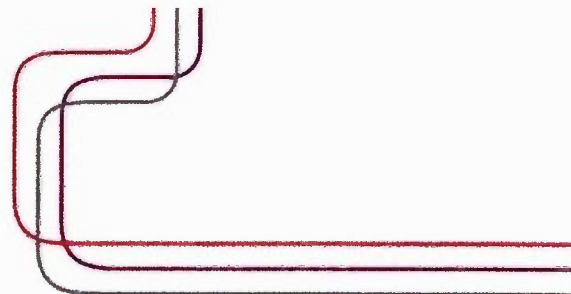
Tabel 1: Overzicht VTW's

Totaaloverzicht VTW's (juni 2018)		
Totaal van overeengekomen en lopende VTW's	€ 38,5 miljoen	€ 38,5 miljoen
Totaal overeengekomen VTW's + aanvullende vergoedingen (indexering, bonus..)	€ 35,5 miljoen	
Totaal aan OG-VTW's	€ 29,1 miljoen	
Totaal aan ON-VTW's	€ 5,6 miljoen	
Optie 3 (stijgpunten UMC)	€ 0,4 miljoen	
Stelposten	€ 1,3 miljoen	
Indexering	€ 1,9 miljoen	
Bonus	€ 0,2 miljoen	

Uit het VTW-overzicht van POUHL blijkt dat er 87 VTW's zijn vervallen. Aan deze 87 VTW's zijn geen kosten gekoppeld in het overzicht. Een vervallen VTW betekent niet per definitie dat een VTW niet is gehonoreerd. Soms vervalt een VTW omdat het onderwerp van wijziging later in een 'overkoepelend VTW' wordt afgehandeld. In sommige gevallen kan een VTW aangemaakt zijn op het moment dat het onderwerp speelt (het wordt dan verder uitgezocht en later van een kostenopgave voorzien), maar vervalt weer nog voordat er kosten aan gekoppeld zijn geweest. Op basis van de beschikbare informatie is niet te achterhalen welke van deze VTW's echt zijn afgewezen.

Daarnaast hebben we op basis van de aangeleverde informatie getracht een categorisering te maken van de oorzaak of aanleiding van een groot aantal van de VTW's. Dit is niet eenvoudig te filteren uit de bestanden, vanwege de wijze van opbouw van deze bestanden en omdat de informatie over meerdere overzichten verspreid zit. We hebben op basis van een aantal relevante (zelf gekozen) steekwoorden een categorisering proberen te maken van alle VTW's. Echter door de opbouw en beperkte toegankelijkheid, kunnen niet alle VTW's gecategoriseerd worden.

Op basis van enkele zelf gekozen steekwoorden is onderstaand overzicht gegenereerd. Dit betreft geen waterdichte analyse, maar een globale doorsnede waarin de ordegrootte van de aantallen mogelijk een bepaald beeld schetsen.

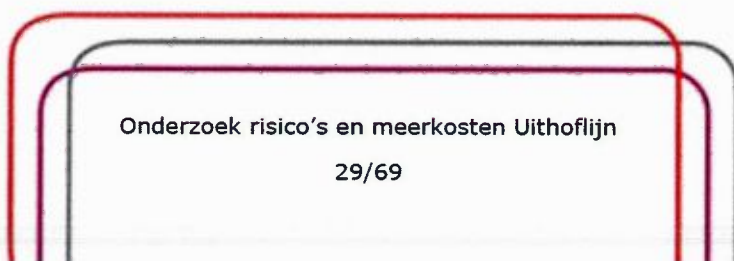
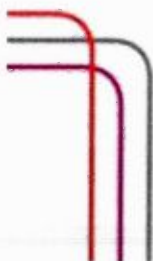

Tabel 2: Categorisering VTW's naar trefwoorden

Steekwoorden in titel VTW's	VTW's	Globale onderwerpen
eis / eisen	11	aanvullende en gewijzigde eisen
ontwerp	45	aanvullend ontwerpwerk op een breed scala aan onderwerpen
vergunning	5	mbt spoorwet-, omgevings- en watervergunning
perron	12	perronrand en verharding perrons
zuidgebouw	1	-
kabel / leidingen / k&l	59	kabel, leidingen of kabel & leidingen
veiligheid	2	aanpassingen aan veiligheidseisen
OVT	29	diverse onderwerpen waaronder extra inspanning, herplannen, verstoring & vertraging en nieuwe as-built info
Verkeersregelininstallatie	10	aanpassingen en wijziging eisen
onderzoek	7	divers onderzoek
bovenleidingmast	14	aanpassen, vervallen en verplaatsen
TOTAAL	195	<i>Door de gekozen selectie van steekwoorden en mogelijk onvolledige informatie in de titel van een VTW worden niet alle VTW's uit het totaaloverzicht 'gepakt'. Het moet met nadruk als een globale indicatie worden gezien.</i>

Wat opvalt is dat veruit de meeste VTW's veroorzaakt lijken te worden door wijzigingen in het ontwerp (noodzakelijk omdat de praktijk buiten anders was dan op basis van tekeningen of onderzoeksgegevens herleid kon worden of als gevolg van veranderende eisen) of door niet-voorzien situaties ten aanzien van kabels en leidingen. Ook het aantal VTW's gerelateerd aan de OVT is relatief hoog.

Als de VTW's worden gekoppeld aan tracédelen ontstaat onderstaand beeld. Ook hiervoor geldt dat deze doorsnede op hoofdlijnen beschouwd dient te worden omdat deze koppeling niet 1 op 1 uit de aangeleverde informatie te herleiden is.

Tabel 3: Koppeling VTW's aan tracédelen (sommige VTW's bevatten afspraken over meerdere tracédelen, waardoor het totaal optelt tot een hoger aantal en meer dan 100%)

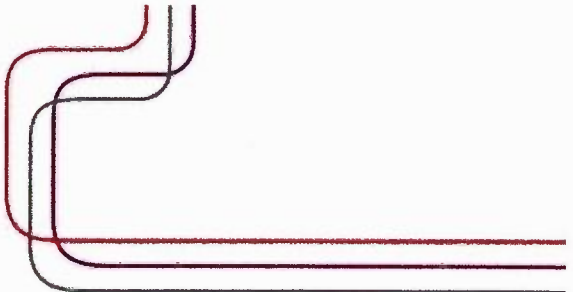
Tracédeel	VTW's	
S	38	10%
A	37	9%
B	45	11%
U	109	28%
T	24	6%
O	14	4%
Stationsgebied (OVT + D)	143	36%
Tracé Uithoflijn (betreft VTW's die aan het gehele tracé worden toegekend)	103	26%
	513	131%
Totaal aantal VTW's	393	

Uit deze doorsnede blijkt dat een groot deel van de VTW's betrekking heeft op de tracédelen U (Uithof) en het stationsgebied. Dit ondersteunt het beeld dat de afhankelijkheid van ontwikkelingen in het stationsgebied erg groot was en hier relatief veel VTW's uit voortgekomen zijn. Het maakt ook duidelijk dat bij De Uithof ook sprake was van een aanzienlijk aantal VTW's. Dat betekent dat er ook op dit deeltracé relatief veel aanpassingen zijn opgetreden.

Conclusie

- Het fixatiemoment bij een aanbesteding is vrijwel altijd een bron van wijzigingen later. In dit geval zijn er relatief veel wijzigingen doorgevoerd;
- De totale financiële omvang aan VTW's (stand juni 2018, € 38,5 miljoen) is groot ten opzichte van de oorspronkelijke aanneemsom van € [REDACTED];
- De 2^e Nadere Overeenkomst gaat in totaal over € 14,4 miljoen. Hiervan is € 10,3 miljoen een kostenvergoeding voor de BAM. De bijlage bij de overeenkomst ter onderbouwing van dit bedrag is zeer beperkt²;

² In een afrondend stadium van dit onderzoek is door POUHL een nadere onderbouwing op hoofdlijnen aangeleverd. Deze informatie werd te laat ontvangen om nog in het onderzoek te betrekken.

-
- Het indienen en afhandelen van de VTW's lijkt volgens de regels van de UAV-GC te gaan en is goed gedocumenteerd;
 - De registratie van de VTW's bij de POUHL is niet zodanig ingericht dat op eenvoudige wijze kwantitatieve analyses van de VTW's gemaakt kunnen worden. Wel kan een globaal beeld worden gegeven;
 - Aangezien circa 2/3 deel (in euro's) van alle VTW's in ieder geval door de opdrachtgever is geïnitieerd, ontstaat niet het beeld van een opdrachtnemer die bovenmatig veel VTW's heeft ingediend. Veel meer ontstaat het beeld van veelvuldige ontwerpwijzigingen, aangevuld met veel wijzigingen als gevolg van (onvoorziene extra werkzaamheden aan) kabels en leidingen, door de opdrachtgever;
 - Zowel uit de categorisering van de VTW's als de koppeling aan tracédelen blijkt duidelijk de interactie en afhankelijkheid van ontwikkelingen in het stationsgebied en de Uithof;
 - Ondanks een pakket van versnellingsmaatregelen à € 3,5 miljoen is de oorspronkelijke gepland mijlpaaldatum voor het SABUTO deel niet gehaald. Het lijkt wel plausibel dat deze versnellingsmaatregelen een nog verdere vertraging hebben voorkomen.

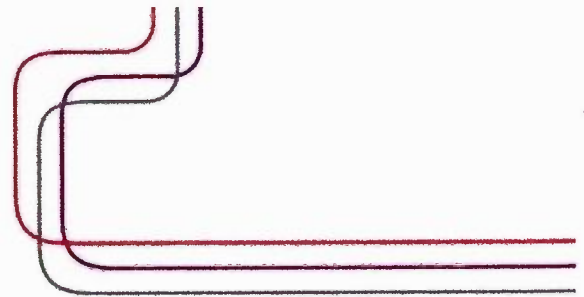
3.6 Lopende meningsverschillen

Op dit moment loopt er een geschil tussen BAM en opdrachtgevers over de spoorconstructies. BAM heeft in haar inschrijving (2014) een bepaalde constructie voorgesteld. Deze constructie is volgens de opdrachtgever een verkeerde interpretatie van de eisen zoals voorgeschreven in de aanbestedingsstukken. De opdrachtgever heeft dit in eerste instantie niet als afwijkend geconstateerd, maar na gunning is het ontwerp alsnog niet geaccepteerd. Uiteindelijk is de spoorconstructie aangelegd conform eisen, en de uitleg daarvan, door de opdrachtgever. BAM wil de hiermee gemoeide extra kosten in rekening brengen bij de opdrachtgever.

Eerder is de BAM door een geschillencommissie in het ongelijk gesteld (eind 2015) met betrekking tot dit verzoek. BAM heeft de zaak nu echter bij de rechter ingediend en men is nog in afwachting van de behandeling en uitspraak. De financiële omvang van dit meningsverschil bedraagt circa € 7,2 miljoen. Wanneer de rechter uitspraak doet, is niet bekend. De ervaring leert dat hier geruime tijd (na afronding project) overheen kan gaan, voordat het in behandeling wordt genomen.

Conclusie

- Een verschil van inzicht over ontwerp, dat zijn oorsprong kent in de aanbestedingsfase, heeft uiteindelijk geleid tot een rechtszaak. Het daarmee gemoeide bedrag is € 7,2 miljoen.

4 Eindconclusies

Op basis van de bevindingen en de tussenconclusies is een eindbeeld geschetst waarin de aanvankelijke hoofdvraag leidend is.

Hoofdvraag Onderzoek

Zijn er (tussen opdrachtgever en opdrachtnemer) heldere en evenwichtige afspraken gemaakt over de meerkosten, en is de huidige verdeling van tot nu toe opgetreden meerkosten, gezien de gemaakte afspraken, evenwichtig en naar redelijkheid verdeeld tussen opdrachtgevers en de BAM?

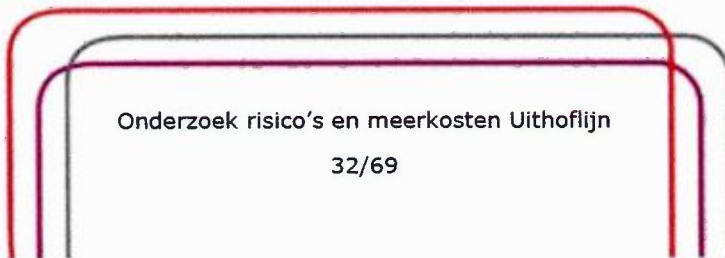
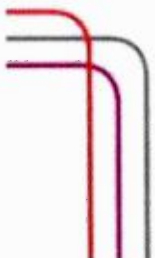
Een kernachtig antwoord op de hoofdvraag is dat er tussen opdrachtgever en opdrachtnemer heldere afspraken zijn gemaakt over de meerkosten. De huidige verdeling van meerkosten is conform deze contractafspraken gemaakt. Daarbij kan niet zozeer over het begrip evenwicht worden gesproken, maar deze meerkosten liggen redelijkerwijs voor het overgrote deel bij de opdrachtgever. De evenwichtigheid van de oorspronkelijke contractafspraken laat op enkele onderdelen te wensen over, maar maakt daarmee het contract als geheel niet onevenwichtig.

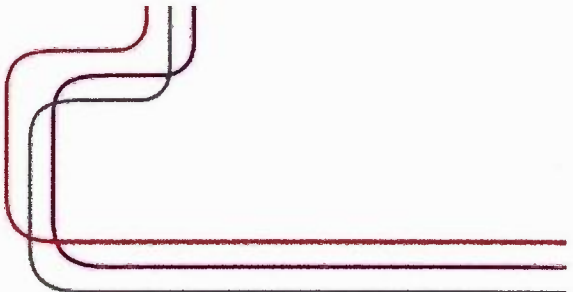
Uit de beschikbaar gestelde informatie wordt niet duidelijk wat BAM heeft moeten 'incasseren' aan onvoorziene kosten, welke VTW's niet zijn gehonoreerd of wat BAM tijdens onderhandelingen heeft moeten 'inleveren'. De vraag of de meerkosten evenwichtig verdeeld zijn, is daardoor niet te beantwoorden.

Uitvraag en aanbidding

De aanbestedingsprocedure 'Traminfrastructuur Uithoflijn' is zorgvuldig doorlopen en goed gedocumenteerd. Tijdens de aanbestedingsfase worden er veel vragen gesteld door de BAM. Deze vragen gaan veel over de technische inhoud, maar ook over de procedure zelf en de door opdrachtgever voorgenomen aanpassingen ten aanzien van de UAV-GC Modelovereenkomst. Uitgaande van de Nota van Inlichtingen worden alle vragen afdoende beantwoord door de opdrachtgever.

De gehanteerde plafondprijs van € 75 miljoen is een afgeleide van de door opdrachtgever opgestelde directieraming. Omdat de waarde van de leveranties niet uit de directieraming blijkt, is niet helder hoe de reksom van € 89,8 miljoen (dit is de hoogte van de directieraming) naar de plafondprijs van € 75 miljoen is verlopen. De plafondprijs is gedurende de dialoofase opgehoogd van € 70 miljoen naar € 75 miljoen. Met terugwerkende kracht kan vastgesteld worden dat zonder deze verhoging er

slechts 1 marktpartij over zou zijn gebleven, met een mislukte aanbesteding als gevolg. Het geeft tevens aan dat de gehanteerde plafondprijs scherp was.

Vraag 1. Contractering BAM onderdeel traminfrastructuur in het licht van de toenmalige praktijk.
Zowel de basisovereenkomst (inclusief alle bijlagen) als de latere Nadere Overeenkomsten zijn helder opgesteld. Uit de Nota van Inlichtingen blijkt dat er diverse vragen door BAM zijn gesteld over de (op dat moment) nog te sluiten overeenkomst. De strekking van de vragen van BAM aangaande de overeenkomst is dat een onevenredig deel van de risico's bij de BAM als opdrachtnemer wordt gelegd. Een deel van de voorgenomen wijzigingen wordt teruggedraaid naar de oorspronkelijke tekst van de modelovereenkomst UAV-GC, het andere deel blijft in gewijzigde vorm gehandhaafd.

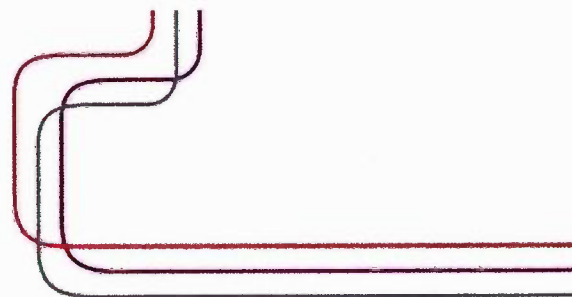
De afwijkingen op de standaardvoorwaarden van de UAV-GC hebben tot onevenwichtigheden in het uiteindelijk overeengekomen contract geleid. De afwijkingen zijn meer in het voordeel van de opdrachtgever dan opdrachtnemer. Dit werkt een scherpe bewaking van de risico's en verantwoordelijkheden door opdrachtnemer in de hand gedurende uitvoering en vormt daarmee een indicatie van hoe de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer vanaf het begin in elkaar heeft gezeten. Als geheel is het contract echter niet onevenwichtig.

Vraag 2. Afspraken met BAM over vertragsrisico's door nevenprojecten

Met het aangaan van de overeenkomst heeft BAM ingestemd met de verplichting om samen te werken met andere projecten en partijen en heeft de BAM een coördinatieplicht op zich genomen met een groot aantal andere partijen. Alleen al door de hoeveelheid 'derde partijen' ontstaan in theorie veel vertragsrisico's door nevenprojecten. Door de onevenwichtigheden in het contract heeft er een verschuiving van risico's naar BAM plaatsgevonden. De coördinerende taak en uitvoeringsverantwoordelijkheid van BAM wordt daarmee vergroot.

Behalve de contractuele verplichting van BAM speelt de vraag of opdrachtgever in voorkomende gevallen niet veel meer in positie was om de coördinerende rol te pakken ('als hoeder van de stad'). Als publieke partijen zijn de gemeente en de provincie veel meer dan de BAM in de positie om partijen die binnen hun grondgebied werkzaam zijn tot overleg en afstemming te bewegen en eventueel te dwingen. In de complexe situatie van het stationsgebied was de opdrachtgever eerder de aangewezen partij om waar nodig te zorgen voor afstemming en coördinatie dan BAM als private partij.

Naast contractafspraken en verwachtingen over het invullen van de coördinerende rol, kan gesteld worden dat zowel opdrachtgever als opdrachtnemer onvoldoende vorm hebben gegeven aan een integrale samenwerking tussen de Uithoflijn en de ontwikkelingen binnen het stationsgebied Utrecht.

De POUHL heeft aangegeven dat meerkosten met een oorzaak buiten de scope van de Uithoflijn doorgelegd zijn naar de veroorzakende partij en/of project. Andersom gebeurt het volgens de POUHL ook dat de Uithoflijn op die manier meerkosten van andere projecten in rekening gebracht krijgt.

Vraag 3. Aanpassingen in de contractafspraken met BAM (in het verleden en recentelijk in 2018)

Aanpassingen in de contractafspraken zijn terug te vinden in een tweetal Nadere Overeenkomsten en in alle VTW's. De VTW's zijn goed gedocumenteerd en de afhandeling hiervan verloopt zorgvuldig. In de tweede Nadere Overeenkomst wordt onder andere een kostenvergoeding van € 10,3 miljoen overeengekomen. De bijlage bij de overeenkomst ter onderbouwing van dit bedrag, is zeer beperkt.

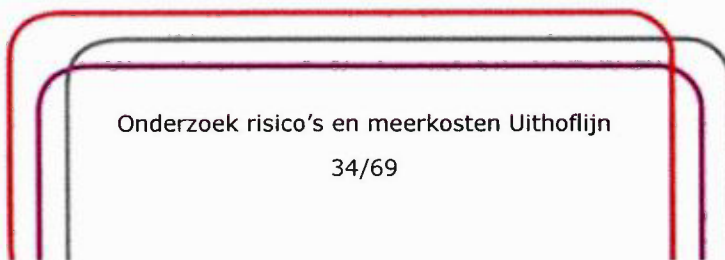
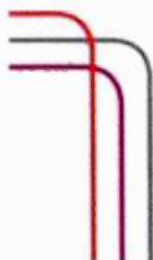
De totale waarde die alle VTW's (inclusie twee Nadere Overeenkomsten) vertegenwoordigen (stand juni 2018) bedraagt € 38,5 miljoen. Ten opzichte van de oorspronkelijke aanneemsom van € [REDACTED] is dit erg groot te noemen. Van de € 38,5 miljoen is ruim € 29 miljoen door de opdrachtgever geïnitieerd. De registratie van de VTW's bij de POUHL is niet zodanig ingericht dat op eenvoudige wijze kwantitatieve analyses van de VTW's gemaakt kunnen worden. Een grofmazige scan van de achtergrond van de VTW's leert dat de oorzaak van relatief veel VTW's zijn terug te voeren op ontwerpwijzigingen of situaties met betrekking tot kabels en leidingen. Dezelfde scan van de VTW's onderschrijft de hoge mate van interactie met en afhankelijkheid van het stationsgebied, maar ook in de Uithof.

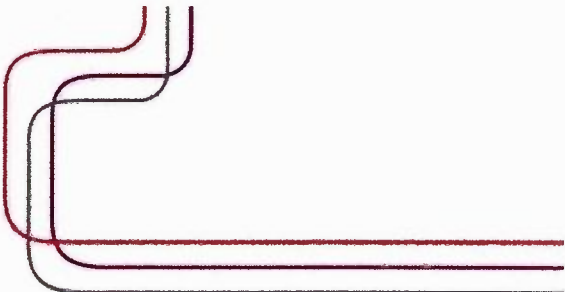
In juni 2017 is een VTW met betrekking tot versnellingsmaatregelen à € 3,5 miljoen overeengekomen. De ingezette maatregelen hebben uiteindelijk niet geleid tot het (alsnog) halen van de oorspronkelijk geplande mijlpaaldata. Het is wel plausibel dat de maatregelen nog verdere vertragingen voorkomen hebben.

Hoewel het totaal aan meerkosten en de opgelopen vertraging een negatief imago in de hand werken, blijkt er uit de contracten (basisovereenkomst, Nadere Overeenkomsten en VTW's) geen inefficiënte besteding van financiële middelen.

Vraag 4. Lopende meningsverschillen over meerkosten

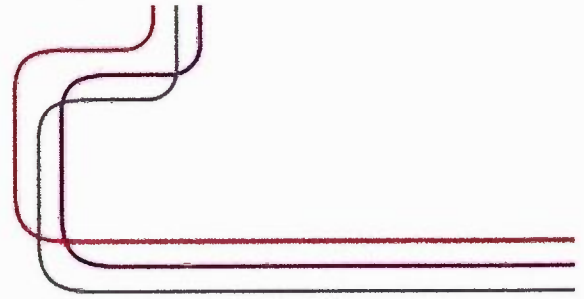
Op dit moment is er een verschil van inzicht over het ontwerp van spoorconstructies. Dit verschil van inzicht kent zijn oorsprong in de aanbestedingsfase. Uiteindelijk is de spoorconstructie uitgevoerd conform de wens van opdrachtgever. BAM wenst hier meerkosten voor in rekening te brengen à € 7,2 miljoen. Eerder is over dit geschil al door een Raad van Deskundigen geoordeeld in het voordeel van de opdrachtgever maar is door BAM alsnog onder de aandacht van de rechter gebracht. Dit geschil is op moment van schrijven van deze rapportage onder de rechter.

Bijlagen

Bijlage I.	Toelichting begrippen en termen
Bijlage II.	Geraadpleegde bronnen
Bijlage III.	Voorbeelden afwijkingen UAV-GC
Bijlage IV.	Genoemde artikelen uit de UAV-GC 2005
Bijlage V.	Doorsnedes VTW's

Bijlage I: Toelichting begrippen en termen

As-built

Het is van belang dat bij realisatie van bouwprojecten de tekeningen tijdens en na de bouw worden bijgewerkt (die als gevolg van wijzigingen veranderen ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp). Deze bijgewerkte tekeningen noemt men revisietekeningen, ook wel "as built" tekeningen.

PM post

Een PM-post (ProMemorie) wordt gebruikt wanneer werkzaamheden worden voorzien maar er geen inschatting van de kosten kan worden gemaakt. In het geval van de aanbidding van BAM zijn PM-posten gebruikt om de aanbestedingsprijs van onderaannemers als 1 totaalbedrag op te nemen.

Bonus

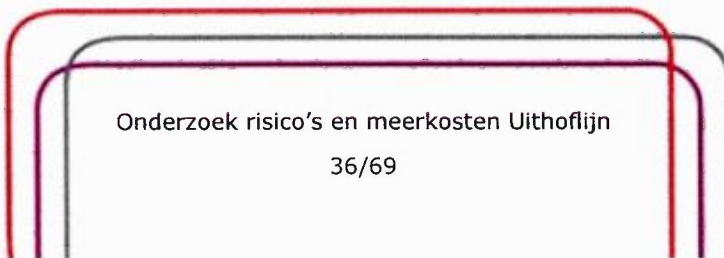
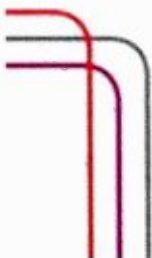
De opdrachtgever kan bijvoorbeeld een bonus toekennen voor elke dag dat de feitelijke datum van (deel)oplevering eerder plaatsvindt dan de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van (deel)oplevering. Het bedrag van de bonus is opgenomen in de Basisovereenkomst. In het geval van de Uithoflijn zijn er in de overeenkomst afspraken gemaakt over bonussen indien in een bepaalde maand minder dan 5 klachten in de categorie bouw hinder zijn binnengekomen of als er zich in een bepaalde maand geen tekortkomingen voordoen in het nakomen van de BLVC-plannen (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie). In een BLVC-plan worden alle maatregelen, verantwoordelijkheden en afspraken rondom deze thema's tijdens de hele bouw vastgelegd.

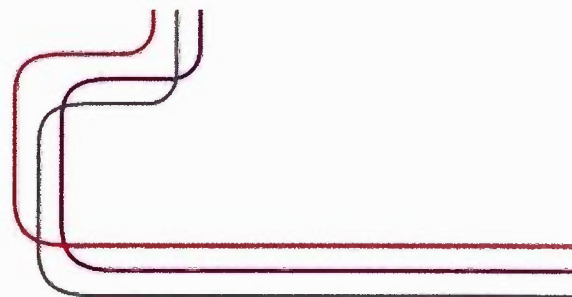
Dialoogleidraad

Het document waarin de procedure van de Dialoog(fase) wordt beschreven. In de dialoogfase voert de aanbestedende dienst een dialoog met de potentiële inschrijvers (in dit geval de partijen die door de selectiefase zijn gekomen), om het probleem/vraagstuk helder te krijgen en mogelijke oplossingen te bespreken. Als de aanbestedende dienst van mening is dat de oplossingen goed genoeg zijn om aan zijn behoeften te voldoen, dan wordt de dialoog gesloten en mogen de inschrijvers hun definitieve inschrijving doen.

Directieraming

De directieraming is onder andere in de civiele techniek, de installatietechniek en de bouwkunde een begroting die in de bestekfase van een (bouw)project door of in opdracht van de opdrachtgever wordt opgesteld. De directieraming is de tegenhanger van de inschrijfbegroting opgesteld door de aannemer. De directieraming dient ter controle van de inschrijfbegroting van de laagste inschrijver

bij een aanbesteding. De inschrijfbegroting kan met behulp van een gedetailleerde directieraming op regelniveau worden gecontroleerd.

EMVI: Economisch Meest Voordelige Inschrijving

Hiermee wordt bedoeld dat zowel de prijs als kwaliteit meetelt in de aanbieding die een inschrijver moet neerleggen bij een aanbestedende dienst. Via een puntensysteem wordt waarde toegekend aan kwaliteitscriteria. Wanneer veel kwaliteit wordt geleverd, ontstaat er dus een hoog bedrag aan waarde. Dit wordt fictief in mindering gebracht op de echte aanbiedingsprijs en zo ontstaat er een fictieve aanbiedingsprijs. Deze prijs wordt gebruikt om de inschrijvingen onderling te vergelijken.

Eenheidsprijs

Een eenheidsprijs geeft de kosten per te realiseren eenheid weer zoals bijvoorbeeld het leggen van 1 meter spoor of aanbrengen van 1 m² trottoir. Een eenheidsprijs bevat alle kostenonderdelen die met het realiseren van zo'n eenheid samenhangen zoals arbeidsloon, materiaalkosten de inzet van materieel. Het is gebruikelijk om dit inzichtelijk te maken bij een aanbesteding van een UAV-GC contract. Anderzijds wordt dit detailniveau bij meer klassieke contractvormen achterwege gelaten en is dit geheel de verantwoordelijkheid van de aannemer.

Kostenvergoeding

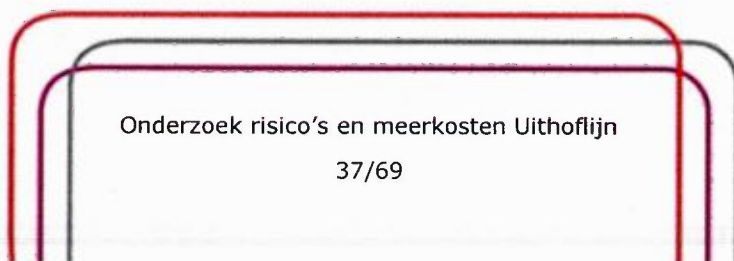
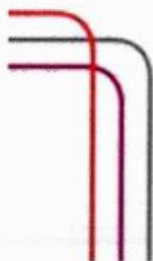
Op basis van paragraaf 44 van de UAV-GC heeft de opdrachtnemer recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging als bijvoorbeeld een vertraging zijn oorzaak vindt in een omstandigheid die niet aan de opdrachtnemer kan worden aangerekend of als kosten en/of vertraging hun oorzaak vinden in een omstandigheid waarvoor de opdrachtgever krachtens de overeenkomst verantwoordelijk was.

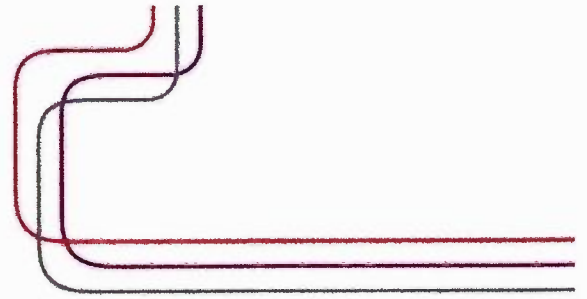
Nvi: Nota van Inlichtingen

Bij aanbestedingen is vaak een nota van inlichtingen (Nvi) van toepassing, bijvoorbeeld als er onduidelijkheden zijn. Tijdens het proces van aanbesteding heeft de deelnemer daarom de mogelijkheid vragen te stellen. De geanonimiseerde vragen en de antwoorden hierop komen meestal in de nota van inlichtingen, die de aanbestedende partij naar alle deelnemers stuurt.

Een nota van inlichtingen is een aanvulling op de eerder gepubliceerde stukken en vormt een onverbrekelijk onderdeel van de aanbestedingsstukken. De aanbestedingsregelgeving is dan ook onverminderd van toepassing op de nota van inlichtingen.

De regelgeving zegt aangaande de nota van inlichtingen dat deze gebruikt mag worden voor het verstrekken van inlichtingen ter verduidelijking, aanvulling van de selectieleidraad of offerteaanvraag zonder de aard en omvang van de opdracht te veranderen.

Nevenprojecten

Nevenprojecten zijn projecten die gelijktijdig in of nabij het projectgebied van de Uithoflijn door derden worden uitgevoerd en van invloed kunnen zijn op de realisatie van de Uithoflijn.

RAW: Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw.

De RAW-besteksystematiek is een stelsel juridische, administratieve en technische voorwaarden dat in Nederland wordt gebruikt voor het samenstellen van contracten in de grond-, weg- en waterbouwsector (GWW).

Het stelsel als geheel – de RAW-systematiek – vormt de basis voor het maken van meer klassieke infra-bestekken volgens een gestandaardiseerde, uniforme methode. De RAW geldt als het belangrijkste standaardbestek in de GWW-sector en wordt al ruim dertig jaar toegepast voor bouwprojecten in Nederland. Op de RAW-bestekken is meestal de UAV van toepassing.

Scope

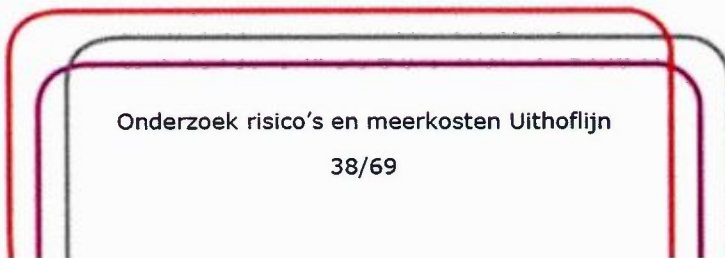
Scope is een term waarmee de aard, omvang en beperkingen van een project worden aangeduid. Met de scope wordt bepaald wat het project wel en niet is en wat het project wel en niet moet bewerkstelligen. De scope is een omschrijving van dat wat gedaan moet worden; dus realiseren van het ontwerp inclusief het aanpassen van de bestaande situatie (bv verleggen van kabels en leidingen). Dit geldt voor de scope van een project, de scope van een deelopdracht, maar ook voor de scope van een contract.

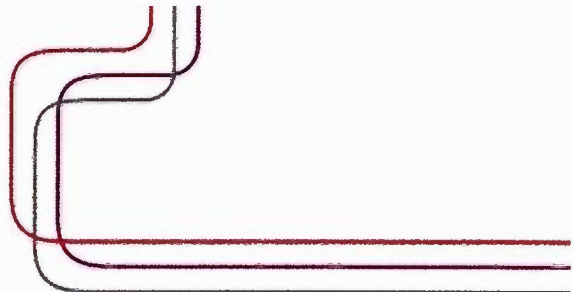
Met betrekking tot het onderwerp van dit onderzoek is als scope gedefinieerd (zoals in de overeengekomen overeenkomst is vastgelegd):

De scope van de opdracht voor de Opdrachtnemer Traminfrastructuur betreft het ontwerp en de realisatie van de Traminfrastructuur en het uitvoeren van het Testbedrijf voor de Integrale Traminfrastructuur van de Uithoflijn te Utrecht, om met ter beschikking gestelde testvoertuigen er voor te zorgen dat de Integrale Traminfrastructuur geschikt is om als Tramsysteem te functioneren en het ontwerp van de optionele werken voor derden, zijnde de realisatie van de stijpunten en/of de traverse ter hoogte van Halte UMC Utrecht.

Stelpost

Een stelpost wordt opgenomen in een begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden. Het gaat dan ook om een schatting. Dergelijke posten worden bijvoorbeeld in overeenkomsten toegepast door aannemers, wanneer voor bepaalde werkzaamheden derden worden ingeschakeld waarvan van tevoren nog niet bekend is wat de kosten zijn. Stelposten worden

vaak wel gelimiteerd zodat ze niet onbeperkt kunnen toenemen. Ook moet van een stelpost door de klant een specificatie op te vragen zijn.

Een stelpost is een post in de raming/aanbieding die een bedrag reserveert met een specifiek doel zonder precies te weten wat er moet gebeuren. Bijvoorbeeld wordt €100.000 gereserveerd als 'stelpost aanpassen kruispunt'. Je weet dat er wat moet gebeuren op dat kruispunt maar afhankelijk van diverse factoren wordt dat pas later in het project duidelijk. De hoogte van het bedrag is vaak een veilige (hoge) inschatting. De werkelijke kosten worden later verrekend.

UAV-GC 2005: Uniforme Administratieve Voorwaarden Geïntegreerde Contracten 2005.

De Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC) vormen een belangrijk kader bij geïntegreerde contracten. De UAV-GC is specifiek ontwikkeld voor een geïntegreerde bouworganisatievorm. Hierbij wordt zowel de uitvoeringstaak als ook een andere taak aan één en dezelfde partij uitbesteed. Overheidsorganisaties passen de UAV-GC 2005 bijna altijd toe bij een geïntegreerde bouworganisatievorm. De verantwoordelijkheid en de risico's liggen bij de UAV-GC voor een groter deel bij de opdrachtnemer. Bij een UAV-GC contract moet de opdrachtnemer zelf een kwaliteitssysteem hanteren. De opdrachtgever kijkt dan op afstand toe.

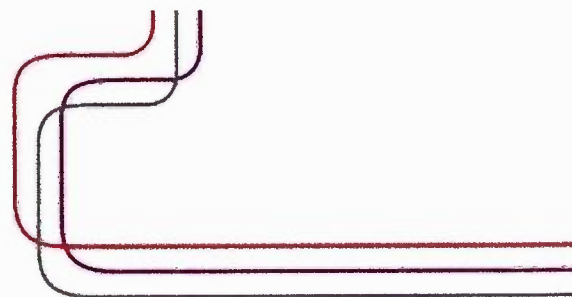
Het staat de opdrachtgever in principe per project vrij om invulling te geven aan de verdeling van taken binnen de rollen van ontwerp, uitvoering en evt. meerjarig onderhoud. De UAV-GC geeft de mogelijkheid om de verantwoording en actieve betrokkenheid voor het ontwerp te verschuiven en te verdelen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Dit geldt eveneens voor de uitvoering.

In feite biedt het contract op basis van de UAV-GC 2005 de mogelijkheid om te komen tot een optimale risicoverdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, niet alleen voor wat betreft de vergunningen maar ook risico's voortvloeiend uit ontwerpmethoden en uitvoeringstechnieken. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat risico's moeten worden gelegd bij de partij die deze het best in staat is te dragen, beperken of beheersen.

Bij dergelijke contracten ligt, in tegenstelling tot meer klassieke contractvormen, een belangrijk deel van de projectvoorbereiding, ontwerp en bijvoorbeeld het omgevingsmanagement bij de opdrachtnemende partij. De opdrachtgever heeft een meer regisserende rol. Beoogd wordt om maximaal uitvoeren expertise van de aannemer al in te zetten bij de voorbereidingen op de realisatie.

VTW's: Verzoeken tot Wijziging

Zowel opdrachtgever als opdrachtnemer kunnen een verzoek tot wijziging doen (ten aanzien van het oorspronkelijke contract). Op een VTW-formulier wordt de beoogde wijziging vastgelegd inclusief de

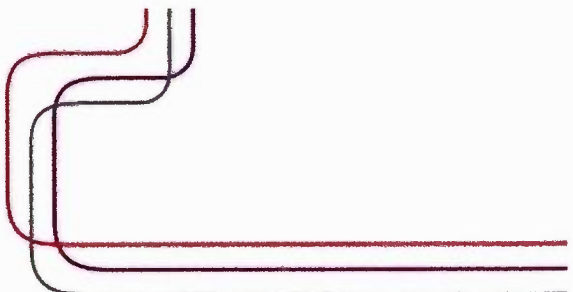

gevolgen daarvan (onder andere tijd en geld). Op basis van het VTW voeren opdrachtgever en opdrachtnemer overleg over het verzoek. Als opdrachtgever uiteindelijk instemt met het VTW, wordt de wijziging opgedragen. Het VTW is dus tevens het middel om wijzigingen op overeenkomsten goed te documenteren.

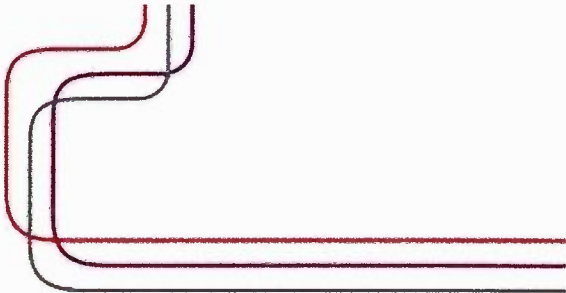
Bijlage II: Geraadpleegde bronnen

Stukken waarop – voor zover bekend – formeel geheimhouding is gelegd en berust, zijn rood + vet weergegeven.

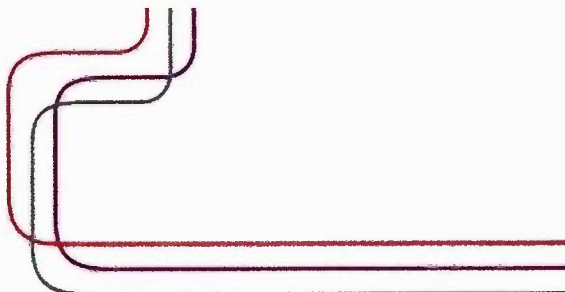
Nr.	Titel document	Auteur/organisatie	Datum
1	Selectieleidraad 'Traminfrastructuur'	Bestuur Regio Utrecht	13 november 2013
2	Directieraming Uithoflijn (betreft samenvatting)	Movares	30 april 2014
3	Directieraming Uithoflijn	Movares	30 april 2014
4	Concept Overeenkomst UAV-GC 2005 'Traminfrastructuur Uithoflijn'	Bestuur Regio Utrecht	9 mei 2014
5	Vraagspecificatie 02 – Proceseisen 'Traminfrastructuur Uithoflijn'	Bestuur Regio Utrecht	9 mei 2014
6	Dialoogleidraad 'Traminfrastructuur Uithoflijn'	Bestuur Regio Utrecht	9 mei 2014
7	Inschrijvingsleidraad 'Traminfrastructuur Uithoflijn'	Bestuur Regio Utrecht	8 september 2014
8	Nota van Inlichtingen 1 Inlichtingen Aanbesteding Traminfrastructuur tot en met 8 september 2014 Gegadigde BAM	<i>Niet vermeld. Zeer waarschijnlijk Bestuur Regio Utrecht</i>	<i>Niet vermeld. Zeer waarschijnlijk september 2014</i>
9	Nota van Inlichtingen 2 Inlichtingen Aanbesteding Traminfrastructuur vanaf 9 september 2014 tot en met 3 oktober 2014 Gegadigde BAM	<i>Niet vermeld. Zeer waarschijnlijk Bestuur Regio Utrecht</i>	<i>Niet vermeld. Zeer waarschijnlijk september/ oktober 2014</i>
10	Aanbiedingsbegroting BAM 'Traminfrastructuur Uithoflijn'	BAM	9 oktober 2014
11	Gunningsadvies Traminfrastructuur Uithoflijn GEHEIM STUK	Opgesteld door POUHL ten behoeve van dagelijks bestuur BRU	27 november 2014
12	Overeenkomst UAV-GC 2005 'Traminfrastructuur Uithoflijn' 'schone', niet ondertekende definitieve versie.	Bestuur Regio Utrecht	22 december 2014
13	Overeenkomst UAV-GC 2005 'Traminfrastructuur Uithoflijn' Ondertekende definitieve versie (op 23 december 2014).	Bestuur Regio Utrecht	22 december 2014

14	Vraagspecificatie 02 – Proceseisen 'Traminfrastructuur Uithoflijn'. <i>Met toevoeging: WERKCONTRACT Inclusief de aanpassingen uit de 1e en 2e Nota van Inlichtingen verwerkt. Dit werkdocument behoort niet tot de officiële contractdocumenten. Er kunnen dus geen rechten aan dit werkdocument worden ontleend.</i>	Bestuur Regio Utrecht	17 februari 2015
15	Annexen 'Traminfrastructuur Uithoflijn'. <i>Met toevoeging: WERKCONTRACT Inclusief de aanpassingen uit de 1e en 2e Nota van Inlichtingen verwerkt. Dit werkdocument behoort niet tot de officiële contractdocumenten. Er kunnen dus geen rechten aan dit werkdocument worden ontleend.</i>	Bestuur Regio Utrecht	17 februari 2015
16	Vraagspecificatie 01 – Technische Eisen 'Traminfrastructuur Uithoflijn'. <i>Met toevoeging: Werkcontract, in dit document zijn de 1e en 2e Nota van Inlichtingen verwerkt. Dit document behoort niet tot de officiële contract- documenten. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.</i>	Bestuur Regio Utrecht	23 februari 2015
17	Samenwerkingsovereenkomst tussen Opdrachtgever, Opdrachtnemer Infrastructuur en Opdrachtnemer Materieel	<i>Niet vermeld. Zeer waarschijnlijk provincie Utrecht</i>	Ondertekend op 26 februari 2015
18	Vraagspecificatie 01 – Technische Eisen 'Traminfrastructuur Uithoflijn'. <i>Met toevoeging: Werkcontract, in dit document zijn de 1e en 2e Nota van Inlichtingen en de eisinterpretaties voor zover overeengekomen op zaterdag 20 juni 2015 verwerkt. Dit document behoort niet tot de officiële contractdocumenten. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.</i>	Bestuur Regio Utrecht	3 juli 2015
19	Nadere Overeenkomst provincie Utrecht-BAM inzake de overeenkomst Traminfrastructuur d.d. 23 december 2014	Provincie Utrecht	Ondertekend resp. 23 augustus en 29 september 2016
20	Presentatie (powerpoint): De Uithoflijndaging	BAM	14 april 2017

21	VTW-OG-150 Versnellingsmaatregelen SABUTO	POUHL en BAM	5 juni 2017 ondertekend
22	Nadere Overeenkomst Traminfrastructuur vanwege Herijking Uithoflijn Planning (HUP). Inclusief (ondertekende) bijlagen 1 t/m 5	Provincie Utrecht	Ondertekend resp. 6 juni 2018 en 8 juni 2018
23	Voorstel aan Gedeputeerde Staten van Utrecht met als onderwerp "Nadere Overeenkomst met de Combinatie BAM voor project Uithoflijn".	Provincie Utrecht	GS vergadering van 5 juni 2018
24	VTW-lijst BAM-CUU (horend bij voortgangsrapportage juni 2018)	BAM	26 juni 2018
25	Voortgangsrapportage juni 2018	BAM	6 juli 2018
26	Overzicht verplichtingen a.g.v. VTW's	POUHL	19 september 2018
27	VTW's BAM-CUU met tracédelen	Gegenereerd door POUHL	September 2018
28	VTW's per object	Aangeleverd door POUHL	September 2018
	Behalve bovenstaande bronnen waren tevens de ordners met alle analoge VTW's (aanwezig bij POUHL) beschikbaar voor dit onderzoek.		

Bijlage III: Voorbeelden afwijkingen UAV-GC

De artikelen verwijzen naar de betreffende bepaling in de overeengekomen basisovereenkomst tussen BAM en BRU. In geval er naar paragrafen wordt verwezen, zijn dit paragrafen zoals opgenomen in de UAV-GC 2005. Deze zijn weergegeven in Bijlage IV.

De nummering van artikelen in het contract tussen BAM en BRU is anders dan die in de UAV-GC 2005.

Artikel 13

Dit artikel gaat over de bewijslast ingeval van gebreken en tekortkomingen. In afwijking van de UAV-GC 2005, § 28 wordt hier de bewijslast geheel bij de opdrachtnemer gelegd.

Artikel 25

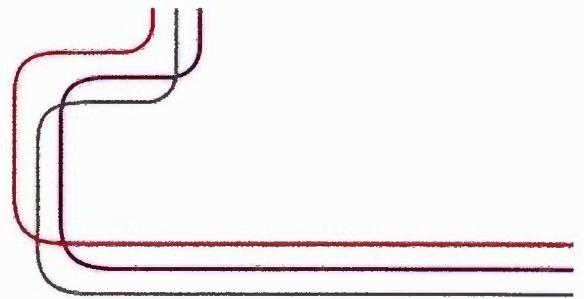
Dit artikel in de basisovereenkomst omschrijft alle (overige) afwijkingen op de UAV-GC 2005.

- In lid 1 staat gemeld dat “Opdrachtgever nimmer kan worden geacht stilzwijgend te hebben ingestemd of afstand te hebben gedaan van een bepaalde bevoegdheid vanwege het feit dat de Opdrachtgever niet heeft gereageerd op een vraag of verzoek van de opdrachtnemer.”

Een uitleg van dit lid kan zijn dat ‘het risico van niet reageren van de opdrachtgever’, feitelijk voor risico van aannemer komt. In ons beeld is dit in beginsel geen ‘evenwichtige’ bepaling. Zeker niet, wanneer in de UAV-GC 2005 met recht gewerkt wordt met (fatale) ‘termijnen’. Zie bijv. § 24-3 (‘keuring’) en § 24-6 (‘oplevering’).

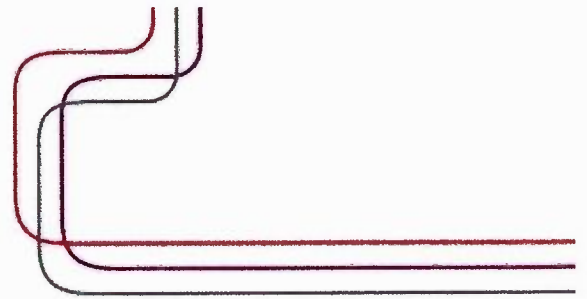
- In lid 2 staat dat de opdrachtgever voorwaarden kan en mag verbinden aan contractoverneming. Dit wordt in het algemeen (wel) geaccepteerd. De voorwaarden moeten natuurlijk wel ‘redelijk en billijk’ zijn. Dat staat er echter niet letterlijk. Overigens geldt voor partijen ook het bepaalde in artikel 6: 248 BW. Dit luidt:”
 1. Een overeenkomst heeft niet alleen de door partijen overeengekomen rechtsgevolgen, maar ook die welke, naar de aard van de overeenkomst, uit de wet, de gewoonte of de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeien.
 2. Een tussen partijen als gevolg van de overeenkomst geldende regel is niet van toepassing, voor zover dit in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn.”

Hoewel deze aanvulling in lid 2 niet per se een ‘onevenwichtige’ bepaling is, is de aanvulling opvallend en een risico voor de opdrachtnemer.

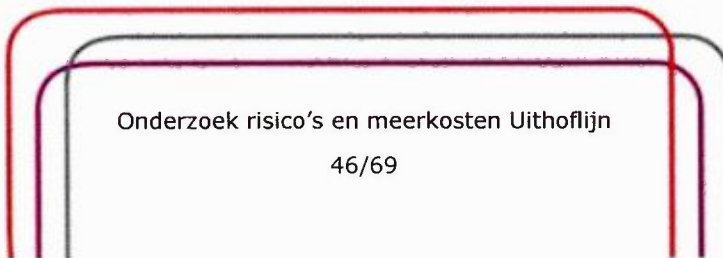

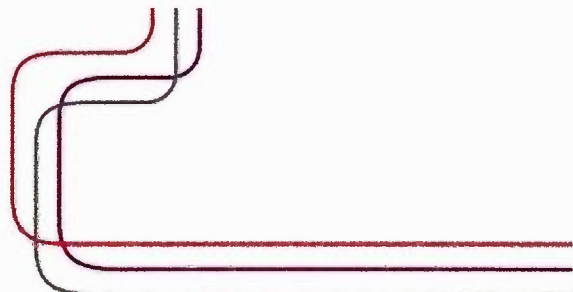
- In lid 3 worden 4 leden toegevoegd aan § 7 UAV-GC 2005 ('Planning'), waarbij de verplichtingen van opdrachtnemer worden uitgebreid ten opzichte van de 'standaard-verplichtingen'. Daarmee vormt het in beginsel meer risico voor opdrachtnemer en een potentiële ondermijning van de 'evenwichtigheid'.
- In lid 4 worden de reactietijden van de opdrachtgever van de standaard 7 dagen uit § 24-3 en § 24-6 (deze paragraaf gaat over 'Keuring, Aanvaarding en Oplevering van het Werk') van de UAV-GC, verlengd naar 21 dagen. De vraag kan zijn of dit slim of evenwichtig is bij een werk waar planning een (grote) rol speelt? Mogelijk heeft de perceptie over de omvang en complexiteit van het werk de opstellers van het contract tot deze afwijkingen bewogen. Anderzijds is de UAC-GC juist gemaakt voor grotere, geïntegreerde (complexe) projecten waarbij de Uithoflijn een goede 'middenmoter' is.
- In lid 5 staat dat de in paragraaf 14-10 (van de UAV-GC -2005) bedoelde nadere termijn op zijn minst 21 dagen is. Zonder dat daaraan rechten ontleend kunnen worden, zal de opdrachtgever proberen de mededeling zo spoedig mogelijk alsnog te doen na de aanzegging zoals bedoeld in deze paragraaf. Deze afwijking biedt de opdrachtgever meer tijd om te reageren "zonder dat daaraan rechten ontleend kunnen worden.....proberen de mededeling zo spoedig mogelijk alsnog te doen na aanzegging" Dit is een 'zachte' afspraak richting de opdrachtnemer en daarmee risicoverhogend.
- Lid 6 stelt "In afwijking van paragraaf 37 (i.e. 'Verpanding en cessie') kan de opdrachtnemer het recht op saldo, bedoeld in paragraaf 3 lid 9 slechts cederen of in pand geven na voorafgaande toestemming van de opdrachtgever welke toestemming niet op onredelijke gronden zal worden onthouden". Dit kan een evenwichtige bepaling zijn, maar ook (weer) niet bij aannemers die afhankelijk zijn van doorlopende (internationale) externe financiering en/of financieringsconstructies. De toevoeging "....welke toestemming niet op onredelijke gronden zal worden onthouden" geeft onzekerheid voor de opdrachtnemer.
- Lid 7 stelt: "In aanvulling op het bepaalde in paragraaf 40-2 (i.e. 'Intellectuele eigendomsrechten') geldt dat de opdrachtgever in ieder geval ook de intellectuele eigendomsrechten van de ontwerpdocumenten verkrijgt als de betreffende ontwerpdocumenten nog niet aan de opdrachtgever zijn afgegeven, doch wel reeds middels reeds voldane termijnbetalingen door de opdrachtgever zijn betaald." Bedoeld of onbedoeld is dit een onevenwichtige bepaling in het voordeel van opdrachtgever. Lid 7 gaat immers (zelfs) verder dan § 40-2 van de UAV-GC, want blijkbaar wordt hier/nu het intellectuele eigendom overgedragen van ontwerpdocumenten die nog niet zijn aangeleverd maar wel zijn betaald door de opdrachtgever. In § 40-2 is dat niet het geval.

- In lid 8 wordt aangegeven welke paragrafen uit de UAV-GC niet van toepassing zijn. Het betreft:
 - § 16-7 ('na twee maanden onderbreking is de Opdrachtnemer bevoegd de Overeenkomst te ontbinden') is slechts ten voordele van de opdrachtgever en een (te) groot risico voor de opdrachtnemer daarmee een onevenwichtige bepaling;
 - § 28-1 c ('het ontdekken van gebreken na oplevering') is slechts ten voordele van opdrachtgever en een groot risico voor Opdrachtnemer, daarmee niet evenwichtig;
 - § 38-2 ('inroepen van de zekerheidsstelling via Raad van Arbitrage voor de Bouw dan wel de Raad van Deskundigen;) is consequentie van de bevoegdheid leggen bij de burgerlijke rechter;
 - § 38-6 ('het niet bedingen van zekerheid indien is overeengekomen dat de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs geheel of ten dele wordt ingehouden') is slechts ten voordele van de opdrachtgever en een risico voor de opdrachtnemer en daarmee niet evenwichtig;
 - § 38-7 ('het verlangen van zekerheid door Opdrachtnemer wanneer betaling door de opdrachtgever uit blijft'). Dit is slechts ten voordele van opdrachtgever en een (te) groot risico voor Opdrachtnemer en daarmee niet evenwichtig;
 - § 38-8 ('het inroepen van de door de opdrachtgever gestelde zekerheid in te roepen'), is consequentie van bevoegdheid burgerlijke rechter en ligt in verlengde van schrappen van 38-7. Niet evenwichtig;
 - § 44-8 ('vervolgprocedure wanneer de opdrachtnemer recht meent te hebben op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging en de opdrachtgever geen gehoor geeft'). Dit is indekken voor eigen falen/stilzitten van de opdrachtgever en daarmee niet evenwichtig;
 - § 45-6 (vergelijkbaar met bovenstaande). Dit is indekken voor eigen falen/stilzitten van de opdrachtgever en daarmee niet evenwichtig.

Bijlage IV: Genoemde paragrafen/artikelen uit de UAV-GC 2005

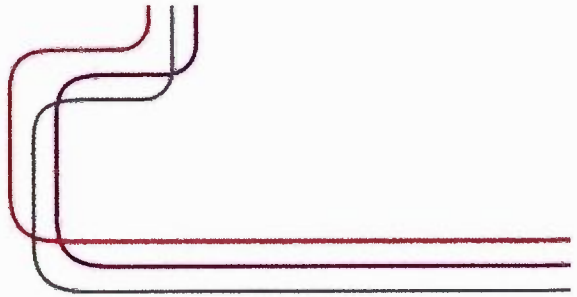
In de rapportage (met name bijlage III) aangehaalde paragrafen/artikelen UAV-GC 2005

Hoofdstuk 1 – Algemeen

§ 1 Begripsbepalingen

Aan de volgende in de Overeenkomst met een hoofdletter gebezigde woorden wordt door partijen de bijbehorende betekenis toegekend:

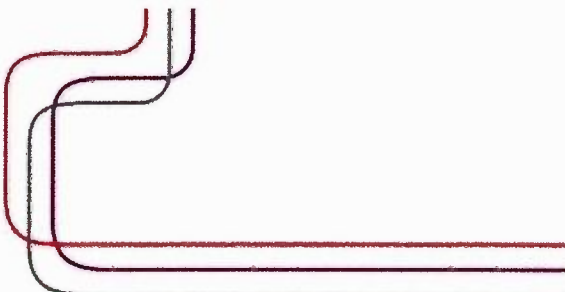
- a) Aanbieding: contractdocument waarmee de Opdrachtnemer te kennen heeft gegeven het Werk en, eventueel, het Meerjarig Onderhoud te willen realiseren conform het bepaalde in de Overeenkomst tegen betaling van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs.
- b) Acceptatie: schriftelijke aan de Opdrachtnemer gerichte mededeling waarin de Opdrachtgever verklaart geen bezwaar te hebben tegen door de Opdrachtnemer ter Acceptatie voorgelegde Documenten, zelfstandige hulppersonen, Werkzaamheden, resultaten van Werkzaamheden of Wijzigingen in de zin van § 15 lid 3.
- c) Basisovereenkomst: de door partijen ingevulde en ondertekende Model Basisovereenkomst.
- d) Documenten: alle informatie door of namens de Opdrachtnemer geproduceerd in het kader van de Werkzaamheden, ongeacht de aard van de informatiedrager waarop of waarin deze informatie is vastgelegd.
- e) Meerjarig Onderhoud: het in de Basisovereenkomst genoemde Meerjarig Onderhoud van het Werk dat de Opdrachtnemer op basis van de Vraagspecificatie en de Aanbieding door middel van Onderhoudswerkzaamheden dient te realiseren.
- f) Meerjarige Onderhoudsperiode: de in de Basisovereenkomst genoemde periode waarin de Opdrachtnemer het Meerjarig Onderhoud moet realiseren.
- g) Onderhoudsdocumenten: door of namens de Opdrachtnemer in het kader van de Onderhoudswerkzaamheden geproduceerde Documenten.
- h) Onderhoudswerkzaamheden: alle activiteiten, met inbegrip van de levering van goederen, die de Opdrachtnemer, naast en in aanvulling op de Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden moet verrichten om het Meerjarig Onderhoud te realiseren.
- i) Ontwerpdocumenten: door of namens de Opdrachtnemer in het kader van de Ontwerpwerkzaamheden geproduceerde Documenten.
- j) Ontwerpwerkzaamheden: de als zodanig in de Basisovereenkomst aangemerkte Werkzaamheden die de Opdrachtnemer moet verrichten.

-
- k) Opdrachtgever: in de Basisovereenkomst genoemde natuurlijke of rechtspersoon die de Opdrachtnemer opdraagt het Werk en, indien overeengekomen, het Meerjarig Onderhoud te realiseren.
 - l) Opdrachtnemer: in de Basisovereenkomst genoemde natuurlijke of rechtspersoon aan wie de realisatie van het Werk en, indien overeengekomen, het Meerjarig Onderhoud is opgedragen.
 - m) Overeenkomst: de tussen de Opdrachtgever en de Opdrachtnemer tot stand gekomen overeenkomst van aanneming van werk.
 - n) UAV-GC 2005: Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen 2005.
 - o) Uitvoeringsdocumenten: door of namens de Opdrachtnemer in het kader van de Uitvoeringswerkzaamheden geproduceerde Documenten.
 - p) Uitvoeringswerkzaamheden: alle activiteiten, met inbegrip van de levering van goederen, die de Opdrachtnemer naast en in aanvulling op de Ontwerpwerkzaamheden moet verrichten om het Werk te realiseren.
 - q) Vraagspecificatie: het als zodanig in de Basisovereenkomst aangemerkte contractdocument dat door of namens de Opdrachtgever is vervaardigd, op basis waarvan de Opdrachtnemer zijn Aanbieding heeft opgesteld en ingediend.
 - r) Werk: het in de Basisovereenkomst omschreven werk dat de Opdrachtnemer op basis van de Vraagspecificatie en de Aanbieding door middel van Ontwerp- en Uitvoeringswerkzaamheden dient te realiseren.
 - s) Werkzaamheden: het geheel van Ontwerp-, Uitvoerings- en Onderhoudswerkzaamheden, dat de Opdrachtnemer moet verrichten om te bewerkstelligen dat het Werk op de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van oplevering en, indien overeengekomen, gedurende de Meerjarige Onderhoudsperiode, aan de uit de Overeenkomst voortvloeiende eisen beantwoordt.
 - t) Wijziging: elke wijziging als genoemd in § 14 lid 1, § 15 lid 1, § 15 lid 2, en § 15 lid 3.

Hoofdstuk 4 – Planning en coördinatie

§ 7 Planning

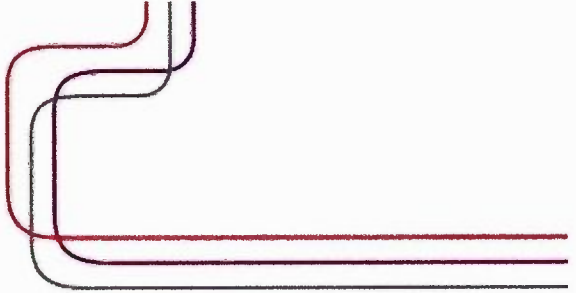
- 1) De Opdrachtnemer is verplicht bij de uitvoering van de Overeenkomst de in de bij de Vraagspecificatie gevoegde annex opgenomen planning en de overeengekomen mijlpaaldata in acht te nemen.
- 2) Indien en voor zover dat in het acceptatieplan is vastgelegd, legt de Opdrachtnemer een detailplanning ter Acceptatie aan de Opdrachtgever voor, die gebaseerd is op de planning. De detailplanning dient een in het acceptatieplan vastgelegde periode te bestrijken. Het bepaalde in § 23 is van toepassing.

-
- 3) De Opdrachtnemer actualiseert de detailplanning zo dikwijls als dat in het acceptatieplan is vastgelegd. Het bepaalde in lid 2 is van toepassing.

Hoofdstuk 6 – Bodemaspecten

§ 13 Bodemaspecten

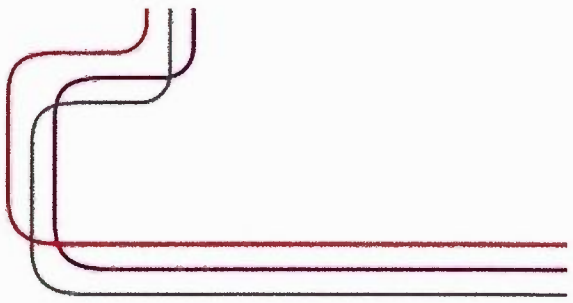
- 4) De Opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de afstemming van de Werkzaamheden op de bodemgesteldheid. Indien als gevolg van de wijze waarop de Werkzaamheden op de bodemgesteldheid zijn afgestemd, vertraging in de uitvoering van de Overeenkomst, schade aan of gebreken in het Werk dan wel schade aan andere goederen van de Opdrachtgever of van derden ontstaat, is de Opdrachtnemer daarvoor aansprakelijk, behoudens het bepaalde in lid 2.
- 5) De aansprakelijkheid van de Opdrachtnemer uit hoofde van lid 1 vervalt, als hij aantoont dat hij ter voorkoming van vertraging, schade of gebreken alle voorzorgsmaatregelen heeft genomen die, gegeven de aard en de inhoud van de Overeenkomst, de aard van het Werk, de aard van het Meerjarig Onderhoud en de overige omstandigheden van het geval, van een zorgvuldig Opdrachtnemer verwacht mogen worden.
- 6) Vooropgesteld dat de Opdrachtnemer het in lid 2 bedoelde bewijs heeft geleverd, is bij schade aan het Werk, als gevolg van de wijze waarop de Werkzaamheden zijn afgestemd op de bodemgesteldheid, sprake van een buitengewone omstandigheid in de zin van § 41 lid 4.
- 7) De Opdrachtnemer is niet aansprakelijk voor verontreiniging die tijdens de uitvoering van de Werkzaamheden wordt aangetroffen op, in of onder het in § 3 lid 1 sub b bedoelde terrein of water. De Opdrachtgever kan de Opdrachtnemer opdragen de aangetroffen verontreiniging te verwijderen, hetzij in de Vraagspecificatie, hetzij door middel van een Wijziging als bedoeld in § 14 lid 1.
- 8) Ongeacht of partijen zijn overeengekomen dat de Opdrachtnemer de aangetroffen verontreiniging zal verwijderen, heeft deze recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a, wanneer de Werkzaamheden als gevolg van de aangetroffen verontreiniging worden vertraagd, behoudens het bepaalde in lid 6.
- 9) Het in lid 5 bedoelde recht van de Opdrachtnemer vervalt, als hij op of vóór het moment van totstandkoming van de Overeenkomst op de hoogte was of behoorde te zijn van de aanwezigheid van de in lid 4 bedoelde verontreiniging.
- 10) De Opdrachtnemer is verplicht de vondst van alle zaken die tijdens de Uitvoerings- en Onderhoudswerkzaamheden in, op of onder het in § 3 lid 1 sub b bedoelde terrein worden gevonden, en die van materiële, historische of wetenschappelijke waarde kunnen zijn, onverwijld schriftelijk aan de Opdrachtgever te melden en hem deze voorwerpen zo mogelijk in handen te stellen. De Opdrachtnemer heeft in dat geval recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging, met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a.

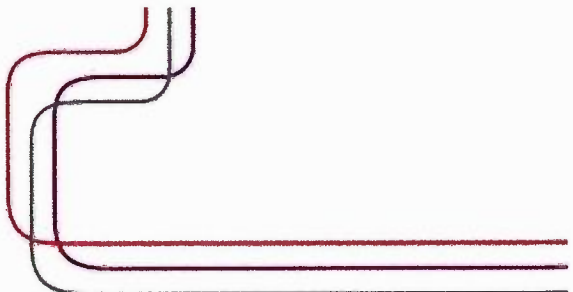

Hoofdstuk 7 – Wijzigingen, schorsing, ontbinding, opzegging

§ 14 Wijzigingen opgedragen door de Opdrachtgever

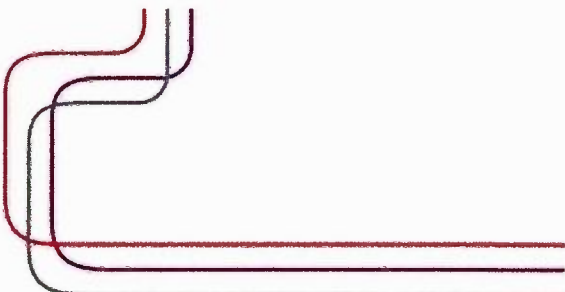
1. De Opdrachtgever is gerechtigd om, uitsluitend schriftelijk, de volgende Wijzigingen aan de Opdrachtnemer op te dragen:
 - a) wijzigingen van eisen opgenomen in de Vraagspecificatie,
 - b) wijzigingen in bij de Vraagspecificatie gevoegde annexen,
 - c) wijzigingen in de Basisovereenkomst,
 - d) wijzigingen van keuzen die de Opdrachtnemer heeft gemaakt tijdens het verrichten van de Werkzaamheden voorzover deze daarbij de vrijheid had om concrete invulling te geven aan de eisen opgenomen in de Vraagspecificatie,
 - e) wijzigingen in geaccepteerde Documenten,
 - f) wijzigingen van geaccepteerde gemachtigden of zelfstandige hulppersonen,
 - g) wijzigingen van geaccepteerde Werkzaamheden, en
 - h) wijzigingen van geaccepteerde resultaten van Werkzaamheden.
2. Een Wijziging als bedoeld in lid 1 van een geaccepteerde zelfstandige hulppersoon in een andere met naam genoemde zelfstandige hulppersoon, wordt gelijkgesteld met het voorschrijven van die andere hulppersoon in de zin van § 6 lid 3. In dat geval is § 6 lid 3 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing.
3. Elke aanpassing van Documenten, Werkzaamheden of resultaten van Werkzaamheden, noodzakelijk geworden als gevolg van een aan de Opdrachtgever krachtens de wet, de Overeenkomst of de in het verkeer geldende opvattingen toe te rekenen omstandigheid, wordt geacht een door de Opdrachtgever opgedragen Wijziging in de zin van lid 1 te zijn.
4. De Opdrachtnemer is verplicht een onderzoek in te stellen naar en de Opdrachtgever te informeren over de mate waarin een door de Opdrachtgever krachtens lid 1 opgedragen Wijziging een afwijking inhoudt van de in dat lid bedoelde eisen, keuzen, Documenten, gemachtigden, zelfstandige hulppersonen, Werkzaamheden en resultaten van Werkzaamheden. Deze verplichting laat de waarschuwingsplicht van de Opdrachtnemer uit hoofde van § 4 lid 7 sub h onverlet.
5. De Opdrachtnemer is verplicht, met inachtneming van het bepaalde in § 45, de opgedragen Wijziging uit te voeren, tenzij hetgeen overigens in deze paragraaf en in § 45 is bepaald, zich daartegen verzet.
6. De Opdrachtnemer is niet verplicht een door de Opdrachtgever opgedragen Wijziging uit te voeren indien:
 - a) de Wijziging niet schriftelijk is opgedragen, of
 - b) de uitvoering van de Wijziging een naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbare verstoring van de Werkzaamheden tot gevolg zou hebben, of

-
- c) de uitvoering van de Wijziging tot gevolg zou hebben dat de Opdrachtnemer zou worden verplicht tot Werkzaamheden die zijn technische kennis en/of capaciteit te boven gaan, of
 - d) de uitvoering van de Wijziging voor de Opdrachtnemer naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, gelet op de wederzijdse belangen van partijen, onaanvaardbaar zou zijn.
7. Nadat de Opdrachtgever een Wijziging heeft opgedragen, deelt de Opdrachtnemer met bekwame spoed schriftelijk mee of hij de Wijziging zal uitvoeren. Indien de Opdrachtnemer verzuimt met bekwame spoed deze mededeling te doen, stelt de Opdrachtgever een nadere termijn waarbinnen hij dat alsnog kan doen. Indien de Opdrachtnemer ook dan verzuimt deze mededeling te doen, is de Opdrachtnemer verplicht de opgedragen Wijziging uit te voeren, behoudens het bepaalde in lid 16.
 8. Indien de Opdrachtnemer de opgedragen Wijziging weigert uit te voeren, motiveert hij schriftelijk de in lid 7 bedoelde mededeling, onder verwijzing naar een of meer van de in lid 6 genoemde gronden.
 9. Indien de Opdrachtgever van mening is dat de Opdrachtnemer ten onrechte weigert de Wijziging uit te voeren, deelt hij dat na ontvangst van de mededeling als bedoeld in lid 7 met bekwame spoed schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee. In dat geval treden partijen onverwijld met elkaar in overleg om uit de ontstane impasse te geraken. Tijdens dat overleg vormen partijen zich onder meer een beeld van de financiële gevolgen en de consequenties ten aanzien van de planning, die zich zouden voordoen indien de Wijziging zou worden uitgevoerd.
 10. Indien de Opdrachtgever verzuimt met bekwame spoed de in lid 9 bedoelde mededeling te doen, stelt de Opdrachtnemer een nadere termijn waarbinnen de Opdrachtgever dat alsnog kan doen. Indien de Opdrachtgever ook dan verzuimt de bedoelde mededeling te doen, is de Opdrachtnemer niet verplicht de opgedragen Wijziging uit te voeren.
 11. Indien de Opdrachtnemer naar aanleiding van het in lid 9 bedoelde overleg besluit de Wijziging alsnog uit te voeren, is het bepaalde in lid 16 van toepassing.
 12. Indien de Opdrachtgever besluit de opgedragen Wijziging in te trekken, hetzij naar aanleiding van de in lid 7 bedoelde mededeling van de Opdrachtnemer, hetzij naar aanleiding van het in lid 9 bedoelde overleg, is de Opdrachtnemer niet verplicht de opgedragen Wijziging uit te voeren.
 13. Indien de Opdrachtgever naar aanleiding van het in lid 9 bedoelde overleg besluit de opgedragen Wijziging te handhaven, en ook de Opdrachtnemer volhardt in zijn weigering die Wijziging uit te voeren, leggen partijen het geschil voor aan de Raad van Deskundigen, vooropgesteld dat partijen die bevoegdheid in de Basisovereenkomst hebben gecreëerd, teneinde te laten vaststellen of de Opdrachtnemer terecht uitvoering weigert te geven aan de opgedragen Wijziging.
 14. Indien de Raad van Deskundigen van oordeel is dat de Opdrachtnemer ten onrechte weigert uitvoering te geven aan de opgedragen Wijziging, is hij verplicht die Wijziging uit te voeren, behoudens het bepaalde in lid 16.

-
15. Indien de Raad van Deskundigen van oordeel is dat de Opdrachtnemer gelet op een of meer van de in lid 6 genoemde gronden redelijkerwijze geen gehoor behoefde te geven aan de opdracht tot Wijziging, is de Opdrachtnemer niet verplicht de Wijziging uit te voeren.
 16. Indien de Opdrachtnemer krachtens lid 7 of lid 11 meedeelt dat hij de opgedragen Wijziging zal uitvoeren, of indien hij tot uitvoering verplicht wordt gelet op het bepaalde in lid 7 of lid 14, volgen partijen de in § 45 vastgelegde procedure alvorens de Opdrachtnemer tot uitvoering van de Wijziging overgaat. Kunnen partijen in die procedure niet tot overeenstemming komen over de wijze waarop de financiële gevolgen en de consequenties ten aanzien van de planning, die aan de Wijziging verbonden zijn, tussen hen zullen worden verdeeld, dan is de Opdrachtnemer niet verplicht de Wijziging uit te voeren.
 17. Wordt de in deze paragraaf vastgelegde procedure vertraagd als gevolg van:
 - a) de verzuimen van de Opdrachtgever als bedoeld in lid 10, of
 - b) het overleg als bedoeld in lid 9, vooropgesteld dat de Opdrachtgever na dit overleg de Wijziging krachtens lid 12 heeft ingetrokken, of
 - c) de inschakeling van de Raad van Deskundigen, vooropgesteld dat het oordeel van de Raad luidt zoals omschreven in lid 15, dan heeft de Opdrachtnemer recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging, met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a.

§ 16 Schorsing, ontbinding en opzegging

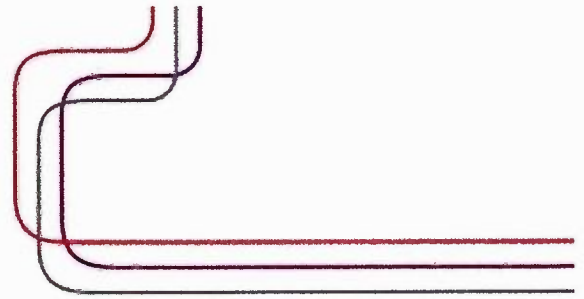
- 1) De Opdrachtgever is bevoegd Werkzaamheden te schorsen.
- 2) Gedurende de schorsing is de Opdrachtnemer verplicht:
 - a) in overleg met de Opdrachtgever passende maatregelen te nemen om schade te voorkomen en te beperken die aan het Werk zou kunnen ontstaan;
 - b) na te laten wat schade aan het Werk zou kunnen veroorzaken of wat de latere voortzetting van het Werk of het Meerjarig Onderhoud zou kunnen bemoeilijken.
- 3) Indien de Opdrachtnemer ten gevolge van de schorsing voorzieningen moet treffen, heeft hij recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a.
- 4) Als de schorsing langer dan één maand duurt, kan de Opdrachtnemer vorderen dat betaling van alle verrichte Werkzaamheden plaats heeft, voorzover dat niet reeds heeft plaatsgevonden krachtens de termijnstaat.
- 5) Als de schorsing van alle Werkzaamheden langer duurt dan zes maanden, is de Opdrachtnemer bevoegd de Overeenkomst te ontbinden.
- 6) Het bepaalde in de leden 3 tot en met 5 is niet van toepassing, indien een toerekenbare tekortkoming van de Opdrachtnemer in de nakoming van de Overeenkomst ten grondslag ligt aan de schorsing.

-
- 7) Wanneer door omstandigheden die voor rekening van de Opdrachtgever komen, alle Uitvoeringswerkzaamheden gedurende meer dan twee maanden ononderbroken zijn vertraagd, is de Opdrachtnemer bevoegd de Overeenkomst te ontbinden.
 - 8) De Opdrachtgever is te allen tijde bevoegd de Overeenkomst op te zeggen.
 - 9) Doet een van de gevallen als bedoeld in de leden 5, 7 en 8 zich voor tijdens de realisatie van het Werk, dan zal de Opdrachtgever onverwijld na ontbinding of opzegging het Werk overnemen. De Opdrachtnemer is tot aan de overneming van het Werk gehouden de in lid 2 bedoelde verplichtingen na te komen.
 - 10) In de gevallen bedoeld in de leden 5, 7 en 8 heeft de Opdrachtnemer uitsluitend aanspraak op:
 - a) vergoeding van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs, exclusief BTW, berekend naar de stand van de Werkzaamheden op het moment van de ontbinding of opzegging;
 - b) vergoeding van 5% van het resterende deel van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs, exclusief BTW, dat de Opdrachtgever verschuldigd zou zijn geweest bij volledige uitvoering van de Werkzaamheden;
 - c) vergoeding van alle gemaakte en nog te maken kosten, voortvloeiend uit verplichtingen die de Opdrachtnemer op het tijdstip van ontbinding of opzegging reeds is aangegaan met het oog op de uitvoering van de Overeenkomst.

Hoofdstuk 10 – Oplevering en onderhoudstermijn

§ 24 Keuring, aanvaarding en oplevering van het Werk

- 1) Zodra de Opdrachtnemer van oordeel is dat het Werk gereed is voor aanvaarding, zendt hij een schriftelijk verzoek daartoe aan de Opdrachtgever.
- 2) Indien de Opdrachtgever gebruik wenst te maken van zijn bevoegdheid het Werk te keuren, geschiedt de keuring met bekwame spoed en in de regel binnen 10 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek. In dat geval worden de dag en het tijdstip van de keuring tijdig en met bekwame spoed maar ten minste 3 dagen tevoren schriftelijk aan de Opdrachtnemer meegedeeld. De Opdrachtgever kan verlangen dat de Opdrachtnemer of zijn gevolmachtigde bij de keuring tegenwoordig is.
- 3) Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek de mededeling als bedoeld in lid 2 heeft gedaan, wordt hij geacht geen gebruik te willen maken van zijn bevoegdheid tot keuring van het Werk.
- 4) Binnen 14 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek deelt de Opdrachtgever schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee of het Werk al dan niet is aanvaard, in het laatste geval met opgaaf van de gebreken die de redenen voor de weigering van het Werk zijn. Indien de gebreken naar hun aantal, aard en omvang zo substantieel zijn dat van de Opdrachtgever in redelijkheid niet kan worden verlangd dat hij een dergelijke opgaaf doet, geeft hij slechts een summier overzicht van die gebreken. Wordt het Werk aanvaard, dan wordt als de

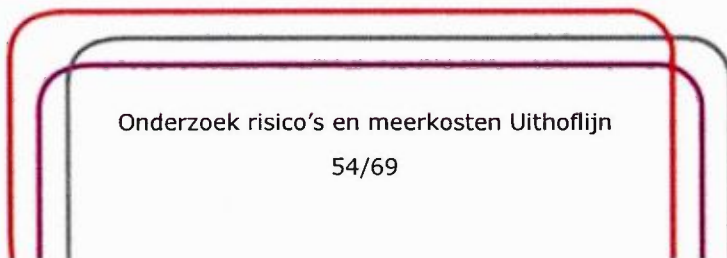
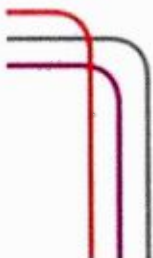

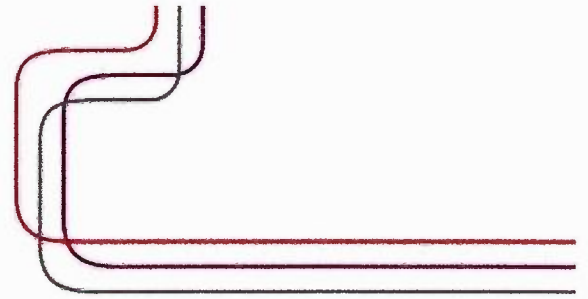
feitelijke datum van oplevering aangemerkt de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek.

- 5) Indien de Opdrachtnemer niet binnen 15 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek een van de in lid 4 genoemde schriftelijke mededelingen heeft ontvangen, kan hij de Opdrachtgever per aangetekende brief opnieuw verzoeken tot aanvaarding van het Werk over te gaan. Een dergelijk verzoek schept geen hernieuwde bevoegdheid van de Opdrachtgever het Werk op te nemen in de zin van lid 2.
- 6) Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van de in lid 5 genoemde brief aan de Opdrachtnemer schriftelijk heeft meegedeeld of het Werk al dan niet is aanvaard, wordt het Werk geacht te zijn aanvaard. In dat geval wordt als de feitelijke datum van oplevering aangemerkt de dag waarop het in lid 1 bedoelde verzoek is gedaan.
- 7) Kleine gebreken die gevoeglijk vóór een nog volgende betalingstermijn kunnen worden hersteld, mogen geen reden tot weigering van het Werk zijn, mits zij een eventuele ingebruikneming niet in de weg staan. De Opdrachtnemer is gehouden de in dit lid bedoelde gebreken zo spoedig mogelijk te herstellen.
- 8) Indien in de Basisovereenkomst een afzonderlijke termijn is gesteld waarbinnen een onderdeel van het Werk gereed dient te zijn voor aanvaarding, wordt voor de toepassing van deze paragraaf alsmede van de §§ 4 lid 1, 25 tot en met 28, 36 en 41 dat onderdeel als een afzonderlijk Werk aangemerkt.
- 9) Indien de Opdrachtnemer geen verzoek tot aanvaarding van het Werk als bedoeld in lid 1 heeft ingediend, doch de Opdrachtgever niettemin het Werk wenst te aanvaarden, kan aanvaarding op verzoek van de Opdrachtgever plaatsvinden. Hiertoe deelt de Opdrachtgever de Opdrachtnemer schriftelijk mee het Werk als aanvaard te beschouwen. De dag van verzending van deze mededeling geldt dan als de feitelijke datum van oplevering.

§ 28 Aansprakelijkheid voor gebreken na de feitelijke datum van oplevering

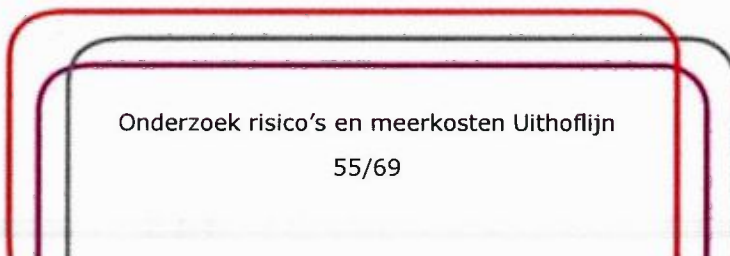
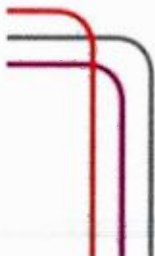
- 1) Na de feitelijke datum van oplevering is de Opdrachtnemer niet meer aansprakelijk voor gebreken in het Werk of in enig onderdeel daarvan, tenzij:
 - a) die gebreken te wijten zijn aan zijn schuld, of krachtens wet, rechtshandeling of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komen, en bovendien
 - b) de Opdrachtgever voorafgaande aan de oplevering die gebreken niet heeft opgemerkt, en bovendien
 - c) de Opdrachtgever die gebreken op het tijdstip van de feitelijke datum van oplevering redelijkerwijs niet had moeten ontdekken.

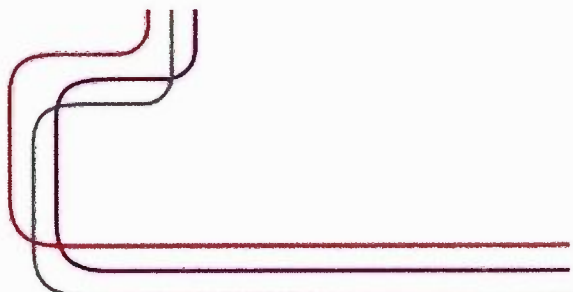

§ 30 Aanvaarding van het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud

- 1) De Opdrachtnemer zendt ten minste 20 dagen vóór het einde van de Meerjarige Onderhoudsperiode een schriftelijk verzoek tot aanvaarding van het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud aan de Opdrachtgever.
- 2) De Opdrachtgever is bevoegd binnen 10 dagen na ontvangst van het in lid 1 genoemde verzoek het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud te keuren om te constateren of de Opdrachtnemer aan zijn verplichtingen met betrekking tot de realisatie van het Meerjarig Onderhoud heeft voldaan. Indien de Opdrachtgever gebruik wenst te maken van zijn bevoegdheid te keuren, geschiedt de keuring met bekwame spoed en in de regel binnen tien dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek. In dat geval worden de dag en het tijdstip van de keuring tijdig en met bekwame spoed maar ten minste 3 dagen tevoren schriftelijk aan de Opdrachtnemer meegedeeld. De Opdrachtgever kan verlangen dat de Opdrachtnemer of zijn gevolmachtigde bij de keuring tegenwoordig is.
- 3) Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek de mededeling als bedoeld in lid 2 heeft gedaan, wordt hij geacht geen gebruik te willen maken van zijn bevoegdheid tot keuring van het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud.
- 4) Binnen 14 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek deelt de Opdrachtgever schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee of het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud al dan niet is aanvaard, in het laatste geval met opgaaf van de tekortkomingen die de redenen voor de weigering daarvan zijn. Indien de tekortkomingen naar hun aantal, aard en omvang zo substantieel zijn dat van de Opdrachtgever in redelijkheid niet kan worden verlangd dat hij een dergelijke opgaaf doet, geeft hij slechts een summier overzicht van die tekortkomingen. Wordt het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud aanvaard, dan wordt die aanvaarding geacht te hebben plaatsgevonden op de laatste dag van de Meerjarige Onderhoudsperiode.
- 5) Indien de Opdrachtnemer niet binnen 15 dagen na de dag van verzending van het in lid 1 bedoelde verzoek een van de in lid 4 genoemde schriftelijke mededelingen heeft ontvangen, kan hij de Opdrachtgever per aangetekende brief opnieuw verzoeken tot aanvaarding van het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud over te gaan. Een dergelijk verzoek schept geen hernieuwde bevoegdheid van de Opdrachtgever het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud te keuren in de zin van lid 2.
- 6) Indien de Opdrachtgever niet binnen 7 dagen na de dag van verzending van de in lid 5 genoemde brief aan de Opdrachtnemer schriftelijk heeft meegedeeld of het gerealiseerde Meerjarige Onderhoud al dan niet is aanvaard, wordt het Meerjarig Onderhoud geacht te zijn aanvaard op de laatste dag van de Meerjarige Onderhoudsperiode.
- 7) Kleine tekortkomingen die aan de Opdrachtnemer kunnen worden toegerekend en die gevoeglijk vóór een nog volgende betalingstermijn kunnen worden hersteld, mogen geen reden tot

weigering van aanvaarding zijn. De Opdrachtnemer is gehouden de in dit lid bedoelde tekortkomingen zo spoedig mogelijk te herstellen.

- 8) Indien de Opdrachtnemer geen verzoek tot aanvaarding van het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud als bedoeld in lid 1 heeft ingediend, doch de Opdrachtgever dit niettemin wenst te aanvaarden, kan deze de Opdrachtnemer schriftelijk meedelen het gerealiseerde Meerjarig Onderhoud als aanvaard te beschouwen. In dat geval wordt die aanvaarding geacht te hebben plaatsgevonden op de laatste dag van de Meerjarige Onderhoudsperiode.

§ 37 Verpanding en cessie

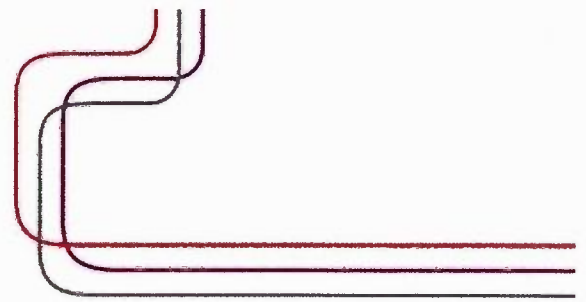
De Opdrachtnemer kan het recht op het saldo, bedoeld in § 3 lid 9 *) geheel of gedeeltelijk cederen of in pand geven.

*) § 3 lid 9 De Opdrachtgever zal aan de Opdrachtnemer voldoen hetgeen hem volgens de Overeenkomst toekomt. Het ingevolge de Overeenkomst aan de Opdrachtnemer toekomende bedrag is het saldo, gevormd door de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs, verhoogd dan wel verlaagd met hetgeen overigens aan of door de Opdrachtnemer ter zake van de Overeenkomst verschuldigd is.

Hoofdstuk 13 – Zekerheidstelling, verzekering

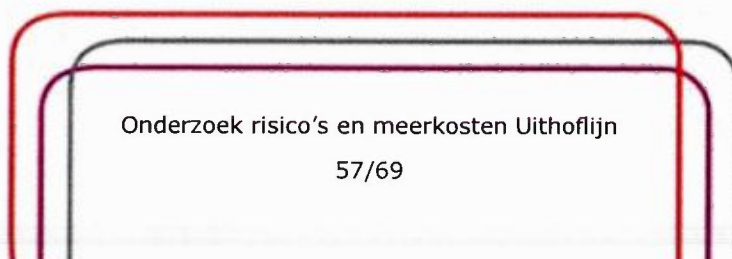
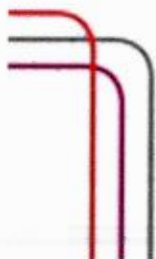
§ 38 Zekerheidstelling

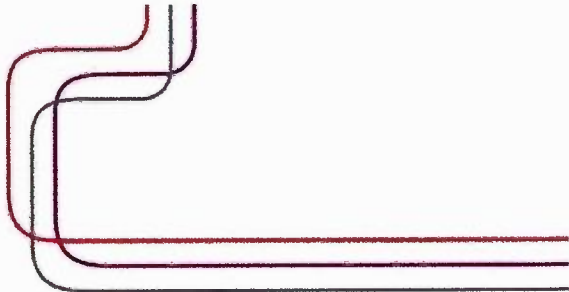
- 1) De Opdrachtnemer is verplicht zekerheid te stellen voor de nakoming van zijn verplichtingen met betrekking tot de realisatie van het Werk en voor de nakoming van zijn verplichtingen met betrekking tot de realisatie van het Meerjarig Onderhoud. De zekerheid dient te worden gesteld in de vorm van een bankgarantie
- 1). De waarde van de zekerheid is in de Basisovereenkomst vermeld. Op de bankgarantie is Nederlands recht van toepassing.
- 1) Een Model zekerheidstelling is als bijlage B opgenomen bij deze UAV-GC 2005.
Nb. Nummering lijkt niet correct, maar staat zoals hierboven weergegeven letterlijk in de UAV-GC 2005.
- 2) Indien de Opdrachtgever voornemens is de zekerheid in te roepen, geeft hij de Opdrachtnemer daarvan bij aangetekende brief kennis. De Opdrachtgever is gerechtigd de zekerheid in te roepen, tenzij de Raad van Arbitrage voor de Bouw dan wel de Raad van Deskundigen anders beslist in een door de Opdrachtnemer binnen 14 dagen na de verzending van de in dit lid bedoelde kennisgeving aanhangig te maken geschil.
- 3) De zekerheid die is gesteld voor de nakoming van de verplichtingen met betrekking tot de realisatie van het Werk, blijft van kracht tot en met de feitelijke datum van oplevering, met dien

verstande dat, indien sprake is van kleine gebreken als bedoeld in § 24 lid 7, de zekerheid van kracht blijft tot het tijdstip waarop de Opdrachtnemer deze gebreken heeft hersteld. Indien § 27 van toepassing is en in de Vraagspecificatie een onderhoudstermijn is voorgeschreven, blijft de zekerheid van kracht tot overeenkomstig § 27 lid 7 is geconstateerd dat de Opdrachtnemer aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

- 4) Na de feitelijke datum van oplevering, of indien in de Vraagspecificatie een onderhoudstermijn is voorgeschreven, na afloop van die onderhoudstermijn, is de Opdrachtnemer gerechtigd vervangende zekerheid te stellen tot een bedrag dat in redelijkheid is gemoeid met herstel van de voor zijn rekening komende gebreken. De Opdrachtgever is gehouden de oorspronkelijk gestelde zekerheid terug te geven nadat hij met de vervangende zekerheid heeft ingestemd en deze heeft ontvangen.
- 5) De zekerheid die is gesteld voor de nakoming van de verplichtingen met betrekking tot de realisatie van het Meerjarig Onderhoud, blijft van kracht tot aan het einde van de Meerjarige Onderhoudsperiode, met dien verstande dat, indien sprake is van kleine tekortkomingen als bedoeld in § 30 lid 7, de zekerheid van kracht blijft tot het tijdstip waarop de Opdrachtnemer deze tekortkomingen heeft hersteld. Na afloop van de Meerjarige Onderhoudsperiode is de Opdrachtnemer gerechtigd vervangende zekerheid te stellen tot een bedrag dat in redelijkheid is gemoeid met herstel van de voor zijn rekening komende tekortkomingen. De Opdrachtgever is gehouden de oorspronkelijk gestelde zekerheid terug te geven nadat hij met de vervangende zekerheid heeft ingestemd en deze heeft ontvangen.
- 6) De Opdrachtgever is niet gerechtigd om van de Opdrachtnemer te bedingen dat deze zekerheid stelt voor de nakoming van zijn verplichtingen indien is overeengekomen dat de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs geheel of ten dele wordt ingehouden. Van een zodanige inhouding is ook sprake indien een door de Opdrachtnemer krachtens § 33 lid 3 verzochte prestatieverklaring niet met bekwame spoed wordt afgegeven of een betaling waarop de Opdrachtnemer krachtens een afgegeven prestatieverklaring recht heeft, na verloop van 14 dagen sedert de dag waarop zij uiterlijk had moeten geschieden, nog niet heeft plaatsgevonden.
- 7) Indien de Opdrachtgever hetgeen de Opdrachtnemer volgens de Overeenkomst toekomt, niet of niet tijdig betaalt, of de Opdrachtnemer gegronde redenen heeft om aan te nemen dat de Opdrachtgever het hem toekomende niet of niet tijdig zal betalen, is de Opdrachtnemer gerechtigd om van de Opdrachtgever genoegzame zekerheid te verlangen. Indien de Opdrachtgever in gebreke blijft met het stellen van de verlangde genoegzame zekerheid, is de Opdrachtnemer bevoegd hetzij de Werkzaamheden te schorsen hetzij de Overeenkomst te ontbinden. Met betrekking tot de schorsing dan wel de ontbinding is het bepaalde in § 16 van overeenkomstige toepassing.
- 8) Indien de Opdrachtnemer voornemens is de door de Opdrachtgever gestelde zekerheid in te roepen, geeft hij de Opdrachtgever daarvan bij aangetekende brief kennis. De Opdrachtnemer is gerechtigd de zekerheid in te roepen, tenzij de Raad van Arbitrage voor de Bouw dan wel de

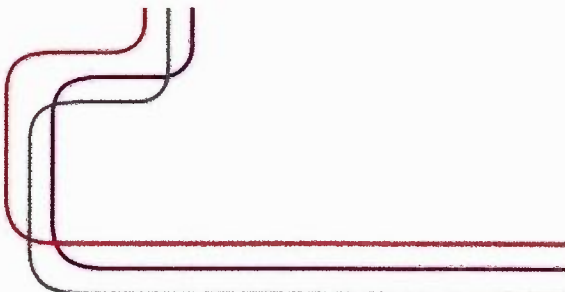

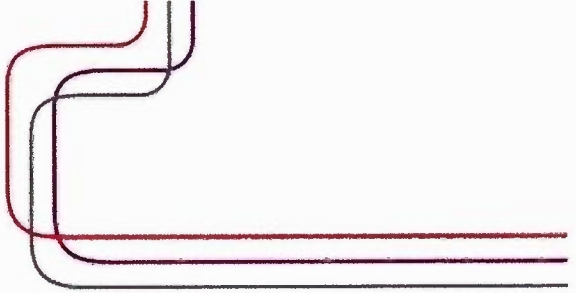
Raad van Deskundigen anders beslist in een door de Opdrachtgever binnen 14 dagen na de verzending van de in dit lid bedoelde kennisgeving aanhangig te maken geschil.

Hoofdstuk 14 – Intellectuele eigendomsrechten

§ 40 Intellectuele eigendomsrechten

- 1) De Opdrachtnemer of diens rechtverkrijgende(n) heeft het uitsluitend recht tot openbaarmaking, verwezenlijking en verveelvoudiging van zijn Ontwerpdocumenten een en ander met inachtneming van het bepaalde in de Auteurswet 1912 of in de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen en Modellen.
- 2) De door de Opdrachtnemer aan de Opdrachtgever afgegeven Ontwerpdocumenten worden eigendom van de Opdrachtgever en mogen door hem worden gebruikt met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van de intellectuele eigendom, nadat de Opdrachtgever aan zijn financiële verplichtingen jegens de Opdrachtnemer heeft voldaan.
- 3) Het is de Opdrachtgever niet toegestaan het Werk zoals dat conform de Ontwerpdocumenten is uitgevoerd – al dan niet ingeval van uitbreiding – geheel of in onderdelen daarvan in herhaling te realiseren, zonder uitdrukkelijke toestemming van de Opdrachtnemer. De Opdrachtnemer is bevoegd aan die toestemming voorwaarden te verbinden, waaronder het betalen van een vergoeding aan de Opdrachtnemer.
- 4) Onverminderd het in lid 1 bepaalde heeft de Opdrachtgever het recht het Werk conform de Ontwerpdocumenten tot stand te brengen, zonder tussenkomst en goedkeuring van de Opdrachtnemer, indien de Overeenkomst is ontbonden wegens een toerekenbare tekortkoming van de Opdrachtnemer in de nakoming van de Overeenkomst. In dat geval is de Opdrachtnemer niet aansprakelijk voor gebreken in het Werk voorzover die gebreken zijn terug te voeren op de totstandbrenging van het Werk door of namens de Opdrachtgever.
- 5) De Opdrachtnemer geldt in de zin van de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen en Modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen die hij in het kader van de Overeenkomst heeft vervaardigd. De Opdrachtnemer heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in die wet bedoelde Bureau. Het ten aanzien van auteursrechten bepaalde is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan zo'n depot te ontlelen rechten.
- 6) Informatie door of namens de ene partij aan de andere partij beschikbaar gesteld, mag door de ontvangende partij niet aan derden bekend worden gemaakt, behoudens uitdrukkelijke toestemming van de ander. Deze verplichting geldt niet voor informatie van de Opdrachtgever waarvan de bekendmaking aan gemachtigden of hulppersonen van de Opdrachtnemer noodzakelijk is voor de uitvoering van de Werkzaamheden. De verplichting geldt evenmin voor informatie die algemeen bekend of voor het publiek toegankelijk is of die bekend wordt zonder dat dit aan de ontvangende partij kan worden toegerekend.

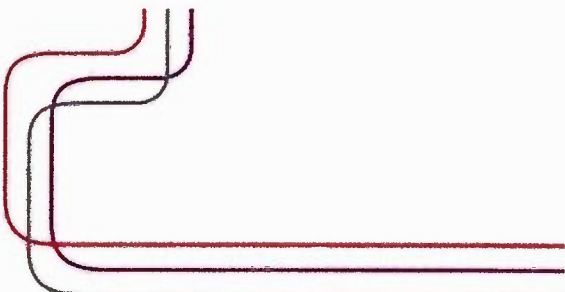
-
- 7) De Opdrachtnemer zal geen informatie over het Werk en het Meerjarig Onderhoud aan derden verstrekken zonder uitdrukkelijke toestemming van de Opdrachtgever.
 - 8) De Opdrachtgever zal de Opdrachtnemer niet belemmeren in het aan derden beschikbaar stellen van zijn kennis, tenzij deze kennis bestaat uit bedrijfsgeheimen van de Opdrachtgever of onderdeel vormt van een vinding, waarvoor een octrooiaanvraag is geschied met inachtneming van het gestelde in de leden 9 tot en met 13.
 - 9) De Opdrachtnemer is verplicht om naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan tijdens en door de uitvoering van de Overeenkomst, onverwijld onder de aandacht van de Opdrachtgever te brengen.
 - 10) Indien een vinding als bedoeld in lid 9 is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen partijen, heeft de Opdrachtgever het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De Opdrachtgever stelt de Opdrachtnemer van zijn besluit daartoe onverwijld schriftelijk in kennis. De Opdrachtnemer is desgevraagd verplicht de Opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. In dat geval heeft hij recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a.
 - 11) Indien de Opdrachtgever een octrooi als bedoeld in lid 10 verkrijgt, verleent hij om niet aan de Opdrachtnemer een in beginsel niet overdraagbare licentie op die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal de Opdrachtnemer toestemming aan de Opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts geweigerd kan worden indien de Opdrachtgever tegenstrijdige belangen met zijn bedrijf kan aantonen.
 - 12) Indien de Opdrachtgever van het in lid 10 genoemde recht geen gebruik maakt, heeft de Opdrachtnemer het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen, een en ander met inachtneming van het in lid 6 gestelde. De Opdrachtnemer stelt de Opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.
 - 13) Indien de Opdrachtnemer een octrooi als bedoeld in lid 12 verkrijgt, verleent hij om niet aan de Opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de Opdrachtgever toe te passen.
 - 14) De Opdrachtnemer is aansprakelijk voor alle schade die in het kader van de nakoming van de Overeenkomst ontstaat als gevolg van inbreuk op de intellectuele eigendomsrechten van derden. De Opdrachtnemer vrijwaart de Opdrachtgever tegen aanspraken van derden tot vergoeding van dergelijke schade.

Hoofdstuk 17 – Kostenvergoeding, termijnsverlenging, procedure afwikkeling gevolgen wijzigingen door de opdrachtgever

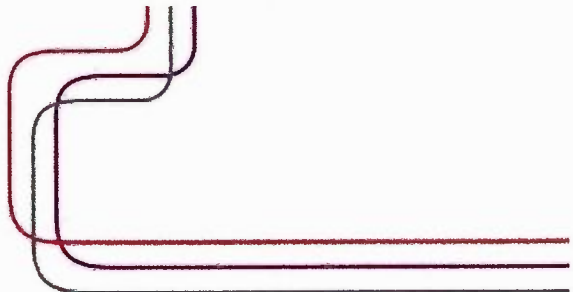
§ 44 Kostenvergoeding en/of termijnsverlenging

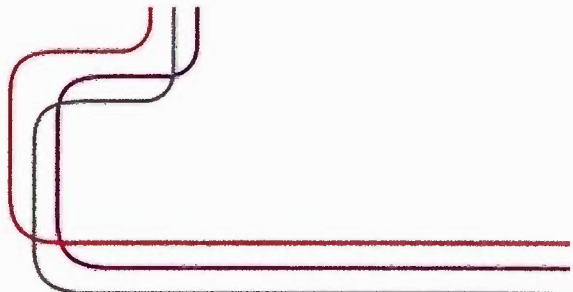
- 1) Behoudens het bepaalde in § 45 heeft de Opdrachtnemer uitsluitend recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging indien:
 - a) deze UAV-GC 2005 daar uitdrukkelijk in voorzien en onder de voorwaarde dat kosten en/of vertraging hun oorzaak vinden in een omstandigheid die niet aan de Opdrachtnemer kan worden toegerekend, of
 - b) kosten en/of vertraging hun oorzaak vinden in een omstandigheid waarvoor de Opdrachtgever krachtens de Overeenkomst verantwoordelijk is en waartegen de Opdrachtnemer niet behoefde te waarschuwen gelet op diens in § 4 lid 7 genoemde verplichting, of
 - c) zich een onvoorziene omstandigheid voordoet van dien aard dat de Opdrachtgever naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet mag verwachten dat de Overeenkomst ongewijzigd in stand blijft.
- 2) Als de Opdrachtnemer van mening is dat hij recht heeft op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging, deelt hij dat de Opdrachtgever met bekwame spoed schriftelijk en gemotiveerd mee. Tenzij het bepaalde in lid 3 van toepassing is, gaat deze mededeling vergezeld van de in lid 5 bedoelde mededeling.
- 3) Als de Opdrachtnemer van mening is dat hij recht heeft op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging omdat zich een omstandigheid als bedoeld in lid 1 sub c heeft voorgedaan, is de Opdrachtgever gerechtigd om met bekwame spoed na ontvangst van de in lid 2 bedoelde mededeling, de Werkzaamheden van de Opdrachtnemer te beperken of te vereenvoudigen door een Wijziging in de zin van § 14 lid 1 op te dragen. In dat geval volgen partijen de procedure die is vastgelegd in § 45.
- 4) Als de Opdrachtgever de in lid 3 genoemde bevoegdheid niet met bekwame spoed uitoefent, is het bepaalde in lid 5 van toepassing. Dergelijk nalaten van de Opdrachtgever impliceert op geen enkele wijze erkenning van enige aanspraak van de Opdrachtnemer op kostenvergoeding of termijnsverlenging. Het ontnemt hem evenmin de mogelijkheid de in lid 3 genoemde bevoegdheid alsnog uit te oefenen, op enig moment nadat de Opdrachtnemer de in lid 5 genoemde mededeling heeft gedaan, behoudens het bepaalde in lid 10.
- 5) De Opdrachtnemer deelt de Opdrachtgever met bekwame spoed schriftelijk en gemotiveerd mee in welke mate hij recht meent te hebben op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging. Daarbij vermeldt hij alle directe en indirecte kosten, alsmede een redelijke opslag voor algemene kosten, winst en risico. Voorts vermeldt hij de aanpassing van de in de bij de Vraagspecificatie gevoegde annex planning, de overeengekomen mijlpaaldata en de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van oplevering.

-
- 6) De Opdrachtgever deelt met bekwame spoed na ontvangst van de in lid 5 bedoelde mededeling schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee of hij de aanspraak van de Opdrachtnemer op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging erkent.
 - 7) De Opdrachtgever is gerechtigd om met bekwame spoed na ontvangst van de in lid 5 bedoelde mededeling de Opdrachtnemer schriftelijk te verzoeken om overleg over diens aanspraak op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging. De Opdrachtnemer is verplicht aan dit verzoek gehoor te geven, binnen de grenzen van de redelijkheid en billijkheid. Indien partijen ook na dit overleg niet tot overeenstemming komen, wordt de aanspraak van de Opdrachtnemer op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging geacht niet door de Opdrachtgever te zijn erkend.
 - 8) Indien de Opdrachtgever geen verzoek als bedoeld in lid 7 heeft gedaan en indien hij verzuimt om met bekwame spoed de in lid 6 bedoelde mededeling te doen, stelt de Opdrachtnemer de Opdrachtgever een nadere termijn waarbinnen de laatste dat alsnog kan doen. Als de Opdrachtgever ook binnen die nadere termijn verzuimt om hetzij een dergelijke mededeling te doen hetzij een verzoek als bedoeld in lid 7 te doen, wordt de aanspraak van de Opdrachtnemer op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging geacht door de Opdrachtgever te zijn erkend vanaf het moment van verstrijken van de gestelde nadere termijn.
 - 9) Nadat de Opdrachtgever de Opdrachtnemer heeft meegedeeld, al dan niet na het voeren van het in lid 7 bedoelde overleg, dat hij diens aanspraak op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging erkent, worden partijen geacht met ingang van het moment van die erkenning te zijn overeengekomen dat:
 - a) de Opdrachtgever verplicht is tot betaling aan de Opdrachtnemer van de kosten vermeld in de krachtens lid 5 van deze paragraaf gedane mededeling, eventueel aangepast door partijen tijdens het in lid 7 bedoelde overleg, en
 - b) de in de bij de Vraagspecificatie gevoegde annex planning, de overeengekomen mijlpaaldata en de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van oplevering zijn aangepast conform de inhoud van de krachtens lid 5 van deze paragraaf gedane mededeling, eventueel aangepast door partijen tijdens het in lid 7 bedoelde overleg.
 - 10) Indien de aanspraak van de Opdrachtnemer op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging niet door de Opdrachtgever wordt erkend, al dan niet na het voeren van het in lid 7 bedoelde overleg doet hij die mededeling vergezeld gaan van een schriftelijke motivering. Vanaf dat moment is de Opdrachtgever niet meer bevoegd tot uitoefening van zijn in lid 3 genoemde bevoegdheid. Het in de laatste volzin bedoelde geldt ook vanaf het moment waarop de aanspraak van de Opdrachtnemer geacht wordt niet door de Opdrachtgever te zijn erkend.

§ 45 Procedure afwikkeling gevolgen Wijzigingen door de Opdrachtgever

- 1) Indien de Opdrachtnemer meedeelt dat hij een door de Opdrachtgever opgedragen Wijziging zal uitvoeren, of indien hij daartoe verplicht wordt gelet op het bepaalde in § 14 lid 7 of lid 14, volgen partijen de in deze paragraaf vastgelegde procedure.

-
- 2) Zodra hij de Opdrachtgever heeft meegedeeld dat hij de Wijziging zal uitvoeren, of zodra hij daartoe verplicht wordt gelet op het bepaalde in § 14 lid 7 of lid 14, stuurt de Opdrachtnemer met bekwame spoed schriftelijk een prijsaanbieding naar de Opdrachtgever. In deze prijsaanbieding vermeldt de Opdrachtnemer:
 - a) het saldo, gevormd door alle directe en indirecte kosten, alsmede een redelijke opslag voor algemene kosten, winst en risico, verband houdende met de uitvoering van de Wijziging, verminderd met het bedrag waarmee de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs kan worden verlaagd als gevolg van de uitvoering van de Wijziging, en
 - b) de aanpassing van de in de bij de Vraagspecificatie gevoegde annex planning, de overeengekomen mijlpaaldata en de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van oplevering, gebaseerd op een berekening van de tijd die nodig is voor de uitvoering van de Wijziging, en
 - c) de aanpassing van de termijnstaat.
 - 3) De Opdrachtnemer heeft recht op een redelijke vergoeding van de aan de in lid 2 bedoelde prijsaanbieding verbonden kosten, ongeacht de vraag of partijen het eens worden over die prijsaanbieding.
 - 4) De Opdrachtgever deelt na ontvangst van de in lid 2 bedoelde prijsaanbieding met bekwame spoed schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee of hij deze aanvaardt.
 - 5) De Opdrachtgever kan na ontvangst van de in lid 2 bedoelde prijsaanbieding de Opdrachtnemer schriftelijk uitnodigen voor overleg over de ingediende prijsaanbieding. De Opdrachtnemer is verplicht aan dit verzoek gehoor te geven, binnen de grenzen van de redelijkheid en de billijkheid.
 - 6) Indien de Opdrachtgever verzuimt om met bekwame spoed de in lid 4 genoemde mededeling te doen zonder voorafgaand gebruik te hebben gemaakt van de procedure die is vastgelegd in lid 7, stelt de Opdrachtnemer een nadere termijn waarbinnen de Opdrachtgever dat alsnog kan doen. De Opdrachtnemer verwijst de Opdrachtgever daarbij naar de procedure die is vastgelegd in lid 7. Indien de Opdrachtgever ook dan verzuimt de bedoelde mededeling te doen, wordt de prijsaanbieding geacht te zijn aanvaard door de Opdrachtgever vanaf het moment van het verstrijken van de gestelde nadere termijn. In dat geval is het bepaalde in lid 8 van toepassing.
 - 7) Indien de Opdrachtgever geen kans ziet om met bekwame spoed vast te stellen of hij de prijsaanbieding wil aanvaarden, deelt hij onverwijld schriftelijk en gemotiveerd aan de Opdrachtnemer mee binnen welke termijn hij wel tot dat besluit zal komen.
 - 8) Indien de Opdrachtgever, eventueel na het voeren van overleg als bedoeld in lid 5, besluit de prijsaanbieding te aanvaarden, deelt hij dat schriftelijk aan de Opdrachtnemer mee. Vanaf dat moment worden partijen geacht te zijn overeengekomen dat:
 - a) de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs is verhoogd onderscheidenlijk verlaagd met het saldo vermeld in de krachtens lid 2 gedane prijsaanbieding, eventueel aangepast door partijen tijdens het in lid 5 bedoelde overleg, en

-
- b) de in de bij de Vraagspecificatie gevoegde annex planning, de overeengekomen mijlpaaldata en de in de Basisovereenkomst vastgelegde datum van oplevering zijn aangepast conform de inhoud van die prijsaanbieding, eventueel aangepast door partijen tijdens het in lid 5 bedoelde overleg, en
- c) de termijnstaat is aangepast conform de inhoud van die prijsaanbieding, eventueel aangepast door partijen tijdens het in lid 5 bedoelde overleg.
- 9) Indien de Opdrachtgever, eventueel na het voeren van overleg als bedoeld in lid 5, besluit de prijsaanbieding niet te aanvaarden, laat hij de in lid 4 genoemde mededeling vergezeld gaan van een schriftelijke motivering. In dat geval is hij bevoegd de prijsaanbieding en de eventuele nadere afspraken gemaakt tijdens het overleg als bedoeld in lid 5, voor te leggen aan de Raad van Deskundigen, vooropgesteld dat partijen die bevoegdheid in de Basisovereenkomst hebben gecreëerd, teneinde vast te laten stellen of de prijsaanbieding als redelijk kan worden aangemerkt.
- 10) Kan naar het oordeel van de Raad van Deskundigen de prijsaanbieding van de Opdrachtnemer, eventueel aangevuld met de nadere afspraken die partijen hebben gemaakt tijdens het overleg als bedoeld in lid 5, als redelijk worden aangemerkt, dan is het aan de Opdrachtgever om te besluiten of hij de prijsaanbieding alsnog aanvaardt. Indien de Opdrachtgever besluit de prijsaanbieding niet te aanvaarden, is het bepaalde in § 14 lid 16, tweede volzin, van toepassing. Indien de Opdrachtgever besluit de prijsaanbieding wel te aanvaarden, is het bepaalde in lid 8 van toepassing.
- 11) Kan naar het oordeel van de Raad van Deskundigen de prijsaanbieding van de Opdrachtnemer, eventueel aangevuld met de nadere afspraken die partijen hebben gemaakt tijdens het overleg als bedoeld in lid 5, niet als redelijk worden aangemerkt, dan moet de Opdrachtnemer binnen bekwame tijd een nieuwe prijsaanbieding indienen. De Opdrachtgever kan in dat geval desgewenst de Raad van Deskundigen verzoeken te bepalen dat de Opdrachtnemer de Wijziging dient uit te voeren vooruitlopend op het indienen van een nieuwe prijsaanbieding. Indien de Raad van Deskundigen dat verzoek honoreert, is de Opdrachtnemer verplicht de opgedragen Wijziging uit te voeren. In dat geval is het bepaalde in lid 8 niet van toepassing.
- 12) Indien de Opdrachtgever, gelet op het bepaalde in lid 9, besluit de prijsaanbieding niet voor te leggen aan de Raad van Deskundigen, is het bepaalde in § 14 lid 16, tweede volzin, van toepassing.
- 13) Wordt de in deze paragraaf vastgelegde procedure vertraagd als gevolg van:
- a) de verzuimen van de Opdrachtgever als bedoeld in lid 6, of
 - b) de mededeling van de Opdrachtgever als bedoeld in lid 7, of
 - c) de inschakeling door de Opdrachtgever van de Raad van Deskundigen, vooropgesteld dat het oordeel van de Raad luidt zoals bedoeld in lid 10, dan heeft de Opdrachtnemer recht op kostenvergoeding en/of termijnsverlenging, met inachtneming van het bepaalde in § 44 lid 1 sub a.

Bijlage V: Doorsnedes VTW's

Disclaimer: In totaal zijn 393 VTW's overeengekomen. De informatie over deze VTW's in de beschikbare overzichten is niet altijd compleet. Hier en daar ontbreekt een bedrag, elders een datum. Totaaltellingen wijken dus af. Het resumé schetst een globaal beeld waaraan geen absolute waarde moet worden toegekend.

Tabel V.1 Aantal, bedrag en doorlooptijd van VTW's op initiatief van opdrachtgever en opdrachtnemer

	Opdrachtgever	Opdrachtnemer
Aantal VTW's	250	143
Totaal bedrag	€ 29,1 miljoen	€ 5,6 miljoen
Gemiddelde waarde per VTW	€ 116.400,-	€ 39.160,-
Doorlooptijd per VTW (dagen)	19,38	37,1

Tabel V.2 Top 5 VTW op initiatief van de opdrachtnemer in euro's

VTW-Nummer	Omschrijving	Datum aanbidding	Acceptatie/vervallen door Opdrachtgever	Prijs
ON-VTW-006	Do revisie C (nadere overeenkomst)	23-8-2016	29-9-2016	€ 657.000,00
ON-VTW-140.2	Opstellen integraal UO rev C (ontwerp)	30-11-2017	20-12-2017	€ 615.728,21
ON-VTW-033.2	Aarding t.h.v. sectioneringssysteem (ontwerp + uitvoering)	21-2-2017	29-3-2017	€ 284.268,92
ON-VTW-014.1	UO aanpassing ruimtelijke inpassing sectioneringskasten	11-8-2016	29-9-2016	€ 138.577,36
ON-VTW-031.2	Wijziging Busabri's ABRI's (deel 2, zie brief + zienswijze POUHL)	22-5-2017	8-6-2017	€ 138.424,12

Tabel V.3 Top 5 VTW op initiatief van de opdrachtgever in euro's

VTW-Nummer	Omschrijving	Datum aanbidding	Acceptatie/vervallen door Opdrachtgever	Prijs
OG-VTW-191	2 ^e Nadere Overeenkomst (Herijking Uithoflijn Planning)	<i>Geen datum in overzicht</i>	<i>Geen datum in overzicht. Overeenkomst is juni 2018 ondertekend</i>	€ 14.444.446,00
OG-VTW-150	Versnellingsmaatregelen tracédelen SABUTO	5-6-2017	6-6-2017	€ 3.500.000,00
OG-VTW-089.04	Trappen naar OV Terminal (realisatie overige fundering + trappen)	3-3-2017	13-3-2017	€ 1.981.816,04
OG-VTW-079.U	K&L UU en UMC uitvoering (nadere overeenkomst). K&L staat voor Kabels en Leidingen	23-8-2016	29-9-2016	€ 1.000.000,00
OG-VTW-059.2	Riool de Uithof (TV-16) (uitvoering)	10-11-2016	18-11-2016	€ 576.881,83

Hieronder is een tweetal tabellen opgenomen met de top 5 van doorlooptijden van de VTW's (respectievelijk ON-VTW's en OG-VTW's). Een lange doorlooptijd kan duiden op onderwerpen waar maar moeilijk overeenstemming over bereikt is. De lange doorlooptijd vormt daarmee een indicatie van discussiepunten over verdeling van kosten. Tegelijkertijd zegt dat niet alles omdat de echte oorzaak van de lange doorlooptijd niet te achterhalen is. Ter illustratie hebben we onderstaande tabellen opgenomen omdat het wel een goed beeld geeft van hoe langdurig opdrachtgever en opdrachtnemer soms overleg nodig hebben om tot overeenstemming te komen. Soms is een onderwerp niet urgent of qua tijd kritisch om voor een bepaalde deadline een besluit te nemen. Anderzijds kan een langdurige onderhandeling en blijven aanpassen van een VTW verlamdend werken op de slagvaardigheid van een project.

Tabel V.4 Top 5 VTW's in doorlooptijd op initiatief van de opdrachtnemer

VTW-nummer	Omschrijving	Datum aanbidding	Acceptatie/vervallen door Opdrachtgever	Prijs	Aantal dagen
ON-VTW-029	Materialisatie fietspad Cambridgelaan	29-4-2016	12-9-2017	€ 40.000,00	501
ON-VTW-081	Hangdraadvermeerdering BVL t.h.v. KW B2	12-5-2016	23-5-2017	€ 23.359,14	376
ON-VTW-060	Herplannen UO D+OVT ontwerpwerkzaamheden	1-11-2016	8-9-2017	€ 51.648,48	311
ON-VTW-056	Uitwerken plan versnellingsmaatregelen 2016 (zie OG-VTW-150)	5-10-2016	6-6-2017	Is vervallen (waarschijnlijk omdat VTW-150 is toegekend à € 3,5 miljoen)	244
ON-VTW-023	Werkzaamheden DO versie D (D-OVT)	27-5-2016	2-1-2017	€ 124.040,05	220

Tabel V.5 Top 5 afwijkende VTW's in doorlooptijd op initiatief van de opdrachtgever

VTW-nummer	Omschrijving	Datum aanbieding	Acceptatie/vervallen door Opdrachtgever	Prijs	Aantal dagen
OG-VTW-125.3	Inpassing barrier AvS (uitvoering)	14-6-2017	20-12-2017	€ 90.163,88	189
OG-VTW-132.1	Wissel Adama van Scheltemabaan (ontwerp + realisatie)	28-11-2016	9-5-2017	Is vervallen	162
OG-VTW-057	Grondradarscan	18-2-2016	1-7-2016	Is vervallen	134
OG-VTW-097.2	Aanvullende safety eisen halte UCC (uitvoering)	15-11-2017	22-2-2018	Geen prijs opgenomen. Mogelijk geen kostenconsequenties.	99
OG-VTW-091.2	Ondergrondse sectioneringskasten (testbedrijf)	30-11-2017	22-2-2018	€ 9.769,62	84

